

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**MEVDUAT VE KATILIM BANKACILIĞININ KARŞILAŞTIRILMASI: BANKA
ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Burak MUTLU

Anabilim Dalı: İşletme

Programı: İşletme-Uzaktan Öğretim

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Emine Müge ÇETİNER

Prof. Dr. Peyami Sefa Çarıkçioğlu

Dr. Meltem Ulusan Polat

ARALIK 2020

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**MEVDUAT VE KATILIM BANKACILIĞININ KARŞILAŞTIRILMASI: BANKA
ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Burak MUTLU
1700005006**

Anabilim Dalı: İşletme

Programı: İşletme-Uzaktan Öğretim

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Emine Müge ÇETİNER

ARALIK 2020

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ii
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
KISA ÖZET	x
ABSTRACT	xi
GİRİŞ	1
1. BANKACILIĞA GENEL BİR BAKIŞ	3
1.1. Bankacılık Kavramı	3
1.2. Bankacılığın Tarihsel Gelişimi	5
1.2.1. Bankacılığın Dünyadaki Gelişimi.....	5
1.2.2. Bankacılığın Türkiye’deki Gelişimi	7
1.2.2.1. Cumhuriyet’ten Önce Türk Bankacılığı	7
1.2.2.2. Cumhuriyet’ten Sonra Türk Bankacılığı	9
2. MEVDUAT VE KATILIM BANKACILIĞI	15
2.1. Mevduat Bankacılığı	15
2.1.1. Fon Toplama Yöntemleri.....	16
2.1.1.1. Geleneksel Ayrıma Göre Mevduatın Sınıflandırması	17
2.1.1.1.1. Vadesiz Mevduat	17
2.1.1.1.2. Vadeli Mevduat	17
2.1.1.1.3. İhbarlı Mevduat	17
2.1.1.1.4. Birikimli Mevduat	18
2.1.1.2. Niteliğine Göre Mevduatın Sınıflandırılması.....	18
2.1.1.2.1. Tasarruf Mevduatı.....	18
2.1.1.2.2. Resmi Kuruluşlar Mevduatı.....	18
2.1.1.2.3. Ticari Kuruluşlar Mevduatı	18
2.1.1.2.4. Bankalar arası Mevduat	19
2.1.1.2.5. Diğer Kuruluşlar Mevduatı	19
2.1.2. Fon Kullandırma Yöntemleri.....	19
2.1.2.1. Bireysel Krediler	19
2.1.2.1.1. Kredi Kartları.....	20
2.1.2.1.2. Bireysel Krediler.....	20
2.1.2.2. Ticari Krediler	20

2.1.2.2.1. Nakdi Krediler	20
2.1.2.2.2. Açık Krediler	20
2.1.2.2.3.İskonto-iştirak kredileri	21
2.1.2.2.4.Kefalet karşılığı krediler	21
2.1.2.2.5.Emtia karşılığı krediler	21
2.1.2.2.6.Senet karşılığı krediler.....	21
2.1.2.2.7.Tahvil ve hisse senedi karşılığı krediler	22
2.1.2.2.8.Nakit karşılığı krediler.....	22
2.1.2.2.9.Gayri nakdi krediler.....	22
2.1.2.2.10.Teminat mektupları.....	22
2.2. Katılım Bankacılığı Kavramı	22
2.2.1. Katılım Bankacılığının Tarihsel Gelişimi.....	25
2.2.1.1. Katılım Bankacılığının Dünya'daki Gelişimi	25
2.2.1.2. Katılım Bankacılığının Türkiye'deki Gelişimi	26
2.2.1.2.1. Albaraka Türk Katılım Bankası.....	28
2.2.1.2.2. Kuveyt Türk Katılım Bankası.....	29
2.2.1.2.3. Türkiye Finans Katılım Bankası.....	29
2.2.2. Katılım Bankacılığını Ortaya Çıkaran Etmenler	30
2.2.2.1. Dini Etmenler	30
2.2.2.2. Ekonomik Etmenler	31
2.2.2.3. Sosyal Etmenler	32
2.2.3. Katılım Bankacılığının Ürünleri	33
2.2.3.1. Fon Toplama Yöntemleri	34
2.2.3.1.1. Özel Cari Hesaplar.....	34
2.2.3.1.2. Katılma Hesapları	37
2.2.3.2. Fon Arz Etme Yöntemleri	38
2.2.3.2.1. Murabaha	38
2.2.3.2.2. Mudarebe	41
2.2.3.2.3. Müşâreke.....	42
2.2.3.2.4. İcara	44
2.2.3.2.5. Selem	46
3. MEVDUAT BANKALARI VE KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ.....	48
3.1. Şube Sayıları	48
3.2. Personel Sayıları	52

3.3. Aktif Büyüklük	56
3.4. Toplanan Fonlar	60
3.5. Kullanılan Fonlar	65
3.6. Dönem Kar-Zarar	69
4. ARAŞTIRMA	74
4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	74
4.2. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtları.....	74
4.3. Araştırma Yöntemi.....	74
4.4. Bulgular.....	76
4.4.1. Mevduat Bankası Mülakat Sonuçları.....	76
4.4.2. Katılım Bankası Mülakat Sonuçları.....	108
SONUÇ	136
KAYNAKÇA.....	142

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. 2009-2018 Yılları Arası Katılım Bankaları Şube Sayıları	48
Tablo 3.2. 2009-2018 Yılları Arası Mevduat Bankaları Şube Sayıları	49
Tablo 3.3. 2009-2018 Yılları Arası Katılım Bankaları Personel Sayıları	52
Tablo 3.4. 2009-2018 Yılları Arası Mevduat Bankaları Personel Sayıları	53
Tablo 3.5. 2009-2018 Yılları Arası Katılım Bankalarının Aktif Büyüklükleri.....	56
Tablo 3.6. 2009-2018 Yılları Arası Mevduat Bankalarının Aktif Büyüklükleri.....	57
Tablo 3.7. 2009-2018 Yılları Arası Mevduat Bankaları Toplanan Fonlar.....	60
Tablo 3.8. 2009-2018 Yılları Arası Katılım Bankaları Toplanan Fonlar.....	61
Tablo 3.9. 2009-2018 Yılları Arası Mevduat Bankaları Kullandırılan Fonlar.....	64
Tablo 3.10. 2009-2018 Yılları Arası Katılım Bankaları Kullandırılan Fonlar.....	65
Tablo 3.11. 2009-2018 Yılları Arası Mevduat Bankaları Dönem Kar-Zararları	68
Tablo 3.12. 2009-2018 Yılları Arası Katılım Bankaları Dönem Kar-Zararları	69
Tablo 4.1. Mevduat Bankaları Mülakat Soruları.....	74
Tablo 4.2. Katılım Bankaları Mülakat Soruları.....	75

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1. Katılım Bankaları Şube Sayıları Grafiği.....	48
Şekil 3.2. Mevduat Bankaları Şube Sayıları Grafiği.....	49
Şekil 3.3. Katılım ve Mevduat Bankaları Karşılaştırma Grafiği.....	50
Şekil 3.4. Katılım Bankaları Personel Sayıları Grafiği.....	52
Şekil 3.5. Mevduat Bankaları Personel Sayıları Grafiği	53
Şekil 3.6. Katılım ve Mevduat Bankaları Karşılaştırma Grafiği.....	54
Şekil 3.7. Katılım Bankaları Aktif Büyüklük Grafiği	56
Şekil 3.8. Mevduat Bankaları Aktif Büyüklük Grafiği	57
Şekil 3.9. Katılım ve Mevduat Bankaları Aktif Büyüklük Karşılaştırma Grafiği.....	58
Şekil 3.10. Mevduat Bankaları Toplanan Fonlar Grafiği.....	60
Şekil 3.11. Katılım Bankaları Toplanan Fonlar Grafiği.....	61
Şekil 3.12. Mevduat ve Katılım Bankaları Toplanan Fon Karşılaştırma Grafiği	62
Şekil 3.13. Mevduat Bankaları Kullandırılan Fonların Grafiği	65
Şekil 3.14. Katılım Bankaları Kullandırılan Fonların Grafiği	66
Şekil 3.15. Mevduat ve Katılım Bankaları Kullandırılan Fonların Grafiği	66
Şekil 3.16. Mevduat Bankaları Dönem Kar ve Zarar Grafiği	69
Şekil 3.17. Katılım Bankaları Dönem Kar ve Zarar Grafiği	70
Şekil 3.18. Mevduat ve Katılım Bankaları Kar ve Zarar Karşılaştırma Grafiği	70
Şekil 4.1. Çalışma Yılı	77
Şekil 4.2. Daha Önce Başka Bankada Çalışma Durumu.....	77
Şekil 4.3. Çalışılan Birim	78

Şekil 4.4. Mevduat Bankaları Hakkındaki Görüşler	81
Şekil 4.5. Mevduat Bankası Tercih Nedenleri	82
Şekil 4.6. Mevduat Bankası Müşteri Segmenti	84
Şekil 4.7. Ticari Müşterilere Sunulan Hizmetler	87
Şekil 4.8. Bireysel Müşterilere Sunulan Hizmetler.....	90
Şekil 4.9. Katılım Bankalarına Göre Avantaj ve Dezavantajlar	93
Şekil 4.10. Müşteri Kazanımı.....	95
Şekil 4.11. Mevduat Bankalarının Son Yıllardaki Performansı.....	97
Şekil 4.12. Mevduat Bankalarının Payının Arttırılması.....	99
Şekil 4.13. Mevduat Bankalarının Büyüklük Hacimleri Üzerinde İşlemleri	100
Şekil 4.14. Mevduat Bankalarının Sektörün Büyümesindeki Faydaları	102
Şekil 4.15. Mevduat Bankalarının Hedefleri.....	104
Şekil 4.16. Katılım ve Mevduat Bankalarının Karşılaştırılması	106
Şekil 4.17. Çalışma Yılı	108
Şekil 4.18. Daha Önce Bankada Çalışma Durumu	108
Şekil 4.19. Çalışılan Birim	110
Şekil 4.20. Katılım Bankaları Hakkındaki Görüşler	112
Şekil 4.21. Katılım Bankaları Tercih Nedenleri.....	113
Şekil 4.22. Katılım Bankaları Müşteri Segmenti	115
Şekil 4.23. Ticari Müşterilere Sunulan Hizmetler	117
Şekil 4.24. Bireysel Müşterilere Sunulan Hizmetler.....	121
Şekil 4.25. Mevduat Bankalarına Göre Avantaj ve Dezavantajlar	123
Şekil 4.26. Müşteri Kazanımı.....	124
Şekil 4.27. Katılım Bankalarının Son Yıllardaki Performansı.....	126
Şekil 4.28. Katılım Bankalarının Payının Artırılması	128
Şekil 4.29. Katılım Bankalarının Büyüklük Hacimleri Üzerinde İşlemleri	129

Şekil 4.30. Katılım Bankalarının Sektörün Büyümesindeki Faydaları	131
Şekil 4.31. Katılım Bankalarının Hedefleri.....	132
Şekil 4.32. Katılım ve Mevduat Bankalarının Karşılaştırılması	134

Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Anabilim Dalı : İşletme
Programı : İşletme-Uzaktan Öğretim
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Emine Müge Çetiner
Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans – Aralık 2020

KISA ÖZET

MEVDUAT VE KATILIM BANKACILIĞININ KARŞILAŞTIRILMASI: BANKA ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Burak Mutlu

Banka, para, kredi ve sermaye alanlarına dahil olan her çeşit işlemleri yapan ve düzenleyen, özel veya kamusal kişilerle işletmelerin bu alandaki her türlü ihtiyaçlarını karşılama faaliyetlerinde bulunan bir ekonomik birimdir. Çok sayıda ve farklı sektörlerde bulunan müşterilere hizmet veren bankalar, yapılanmaları, işleyiş biçimleri ve faaliyet alanlarıyla birbirlerinden farklı isimlerle anılmaktadırlar.

Katılım bankacılığı, mali sektörde faizsizlik düşüncesi ile çalışan, bu şartlara uygun olarak her türlü bankacılık işlemlerini gerçekleştiren kurum ve kuruluşlardır. Klasik bankacılık ise faiz oranı önceden belirlenmiş durumlarda fon fazlasını toplayarak, bankanın kendi belirlediği faiz oranı değerinden kimin fon ihtiyacı varsa kredi şeklinde kullandıran kuruluşlardır.

Mevduat ve katılım bankacılığının karşılaştırılması: banka çalışanları üzerine bir araştırma başlıklı bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde bankacılığa genel bir bakış, ikinci bölümde mevduat ve katılım bankacılığı, üçüncü bölümde mevduat bankaları ve katılım bankalarının personel sayıları, aktif büyüklükleri, toplanan fonlar, kullanılan fonlar, dönem kar-zararları açısından karşılaştırması, dördüncü bölümde ise derinlemesine görüşme yöntemi ile mevduat ile katılım bankaları çalışanlarının bakış açılarına yer verilecektir.

Anahtar Sözcükler: Mevduat Bankaları, Katılım Bankaları, Mevduat ve Katılım Bankaları Karşılaştırması

University : Istanbul Kültür University
Institute : Institute of Graduate Education
Department : Management
Programme : Executive MBA
Supervisor : Prof. Dr. Emine Müge Çetiner
Degree Awarded and Date: December 2020

ABSTRACT

COMPARISON OF DEPOSIT AND PARTICIPATION BANKING: A RESEARCH ON BANK EMPLOYEES

Burak Mutlu

The Bank is an economic unit that carries out and regulates all kinds of transactions in the areas of money, credit and capital, and carries out activities to meet all kinds of needs of private or public individuals and businesses in this field. Banks that serve customers in many and different sectors are known by different names with their structures, ways of operation and fields of activity.

Participation banking is the institutions and organizations that work with the idea of interest in the financial sector and carry out all kinds of banking transactions in accordance with these conditions. Classic banking, on the other hand, is the institutions that collect the excess funds in cases where the interest rate is predetermined, and use the loan, in the form of credit, of the bank's own interest rate value.

Comparing deposit and participation banking: This study titled a research on bank employees consists of four chapters. An overview of banking in the first section, deposit and participation banking in the second section, the number of personnel of deposit banks and participation banks in terms of the number of assets, asset sizes, funds collected, funds utilized, period profit-loss comparison, and in the fourth section, in-depth interview method. The perspectives of employees of banks will be included.

Key Words: Deposit Banks, Participation Banks, Comparison of Deposit and
Participation Banks

GİRİŞ

Bankaların işleyişlerinin temelinde kredi talep edenlerin ihtiyaçlarını ve isteklerini karşılayabilmek amacıyla, mevduat sahiplerinin fonlarını kullanarak gelir sağlayan kâr amaçlı işletmeler olmaları yer almaktadır. Katılım bankaları İslami esaslara dayalı olarak hizmet veren bankalardır. Faiz dini inançlara göre haramdır ve katılım bankaları da bu prensibe uygun olarak çalışmaktadırlar. Katılım bankaları daha çok muhafazakar kesime hitap etmektedirler. Katılım bankalarında müşteriler faiz getirisi elde etmemektedirler, kar ve zarara ortak olmaktadır. Mevduat bankaları ise faize dayalı olarak çalışmalarını sürdürmektedirler.

Mevduat ve katılım bankacılığının karşılaştırılması: banka çalışanları üzerine bir araştırma başlıklı bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde bankacılığa genel bir bakış ana başlığı altında, bankacılık kavramı, bankacılığın tarihsel gelişimi, bankacılığın dünyadaki gelişimi, bankacılığın Türkiye'deki gelişimi, Cumhuriyet'ten önce Türk bankacılığı, Cumhuriyet'ten sonra Türk bankacılığı konuları işlenecektir.

İkinci bölümde mevduat ve katılım bankacılığı ana başlığı altında, mevduat bankacılığı ve mevduat bankacılığında fon toplama yöntemlerinden, vadesiz mevduat, vadeli mevduat, ihbarlı mevduat, birikimli mevduat, tasarruf mevduatı, resmi kuruluşlar mevduatı, ticari kuruluşlar mevduatı, bankalar arası mevduat, diğer kuruluşlar mevduatı, fon kullandırma yöntemlerinden, bireysel krediler, kredi kartları, ticari krediler, nakdi krediler, açık krediler, iskonto-iştira kredileri, kefalet karşılığı krediler, emtia karşılığı krediler, senet karşılığı krediler, tahvil ve hisse senedi karşılığı krediler, nakit karşılığı krediler, gayri nakdi krediler, teminat mektupları, katılım bankacılığı kavramı, katılım bankacılığının tarihsel gelişimi, katılım bankacılığının Dünya'daki gelişimi, katılım bankacılığının Türkiye'deki gelişimi, Albaraka Türk katılım bankası, Kuveyt Türk katılım bankası, Türkiye

Finans katılım bankası, katılım bankacılığını ortaya çıkaran etmenlerden, dini etmenler, ekonomik etmenler, sosyal etmenler, katılım bankacılığının ürünleri, fon toplama yöntemlerinden, özel cari hesaplar, katılma hesapları, fon arz etme yöntemlerinden, murabaha, Mudarabe, Müşâreke, icara, selem konuları işlenecektir.

Üçüncü bölümde mevduat bankaları ve katılım bankalarının personel sayıları, aktif büyüklükleri, toplanan fonlar, kullanılan fonlar, dönem kar-zararları açısından karşılaştırmalı bir incelenmesi yapılacaktır.

Dördüncü bölümde ise derinlemesine görüşme yöntemi ile mevduat ile katılım bankaları çalışanlarının bakış açılarına yer verilecektir.

1. BANKACILIĞA GENEL BİR BAKIŞ

1.1. Bankacılık Kavramı

Finansal piyasalar fon arz edenler ile fon talep edenlerin bir araya geldikleri piyasalar olarak ifade edilebilir. Başka bir ifade ile tasarrufları bulunan kişiler ile tasarruflara ihtiyaç duyan kişilerin bir araya gelmeleriyle oluşmaktadır. Finansal sistemlerin oluşabilmesi üç koşula bağlıdır. Bunlar, alıcılar, satıcılar ve satışa konu olan mallar ve hizmetlerdir. Finansal piyasalar, kurumların yatırımlarda bulunabilmek için ihtiyaç duydukları sermayeleri sağlayabilecekleri, tasarrufu bulunan kişilerin de belirli bir bedel karşılığında fon sağladıkları ekonomik sistem içerisindeki piyasalardır. Türkiye'deki finansal sistem içerisinde bankacılık sektörü çok önemli bir yere sahiptir. Bankalar, tasarrufu olanlardan mevduat alarak, tasarrufları talep eden kişilere ya da kurumlara vermektedirler. Bu sayede piyasada likidite oluşturmaktadır (Dikici, 2018, s. 118).

Bankacılık sektörü, ekonomik kalkınma açısından en önemli aktörlerden birisidir. Bankalar sermaye birikimi, firmaların büyümesi ve ekonomik zenginlik sağlama açısından ekonomide önemli bir rol üstlenmektedirler. Güçlü ve kârlı bankacılık sistemi istikrar sağlamada ve ekonominin makroekonomik şoklara karşı daha dayanıklı olmasında önemlidir. Dünyanın her yerinde olduğu gibi ülkemizde de finansal sektörün en önemli bileşeni banka ve bankacılıktır. Bankalar temel olarak ticari bankalar ve kalkınma ve yatırım bankaları olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Mevduat toplayan ve ihtiyacı olanlara dağıtan ticari bankalar bankacılık sektörünün en önemli parçası olan ve nispi payı en yüksek olan konumdadırlar. Tasarrufların ana kaynağı olarak kabul edilen insanların birikimlerinin en yoğun şekilde değerlendirildiği finansal araç, mevduat bankalarıdır (Çoban, Çoban, Kodaz, & Kurt, 2018, s. 525).

Banka veya bankacılık kavramının çok çeşitli tanımları bulunmaktadır. Bir tanıma göre, Banka, mevduat toplayan, topladığı bu mevduatları kredi olarak verme amacını güden ekonomik bir kuruluştur. Bir başka tanıma göre ise banka, para, kredi ve sermaye alanlarına dahil olan her çeşit işlemleri yapan ve düzenleyen, özel veya kamusal kişilerle işletmelerin bu alandaki her türlü ihtiyaçlarını karşılama faaliyetlerinde bulunan bir ekonomik birimdir.

En basit şekilde tanımlayacak olursak, Bankalar faiz karşılığı para alıp veren, kredi, iskonto, kambiyo işlemleri yapan, kasalarında para, değerli belge, eşya saklayan ve bunun dışındaki diğer ekonomik etkinliklerde bulunan kuruluşlardır.

Banka kelimesi İtalyanca banca kelimesinden Türkçemize geçmiştir. Para bozma gişesi, para bozma yeri anlamına gelir. Bankacılığın gösterdiği tarihi gelişme, para kavramının gelişmesiyle çok yakından ilişkilidir. Bilindiği üzere tarihteki en eski banka Mezopotamya'daki Kızıl Tapınak 'tır. Hammurabi yasalarında banka işleminin nasıl yürütüleceği, alacakların nasıl tahsil edileceği, komisyonların nasıl belirleneceği konusunda kararlar yer almaktadır. Bankacılık kavramının ortaya çıktığı tarihten sonraki yüzyıllarda bankacılık zengin ailelerin de uğraşmaya başladığı bir konu haline gelmiştir (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 2).

Geçmişten günümüze bankaların ana işlevleri fon fazlası olanlarla fon gereksinimi bulunanlar arasında bir köprü görevi yürütmek olmuştur. Bankalar bu aracılık faaliyetleriyle elde edebilecekleri faydaları en üst düzeyde gerçekleştirmek amacıyla kullandıkları kaynakları en az maliyetlerle elde etmek ve kullandırdıkları kaynaklardan en yüksek getiriyi elde etmek amacındadırlar. Alternatiflerin içerisinde en uygun olan kaynakların bulunması, bu kaynakların riskleri, vadeleri, tutarların farklı yerlerde değerlendirilmeleri ve tüm bunların değişen ekonomik koşullar altında gerçekleştirilmeleri işlemi de kolay olmamaktadır (Kale, 2017, s. 210).

Bankaları günümüz koşullarında yalnızca para üzerinden ticaret yapan, fon temin ederek fon kullandıran işletmeler olarak ifade etmek yeterli olmayacaktır. Bankalar günümüz koşullarında, fon temin eden ve bu fonları gereksinimi olanlara kullandıran işletmeler olmanın yanı sıra ticaretin ve küresel ekonominin işleyişinde, her çeşit hizmetin ve yatırımın gerçekleştirilmesinde çok önemli fonksiyonlara sahip aracı işletmelerdir. Bankalar bunlarla birlikte gerek internet bankacılığı gerekse de fiziki şubeleriyle her çeşit finansal işlemlerin gerçekleştirildiği, sigorta işlerinin yapıldığı, faturaların tahsil edildiği, döviz ve altın işlemlerinin gerçekleştirildiği, finansal danışmanlık hizmetlerinin verildiği vb. gibi konularda hizmet veren nitelikli kuruluşlardır (Öngen, 2019, s. 24).

Finansal piyasalar ve bankacılık sektörü özellikle son 25 yılda kapitalizmin lokomotif konumuna gelmişlerdir. Bundan dolayı da bankacılık sektöründe önemli

değişimler yaşanmıştır. Kredi kullandırma ve borç para verme işlemleri ilk zamanlar daha çok kurumsal yatırımcılara ve girişimcilere kullandırılmaya çalışılmaktayken, ortaya çıkan değişimlerle birlikte bireylerin ve hane halklarının gereksinimlerine karşılık olarak güncellenmiştir (Mengüç, 2017, s. 3).

1.2. Bankacılığın Tarihsel Gelişimi

Bankacılığın başlangıcı, ekonomilerde para olarak nitelendirilen kâğıt parçasının değişim aracı olarak henüz kullanılmaya başlanmadığı ilk çağlara kadar uzanmaktadır. O dönemde mallarını çeşitli durumlardan korumak isteyen insanlar mallarını tapınaklara ödünç bırakıyordu. Oradaki din adamları da kendilerine ödünç bırakılan bu varlıkları kenarda bekletmeyip, ihtiyacı olanlara ödünç vermekteydi. Bu bilgilerden dolayı tarihteki ilk bankaların tapınaklar, ilk bankacıların da din adamları olduğunu söyleyebiliriz. İleriki dönemlerde bu işleri in adamları yerine hükümdarlar yerine getirmiştir. Zamanla insanlar arasında değiş tokuş başlaması ve ellerinde bulunan varlıkları, ihtiyaç duydukları diğer mallarla takas ederek bir ödeme aracına gerek duyulduğu ortaya çıkmıştır. Ticaretin ilerlemesi ile beraber; başka yerlerde bulunan mal sahiplerinden tahsilat yapılması, kıymetli varlıkların taşınmasındaki güçlük ve tehlikeler, varlıkların daha güvenilir bir yerde saklanması, veresiyeyi tercih eden alıcı ile sattığı malın karşılığındaki parayı peşin isteyen satıcının aralarının bulunması gibi etkenler, bankacılığın doğmasında etkili olmuştur (Yetiz, 2016, s. 108).

1.2.1. Bankacılığın Dünyadaki Gelişimi

Bankacılığın ortaya çıkışı MÖ. 3500 yılına kadar dayanmaktadır. Sümer, Babil ve eski Yunan medeniyetlerinde bankacılığa benzer faaliyet gösteren işletmelerin ortaya çıktığı görülmüştür. Paranın icat edilmesi ve bunun yanı sıra denizcilik ve ticaretteki gelişim bankacılığın gelişimine büyük katkı sağlamıştır. 1900'lü yılların başlarından itibaren modern bankacılık uygulanmaya başlanmıştır. Ülkemizde ise Osmanlı Döneminde Tanzimat'ın ilanı ile bankacılık kavramı ortaya çıkmaya başlamıştır ve yabancı bankalar ile bankacılık Cumhuriyet Döneminde hızla oluşmaya başlamıştır (Aydın, 2006, s. 16).

Ünlü Hammurabi Kanunlarında marketlerin ödünç verdiği malları nasıl yöneteceğini, borcunu zamanında nasıl tahsis edeceğini ve borçlunun hangi mallarının borcunu

ödeyemediği takdirde hangi yollara varlıkların geri alınabileceği yazılmıştır. Ödünç verilen mallar sırasında faiz tahsiline de izin verilmekteydi. Bu faiz oranı şu şekilde belirlenmekteydi, tahıl ya da hurma ihracatında ana sermayenin üçte biri, nakit para ihracatında ise beşte biri olarak belirlenmiştir. Diğer yandan karşılaşılan doğal afetler sonucu mahsul elde edilemeyen yıllarda faiz tahakkuk ettirilemeyeceği ve borcun tahsiline gidilmeyeceği yazılmıştır. Yapılan alış-veriş karşılık her türlü taşınır veya taşınmaz malın rehin alınmasına ve özellikle tarlaya ipotek konulmasına hatta saygın kişilerin kefilliğine yer verilmiştir (Parasız, 2007, s. 17).

Sümerler ise bankacılıkta biraz daha ileriye gidip uzak ülkelerle olan alışverişlerde banknot gibi dolaşan bazı kâğıt belgelerde kullanıyordu. Daha sonraları, bankacılık hizmetlerinin marketlerin tekeline çıktığını ve ticaretle uğraşan zengin kişilerin bankacılık hizmetlerinde uzmanlaştıkları görüldü (Parasız, 2007, s. 17).

Eski Mısır, eski Yunan ve Roma'da banka işlemleri ile uğraşan birimlerin var olduğu da bilinmektedir. Hatta eski Mısır'da bileşik faiz ve tefeciliği yasaklayan kanunlar vardı. Eski Yunanda da ticaretin hızla gelişmesi ve halkın zenginleşmesi ile başkent olan Atina'da zengin piyasaların yanı sıra trapezitai adlı özel bankerler ortaya çıkmıştır. Eski Yunanda Mısır'ın aksine faize herhangi bir kısıtlama getirilmemişti. Faiz oranlarının yüksekliği karşısında bunu gören bağımsız siteler ve devletler kentin belli başlı yerlerinde devlet bankaları kurmaya başlamışlardır (Parasız, 2007, s. 18).

1453'te İstanbul'un fethi ve bunun neden olduğu Rönesans hareketi ve bir süre sonra yeni kıtaların keşfi ile başlayan ticaretin okyanuslara yayılması ve genişlemesi bugünkü batı ülkelerinde o zamana kadar kullanılan kilise hukukunun yerine Roma hukukunun geçmesine neden oldu. Bundan dolayı da kilise hukuku değişmek zorunda kaldı. Sonuç olarak faize bakış değişti ve o zamana kadar kabul görmeyen faiz kabul görmeye başladı. Bütün bu gelişmeler bankacılığın gelişmesinde büyük katkı sağladı (Parasız, 2007, s. 18).

Bir başka ülke olan İspanyolların Güney Amerika'dan getirdikleri altınlarla çok çeşitli sikkeler basması, Avrupa'daki paraların çeşitliliği ve karışım ayarlarının bozuk olması, paraların birbirlerine göre değerlerinin saptanmasında büyük zorluklar yaratıyordu. O sırada ticaretin en fazla olduğu kentler Amsterdam ve Hamburg'da bu çeşitli paralar bu merkezlerde toplanıyordu. Bu para karmaşasına çözüm olarak 1609'da Amsterdam bankası kuruldu. Ve bu Banka, Sabit nitelik ve değerinde olan

hesap parası olarak kullanılacak banka filorinini yarattı. Aynı şekilde Hamburg bankası da bu karmaşayı ortadan kaldırmak için banka markını yaratmıştır.

1637 yılında ise Venedik'te Benedict bankası kurulmuş ve bu banka çek ve banknot kullanımına yol açan Contadi di Banka sistemini geliştirmiştir.

1640 yılında İngiltere kralının tüccarların Londra kulesinde saklanan altın külçelerine el koyması, tüccarların devlete olan güvenini sarstı ve tüccarlar bundan böyle altınlarını adlarına goldsmith denilen tüccarlara vermeye bunun karşılığında bir şahadetname almaya başladılar. Bir süre sonra goldsmithler kasalarındaki altınların atıl durumda olduğunu fark edip bunlara dayalı olarak borç isteyenlere goldsmith notes denilen kendi senetlerini vermeye ve para kazanmaya başladılar. Bu senetlerin zamanla piyasada, alışverişlerde dolaşır hale gelmesi İlk banknot sistemini oluşturmuştur. O dönemde İngiltere'nin Fransa ile savaşta olması İngiltere'yi parasal konumdan zor duruma sokmuştur bundan dolayı da İngiltere bir devlet bankası kurulmasını ve onun aracılığıyla piyasada paranın dolaşması fikrini ortaya koymuştur. Bunun üzerine İngiltere bankası kurulmuştur.

Bu banka ilk merkez bankası olarak tarihe geçmiştir. Benzer şekilde John Law adlı Fransa'da yaşayan bir İskoçyalı Fransız Emisyon Bankası'nın kurulmasına olanak vermiştir.

Çift yönlü muhasebe yönetiminin gelişmesi, kıymetli senetlerin bulunması, banknotun genel bir ödeme aracı niteliğini kazanması, sanayi devrimi ile birlikte krediye olan gereksiniminin artması, modern bankacılığın gelişmesine önemli katkılar da bulunmuştur (Parasız, 2007, s. 18).

1.2.2. Bankacılığın Türkiye'deki Gelişimi

Bankacılık sektörünün ülkemizdeki gelişim süreci Cumhuriyet öncesi ve sonrası dönem olarak incelenecektir.

1.2.2.1. Cumhuriyet'ten Önce Türk Bankacılığı

Tanzimat'a kadar geçen dönemlerde bankacılık izlerine ülkemizde rastlanmamaktadır. Burada Türk'lerin özellikle yöneticilik ve askerlik gibi işlerle ilgilenmeleri, ticaret, sarraflık, faizcilik gibi meslekleri Türk ve Müslüman olmayan

kişilere kaptırmamalarının önemi büyüktür. Kaldı ki ülkemizde bankacılığın ilerlememesinin asıl önemli nedeni, Osmanlı ekonomisinin batı Avrupa'da gerçekleştirilen sanayi devrimine ayak uyduramaması ve yakın zamanlara kadar esnaf ve zanaatkarlara dayanan kapalı bir ekonomik düzen içinde sıkışıp kalmasıdır. Osmanlı döneminde ise biraz da olsa bankacılık işlemlerine benzer bir çalışma içinde bulunan ve kendilerini sarraf ve Galata bankerleri olarak adlandırılan bazı kişiler vardır. Onlar Osmanlı hazinesinin para bakımından sıkıntıya düşmesi oranında etkinlik ve saygınlık kazanmışlardır (Kepenek & Yentürk, 2011, s. 21).

Ülkemizde bankacılık 1847'de başlamıştır. Tam anlamıyla ilk banka hükümetin de yardımıyla J. Alleon be Thedor Baltazzi adlı iki Galata bankerleri tarafından 1847'de İstanbul bankası adıyla kurulmuştur. İstanbul bankası ne yazık ki 5 yıl kadar faaliyetlerini sürdürebilmiştir.

Cumhuriyet öncesi piyasada faaliyet gösteren bankalar daha çok yabancı sermaye tarafından ya da yabancı iştirakiyle kurulmuş bankalardır. Bunların amacı ülkemizde faaliyet gösteren yabancı şirketleri finanse etmek için kurulduklarını söylenebiliriz.

Bu bankaların haricinde merkezleri başka ülkelerde bulunan çok sayıda banka Osmanlı topraklarında faaliyetlerini göstermiştir. Bazı bankalardan 13 tanesi Cumhuriyet döneminde de faaliyetlerine devam ettirmiştir. Osmanlı döneminde kurulan ve şube açarak kendini geliştirerek faaliyet gösteren yabancı bankaların arasında en önemlisi Osmanlı bankasıdır. 1868 yılında Osmanlı bankası, Bank-ı Osman-i Şahane adı altında faaliyet göstermeye başlamıştır (Şahin, 2006, s. 21).

Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra 1924 ve 1925 tarihli sözleşmelerle bankanın bazı yetkileri elinden alınmıştır.

Osmanlı döneminde kurulan ulusal banka sayısı çok az miktardadır. 1863'te Mithat Paşa Niş Valisi iken eski Yugoslavya'nın Pirot kasabasında ilk zirai kredi sandığı olan memleket sandıkları kurmuştur.

Bir diğer taraftan Mithat Paşa, halkın elindeki dağınık ve az miktarda olan paraları toplayarak ihtiyaç sahiplerine hizmete sunmak için ve halka tasarruf alışkanlığı aşılama için 1868 yılında İstanbul Emniyet Sandığını kurmuştur (Parasız, 2007, s. 19).

1.2.2.2. Cumhuriyet'ten Sonra Türk Bankacılığı

Cumhuriyetin ilk on yılında bankacılık sektöründeki birtakım gelişmeler İş Bankası'nın faaliyete geçmesi, Sanayi ve Maadin Bankasının kurulması, Ziraat Bankasının anonim ortaklık haline getirilmesi, Emlak ve Eytam Bankasının işlem görmeye başlaması ve son olarak Merkez Bankası'nın kurulması ile gelişim sağlanmıştır. Bu gelişmelere ek olarak 1923-1932 döneminde bankacılık sektöründeki en önemli özellik çok sayıda küçük yerel bankanın faaliyete başlamasıdır. Bu bankalardan birkaçı: Tütüncüler Bankası, Afyon Terakki Servet Bankası, Eskişehir Bankası, Denizli İktisat Bankası, Kocaeli Bankası, Egebank, Niğde Bankasıdır. Bu bankalar özellikle yerel tüccarların gerek duyduğu kredi ve banka hizmetlerini karşılamak amacıyla kurulmuşlardır. Bölgesel ihtiyaçların karşılanmasında ileri derecede olumlu etkileri olan bu bankaların çoğu 1929 Dünya ekonomik krizinin olumsuz etkileri ve ülkemizde bulunan ve yeni gelişmekte olan şube bankacılığının faaliyetleri durma noktasına gelip kapanmak zorunda kalmıştır. Bunlardan günümüzde sadece birkaçı devamlılığını sürdürebilmiştir (Parasız, 2007, s. 20).

Birinci dönemin sonuna doğru o dönemde izlenen liberal ekonomik politikaların ilk sonuçlar alınmaya başlanmış ve 1929 ekonomik krizi tarım sektörünü ve ilkel koşullardaki imalat sektörüne olumsuz yönde etkilemiştir.

1930'lu yılların bankacılık açısından en belirgin niteliği büyük ve önemli devlet bankalarının kurulmuş olmasıdır. 1934'te başlatılan Birinci Sanayi Planının yürürlüğe konmasıyla devlet sermayesiyle ya da devlet sermayesinin önderliğinde oluşturulan bu bankalar önemli görev almışlardır. Bu dönem Türkiye ekonomisinde Devletçi politikaların izlendiği dönemdir.

1925 yılında kurulan Sanayi ve Maadin Bankası 1932 yılında Sanayi ve Kredi Bankasına dönüştürülmüş ve yönetimindeki fabrikalar Sanayi Ofisi'ne bağlanmıştır.

Özel kanunlarla kurulan devlet bankalarının isimlerini şu şekilde sıralayabiliriz: Sümerbank 1933, İller Bankası 1933, Etibank 1935, Denizbank 1938, T. Halk Bankası ve Halk Sandıkları 1938. Bu bankaların kurulma amaçları küçük esnaf ve zanaatkarlara kredi imkânı sağlamak, yerel yönetimleri destek olmak, şehir imar planlarını hazırlamak, su-elektrik-hava gazı kanalizasyon gibi altyapı hizmetlerinin desteklenmesini orta ve uzun vadeli kredilerle sağlamaktır: Denizbank Türk ve

Yabancı limanlar arasında düzenli bir şekilde posta seferleri işletmek şehir içi deniz nakliyat işlerini tekel halinde yapmak çeşitli liman işlerini yürütmek amacıyla kurulmuştur. Ülkemizde tek şubeli yerel bankalar 1930'lı yıllarda sona ermiştir (Parasız, 2007, s. 21).

II. Dünya Savaşı sonrasında izlenen liberal politikalara paralel olarak ülkemizde özel bankaların geliştiğini görmekteyiz. İkinci Dünya Savaşı sonraki yıllarda ülkemizde iş hacminin ve ödemelerin hızla artması bundan dolayı da bankalara olan gereksinimin hızla arttığını görmekteyiz. 1944 yılında Yapı ve Kredi bankası 1948'de Tütünbank, Akbank ve T. Kredi Bankası olmak üzere dört banka kurulmuştur ve bunlardan Akbank günümüzde hala daha devam etmektedir.

Özellikle 1950 yılından sonra özel girişimlerin ön plana çıkması, dış kredilerin artması, Kore Savaşı nedeniyle başta pamuk ihracatı olmak üzere diğer birçok ihracatın gelirlerinin artması, 1954 yılında Yabancı Sermaye Teşvik Yasası'nın yürürlüğe girmesi, 1950-1954 yılları arasında hızlı bir şekilde ekonomik büyüme sağlanması enflasyon yükselirken faiz oranlarını sabit kalması, Ülkede tasarrufların giderek artması bu etkenlerden dolayı özel bankaların kendini geliştirmesinde en etkin rol oynamıştır. Bu dönemde büyük bir çoğunluğu özel bank olmak üzere 20'den fazla yeni bankalar kurulmuştur. Özel bankaların yanı sıra T. Vakıflar Bankası, T. Öğretmenler Bankası ve daha önce kurulup sonradan kapatılan Denizcilik Bankası da bu dönemde faaliyete geçmiştir. Türkiye Sanayi Kalkınma Bankası ilk kez banka dışı mali aracı olarak kurulmuştur. Bu yıllarda şube bankacılığı hızla gelişmiştir ve 1960 yılında T.C. Merkez Bankası dahil banka sayısı 60'a, şube sayısı 1699 olmuştur. Diğer yandan 1958 yılında çıkarılan 7129 sayılı yeni Bankalar Yasası da dönemin ekonomi politikasına uygun olarak hazırlanıp çıkarılmıştır. Şu şekilde açıklayabiliriz; 7129 sayılı Yasayla devlet bankaları kredi alanında tamimiyle serbest bırakılmıştır bundan dolayıda kredilerin kişiler ve sektörler arasında dağılımını ekonomide izlenen hedefler yönünde kontrol etmeyi unutmuştur. Yasanın yürürlüğe girdiği yıllarda dolayısıyla serbest rekabet koşullarına gidilmiş. Bu arada T.C. Ziraat Bankası, T. Halk Bankası ve T. İş Bankası'nın ilçelerdeki şubelerini hızla arttırmaları sonucu özellikle 1961 yılından sonra pek çok yerel ve küçük banka tasfiye olmak zorunda kalmıştır. Bu şekilde bir yapılanmanın ortaya çıkması sonucunda bankacılıkta özelleştirme ve diğer önlemlerle ortadan

kaldırılmaya çalışılan oligopolcü banka sisteminin istemeden güçlenmesine neden olunmuştur (Parasız, 2007, s. 23).

Ekonomik faaliyetlerin Yıllık Programlarla veya beş yıllık Kalkınma Programlarıyla desteklendiği 1960-1980 döneminde ithal ikameci sanayileşme stratejisinin kabul görmesi buna paralel olarak finansman anlayışına da etkilemiştir. 1964 yılında Devlet Yatırım Bankası, Kamu İktisadi Kuruluşlarının finansman problemlerini çözmek için kurulmuştur. 1963 yılında Sınai Yatırım ve Kredi Bankası, özel sektörün orta ve kısa vadeli ihtiyacını karşılamak için kurulmuştur. (Bu iki banka mevduat toplamadığı için banka dışı mali aracı kategorisine girmektedir). Ticari bankacılık alanında uygulanan politik kararlar sisteme girişleri engellemiş, bundan dolayı da mevcut oligopolcü yapı daha da güçlenmiştir. Aynı zamanda bölgesel bankaların tümü faaliyetlerine son vermiştir. Bölgesel bankaların aksine çok şubeli büyük bankalar pozitif yönde bir gelişim göstermiştir. 1970'li yılların ortalarında özel holdinglerin bankalarının yönetimlerini ele aldığını görmekteyiz. Bu durum özellikle 7129 sayılı yasanın 38. maddesinden kaynaklandığını görmekteyiz. Bunun nedeni ise bankaların en az %25 sermayesine sahip buldukları kuruluşların açtıkları kredi oranında üst sınırın kaldırılması ile ortaya çıkmıştır.

7129 sayılı bankalar Yasası 31.8.1979 gün ve 28 sayılı Yasa hükmündeki Kararname ile Banka sermayesini halka açmak ve banka kredilerinden daha geniş kesimin yararlanmasını sağlamak amacıyla değiştirilmiş olmakla birlikte ulaşılmak istenen sonuca varılamamıştır. Bu durumu şu şekilde açıklayabiliriz, küçük ve yerel bankaların bazı şirketlerce satın alındıkları ortaya çıkmıştır. Bu olaylar karşısında 25.4.1985 tarih ve 3182 no.lu Holding bankacılığına bir sınırlama getirilip bu tür olayların önüne geçilmiştir (Parasız, 2007, s. 24).

Türkiye ekonomisinde Neo-Liberal politikaların izlenmeye başlandığı 24 Ocak 1980 kararlarıyla birlikte Türk bankacılığı 1980'li yıllardaki çalışma ortamı ile karşılaştırıldığında oldukça farklı koşullar içinde çalışmak zorunda kalmıştır.

1 Temmuz 1980 yılından itibaren faiz oranlarının serbest bırakılmasıyla kredi ve mevduat faizleri hızla artmaya başlamıştır. Bu dönemde paralel olarak banker kuruluşlarının hızla artması ve kendilerine para verenlerin gelirlerini yüksek oranda sağlamaları bankalarında bu moda ayak uydurmalarına sağlamıştır. Daha sonra ise

bazı olayların önüne geçmek için faiz oranlarının belirlenmesinde centilmenlik anlaşmaları yapılmıştır.

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nın yeniden canlandırılması için Sermaye piyasası kanununun çıkartılması tahvil alım satımı, mevduat sertifikası, repo işlemleri, finansman bonusu, pay senedi vb. gibi finansal varlıkların hızla ilerlemesi bankaların düşük maliyeti fon olanakları ortadan kaldırılmasına neden olmuştur. Tasarruf yapmak isteyen müşterilerin önündeki seçeneklerin artması iç finansal piyasalarda bankaların paylarının azalmasına neden olmuştur.

1980'li yıllarda ülkemizde teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmeler, bilgilenme ve haberleşme maliyetlerini azaltmışlardır. Bilgilere ulaşmak daha ucuz ve kolay olduğu için, bankaların bilgi toplamadaki ve ödünç alıcıları yönlendirmedeki avantajlı olduğu durumlar azalmaya başlamıştır. Bu teknolojik nedenlerden dolayı banka dışı mali araçlar, bu alanda bir açık görmüş ve büyük bir avantaj sağlamışlardır. Bir diğer yandan bankaların yasal düzenlemelere bağlı olmasına rağmen finansal piyasaların bu düzenlemeden bağımsız olarak hareket etmesi, bankalara getirilen ek maliyetlere katlanarak finansal piyasaların bu maliyetten muaf tutulması gibi bir durum ortaya çıkmıştır.

Zamanla az şubeli toptancı banka olarak adlandırılan banka sayılarında artış olmuştur. Bunda özellikle yeni kurulan şube ağı olmayan bankaların ve yabancı bankalar büyük rol oynamıştır. Ayrıca para piyasasındaki gelişmelerde toptancı bankacılığın gelişmelerine katkıda bulunmuştur. Bir diğer yandan para piyasasındaki gelişmelerde bu bankaların gelişmelerini sağlamıştır.

Bu bankalar kendi içlerinde yatırım fonları kurarak ve sermaye piyasasına yönelik faaliyetlerini hızla artırarak ilerletmiştir.

1980'de artan faiz oranlarıyla birlikte mevduatların maliyetleri artmıştır. Bankalar bu maliyet artışlarının dengede tutmak için daha etkili çatışma yolları araştırmaya başlamışlar ve bunlara ek olarak personel ve işletme giderlerini kısma yoluna gitmişlerdir.

Yabancı bankalardan gözlemleyip analiz ederek yeni bankacılık ürünleri ortaya çıkarmışlardır. Birçok ticari banka otomasyon ve teknolojik altyapı çalışmalarını 1990'da tamamen bitirmişlerdir.

Bir diğerk yandan Teknolojik gelişmelerle birlikte bireysel bankacılık alanındaki kar potansiyeli yüksek ATM tüketici kredileri ve kredi kartları gibi yeni ürünlerin ve hizmetlerin tüketici piyasalarında hizmete girdiğini görüyoruz. Bu gibi yeni ürünlerin ve kolaylıkların sunulduğu piyasada şüphesiz bankaların müşterilerinin diğerk bankalara kaptırmasında büyük rolü olmuştur.

2.4.1986 yılında Bankacılık sisteminde kaynakların daha verimli bir şekilde kullanımını sağlamak için Bankalar arası Para Piyasası kurulmuştur. Bu sistem elinde boşta duran nakit fazlası olan bankalardan nakit ihtiyacını karşılayarak ve nakit ihtiyacı bankalara olanak sağlayarak kendilerine bir gelir kapısı sağlamaktadır. Bu sayede ekonomi açısından piyasanın kısa dönemli likidite kıtlığı çekmemesine ve

T.C. Merkez Bankası'nın ek bir emisyonu başvurmasına gerek kalmamaktadır. Merkez Bankasına Borç almak ya da vermek isteyen bir bankanın müracaatına bakarak borç vermek ya da almak istediğini bildirerek ya da verebileceği faiz oranını ve vadeyi bildirir.

1990'da döviz tevdiat hesapları yaşanan para ikamesi olgusu çerçevesinde etkili seviyelere çıkmıştır. Ayrıyeten, yalnızca varlık toplama ve kredi satma işlemine dayanan klasik bankacılık rolünün değişmesi bankaların kar ve zarar yapılarına da yansımıştır.

Özetleyecek olursak 1999 yılına kadar geçen sürede bankacılık sistemine bakıldığında aşağıda sıralanan temel yapısal sorunlardan kaynaklandığı ortaya çıkmıştır.

1. Hazinesinin finansman ihtiyacının karşılanmasında Kamu Bankalarının büyük rol oynadığı görülmektedir, bu bankalardaki görev zararlarının ciddi oranda artması ve bundan dolaylıda aktiflerinde ciddi ölçüde artması
2. Kamunun finansal sektörden sürekli fon talep eden durum halinde olması, iç borçlanma yönteminde finansman olarak tamamıyla bankacılık yoluyla karşılanması ve bunun doğal bir sonucu olarak bankacılık sisteminin en temel görevi olan aracılık faaliyetlerinde etkili bir şekilde çalışmaması,
3. Özel sermayeli bankaların grup ve iştiraklerine kullandığı kredilerin artması ve bunun yine etkin aracılık faaliyetlerini engellemesi,
4. Maliye bünyesi zayıf bankalara yönelik önlemlerin zamanında alınmaması,

5. Ve son olarak ülkemizde bankacılık sektöründe yeterli derecede rekabet ortamının yaratılamaması ve sistemde konsantrasyonun başka bir değişle yoğunlaşmanın artması.

Yukarıda bahsedilen sorunların kendilerini geliştirmekte olan birçok sayıdaki ülkede olduğu gibi bizim ülkemizde de bankacılık sisteminin ekonomide yaşanacak ufak bir problemde bile ciddi yaralar açmasına neden olur. Unutulmaması gereken temel unsurlardan biri de sektörün yukarıda bahsedilen sorunları yanında finansal olarak da önemli ölçüde bir zayıflık doğuracağıdır. Bundan dolayı Türk bankacılık sistemi uzun yıllar boyunca; kaynakların krediye dönüştürülmesinde, vade uyumunun sağlanmasında, TP-YP Varlık ve kaynaklarda uyum sağlanmasında, kaynak maliyetlerini azaltılmasında vb. gibi problemlerle sürekli yüzleşmek zorunda kalmıştır. Bu da hem uygulanan politikaların hem de makro ekonomik istikrarın sağlanamamasının çok önemli etkisi olmakla birlikte, bankacılık gözetim ve denetiminde uluslararası standartların sistemde aktif hale getirilememesinde önemli etkisi olmuştur (Parasız, 2007, s. 26).

2.12.2002 yılında TCMB'si tarafından Bankalar arası Para Piyasası ve Döviz Efektif Piyasaları 'nda üstlendiği aracılık işlevine son verilmiştir (Parasız, 2007, s. 25).

2. MEVDUAT VE KATILIM BANKACILIĞI

Çok sayıda ve farklı sektörlerde bulunan müşterilere hizmet veren bankalar, yapılanmaları, işleyiş biçimleri ve faaliyet alanlarıyla birbirlerinden farklı isimlerle anılmaktadırlar. Türkiye genelindeki bankalar, bankacılık yapma şekillerine ve faaliyet alanlarına göre ayrılmakta olup, katılım, mevduat ve yatırım-kalkınma bankaları olmak üzere üç sınıfa ayrılmaktadır. Kalkınma-yatırım bankaları mevduat kabul etmemekle ve faaliyet alanları itibariyle, katılım bankaları ise yapmış oldukları faaliyetlerdeki yaklaşımlarıyla mevduat bankalarından ayrılmaktadırlar (Güler, 2016, s. 387).

2.1. Mevduat Bankacılığı

Kanunlara göre bankalar, kendi hesaplarına ve namlarına mevduatları kabul etme ve kredileri kullandırma faaliyetleri başta olmak üzere, bu faaliyetleri gerçekleştiren kuruluşlarla yurt dışında kurulmuş bu özelliklerdeki kuruluşların Türkiye’de faaliyet gösteren şubeleri mevduat bankaları olarak ifade edilebilir (Havva, 2018, s. 28).

Türkiye’de kanunlara göre mevduatları toplama yetkisine sahip olanların en başında mevduat bankacılığı gelmektedir. Mevduat bankaları genel olarak kısa vadeye dayalı mevduatları piyasalarda toplayarak ticareti ve üretimi finanse eden bankalar olarak görülmektedirler. Bunlarla birlikte mevduat bankalarının kaydi para yaratma ve merkez bankası ile iş birliği sağlamak gibi makro ekonomik açıdan da önemli bir yere sahiptir. Mevduat bankacılığı fonların aktarımının yanında çeşitli bankacılık faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler. Mevduat bankaları, fon sağlama, yatırımlar,

bilgilendirmeler, risklerin azaltılması ve ödemelerle ilgili hizmetleri gerçekleştirmektedirler (İlter & Gökmen, 2009, s. 4).

1 Kasım 2005 tarih ve 25983 mükerrer sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan, 5411 sayılı bankacılık kanununda;

- **Mevduat:** Yazılı ya da sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle ivazsız veya bir ivaz karşılığında, istendiğinde ya da belli bir vadede geri ödenmek üzere kabul edilen parayı,
- **Banka:** Mevduat bankaları ve katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını,
- **Mevduat bankası:** Bu Kanuna göre kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini, ifade etmektedir.

Mevduat bankaları, başta ülkemiz ve diğer tüm ülkelerde ekonominin finansal ayağının temel dinamiğini oluşturmaktadır. Mevduat bankaları başta faiz enstrümanını kullanarak halktan fon toplayan ve bu fonları ihtiyaç, üretim ve ticari amaçlı kredi olarak kullandıran kuruluşlardır (Demirhan, 2010, s. 157).

2.1.1. Fon Toplama Yöntemleri

Müşteriler mevduat bankacılığında, mevduat hesaplarına yatırdıkları paraya karşılık olarak bankanın açıklamış olduğu mevduat faizi oranında getirinin vade bitiminde hesaba yatırılacağını taahhüt etmektedir. Mevduat bankacılığında müşteriler vade sonundaki getirilerini önceden bilmektedirler. Mevduat bankalarının nasıl kar elde edecekleri ya da faiz karşılığı ne kadar kredi verecekleri çok önemli değildir. Mevduat bankalarının elde ettikleri mevduatlara ödedikleri faiz ile kredi kullandırdıklarında kazandıkları faizin arasındaki fark asıl karlarını oluşturmaktadır. Mevduat bankacılığında müşteriler herhangi bir risk üstlenmemişlerdir ve tüm riskler mevduat bankalarına aittir (Akhan, 2010, s. 34).

2.1.1.1. Geleneksel Ayrıma Göre Mevduatın Sınıflandırması

2.1.1.1.1. Vadesiz Mevduat

Vadesiz mevduat bir diğer adıyla vadesiz hesap, müşterilerin hesaplarına yatırdıkları parayı istediği zaman çekebildiği hesaplardır. Asıl amaç müşterilerinin yatırdıkları parayı istediği zaman çekebilmesidir bu nedenle bankalar bu hesaptaki paraları kullanmaları için imkanları her zaman mümkün değildir. Bankalar ülkelerde savaş gibi durumlar dışında vadesiz mevduattaki paraların hepsi içeride yani kasada saklayamazlar. Çünkü bu gibi durumlarda vadesiz mevduattaki paraya da faiz uygulandığından bankalar tarafından bu paraların harcanması lazımdır (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 111).

2.1.1.1.2. Vadeli Mevduat

Vadeli mevduatta, gerçek ve/veya tüzel kişilerle birlikte gerçekleştirilen banka veya vadeli hesap açabilecekleri kuruluşlarla hesap açıldığı günden belirli bir süre geçmesi şartıyla paranın çekilebildiği hesaplardır. Vadeli hesapta paranın ne zaman çekileceği banka ve müşteri tarafından bilinmektedir. Bu nedenle banka içerideki parayı istediği zaman istediği durumlarda kullanılabilir. Bu durum bankaların istediği bir olay olduğu için müşterileri teşvik etmek amaçlı daha fazla faiz vermektedirler (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 112).

Kişiler parayı yatırırken çekeceği zaman üzerine bankalarla belli anlaşmalar yapsa yine de istediği zaman parayı çekme haklarına sahiptirler. Ama 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na göre vaat edilen süreden önce çekilmesi, müşterilerin lehine olduğu belirtilmiştir (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 112).

2.1.1.1.3. İhbarlı Mevduat

İhbarlı mevduat aslında vadesiz ve vadeli mevduatın karışımı gibidir. Her iki mevduatın özelliklerini barındırır. İhbarlı mevduatta yatırılan para ihbar edilen tarihinden belirtilen süre geçtikten sonra çekilebilen hesaptır. Örnekle anlatmak gerekirse, 10 ihbarlı mevduatın anlamı, ihbar edilen tarihten 10 gün geçtikten sonra 11. günden itibaren istenildiği zaman çekilme hakkına sahip hesaplardır. İhbarlı

hesap demek aynı zamanda belirtilen ihbar süresince vadeli hesap sayılır. İhbarlı hesap vadesiz hesaba göre bankada daha fazla hareketlilik yaratabileceği için daha fazla faiz verilir ve verilen faiz oranı belirtilmiş olan ihbar süresine bağlıdır (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 111).

2.1.1.1.4. Birikimli Mevduat

Birikimli hesap açılmadan önce bankayla sözleşme üzerinden anlaşılan, süresi müşteri isteğine göre değişen aylık veya 3 aylık süreler için hesaba para yatırma fırsatı sunan ve aynı zamanda askeri olarak 5 yıl vade ile açılabilen hesaplardır (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 112).

2.1.1.2. Niteliğine Göre Mevduatın Sınıflandırılması

2.1.1.2.1. Tasarruf Mevduatı

Tasarruf mevduatın amacı faizden gelir etmek amacıyla kişilerle firma, vakıf, derneklerin ihtiyaç için ayırdıkları bütçenin bankaya yatırılması ve yatırılan paranın çek keşide dışında ticari olarak hiçbir işlemlerle ilgili olamayan bir mevduat türüdür (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 112).

2.1.1.2.2. Resmi Kuruluşlar Mevduatı

Resmi kuruluşlar içinde yer alan; savcılıklar, belirli bir kanuna bağlı olup belirli bir döner sermayeye sahip teşekküller, mahkemeler, genel ve katma bütçeye sahip kuruluşlar, icra ve iflaslardan sorumlu daireler, yerel yönetimler, belirli kanunlar çerçevesinde kurulmuş sosyal sigorta kurumlarının kullandığı mevduatlardır (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 113).

2.1.1.2.3. Ticari Kuruluşlar Mevduatı

Reel kişilerin sahip oldukları ticaret işletmeleri, ortak oldukları her çeşit ortaklıklar, kamu iktisadi girişimler ve/veya bağlı oldukları ortaklıklar, dernekler, genel katma bütçeli kuruluşlar, sendikalar, döner sermayeden gelir elde kuruluşlar aslında örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bu kuruluşların kullandıkları mevduata ticari kuruluşlar mevduatı denir (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 113).

2.1.1.2.4. Bankalar arası Mevduat

Bankaların buna Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası dahil olmak üzere özel kanun ve finans kurumlarının aralarında yaptıkları ve kabul ettikleri mevduata göre aralarında uyguladıkları mevduattır. Kısacası çoğunlukla iki bankanın arasında uygulanan belirli dönemlerdeki harcamaların hesabının tutulmasında kullanılan mevduattır (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 113).

Bir bankanın mevcut diğer Şubeleri ile yaptığı işlemler bu Bankalar arası mevduat dahilinde sayılmamaktadır. Bankalar arası mevduat olarak ayrı mevduat oluşturulması, bankalar arasında hareketleri incelemek için çok kolaylık sağlamaktadır.

2.1.1.2.5. Diğer Kuruluşlar Mevduatı

Yukarıda 4 mevduat grubundan bahsedildi. Bu sınıflandırmanın dışında kalan mevduatlar diğer kuruluşlar mevduatı olarak adlandırılmaktadır. Bu mevduat grubunun içinde savcılıklar, dernekler, vakıflar, mahkemelerde paranın ödeneceği yeri hesabı göstermekle beraber yatırılan paralar, herhangi bir kanun çerçevesinde kurulmuş olan sendikalarına ait paralar, apartmanlarda yöneticiler tarafında yatırılan paralar bu mevduat sınıflandırmasında yer almaktadır (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 113).

2.1.2. Fon Kullandırma Yöntemleri

2.1.2.1. Bireysel Krediler

2.1.2.1.1. Kredi Kartları

Kredi kartı, sahip olan kişilerin bir Őey alırken nakit para vermek yerine kullandıkları kartlardır. Kredi kartı avantajlarından biri alışveriş anında kolayca ödeme imkanı sunmasıdır ve döner kredi imkanı sunmaktadır. Bunların yanı sıra kredi kartı sahipleri isterlerse ödemelerini taksitlere bölerek ödeyebilirler. Ödeme tarihini böylece uzatmış olup zaman kazanmış olurlar (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 189).

2.1.2.1.2. Bireysel Krediler

Türkiye’de 1980’li yılların sonunda yaygınlaşmaya başlamasıyla kişilerin kendi ihtiyaçları için kullandıkları kredi türleridir.

Tüketici kredilerin amacı aslında bireylerin kendi ihtiyaçları için kullandıkları kredi kartlarını belirli koşullarla geri ödemek üzere alınan kredilerdir. Tüketici krediler, bankalar ve müşteriler arasında belirli sözleşmeler çerçevesinde verilen kredi türleridir. Ödeme planları taksitler halinde yapılabilmektedir (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 181).

Tüketici kredilerinin ayırıcı özellikleri (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 183);

- Tüketici krediler sadece gerçek kişilere kişisel ihtiyaç ihtiyaçları için verilirken diğer tür krediler kartı verdikleri kişilerin gerçeklikleri önemsemiyorlar.
- Tüketici krediler müşterilere kişisel koruma sağlarken diğer tür krediler ticari anlamda bir koruma sağlamaktadırlar.
- Tüketici kredilerin amacı bireylerin kişisel ihtiyaçlarının karşılanması için kullanırken diğer kredilerde amaç ileride kar elde etmektir.
- Tüketici kredilerde gösterilen teminatlar bireysel sahip oldukları mal olabiliyorken diğer tür kredilerde durum daha ciddi olup senet, mektup gibi teminatlar gereklidir.
- Tüketici kredilerin ödeme takvimleri genellikle aylıklar halinde olurken diğer türdeki kredilerin ödeme şekilleri borçlu cari hesap şeklindedir.

2.1.2.1.3. Ticari Krediler

2.1.2.1.3.1. Nakdi Krediler

Kurumsal krediler, ticari işletme sahiplerini kısa vadeli olarak sermayesi için kullandıkları nakit krediler ile ihale için kullandıkları gayri nakdi kredilerdir.

Ticari bankalar, ticari işletme sahipleri için kısa vadeli hesaplarının kullanımı için genellikle senet, nakit karşılığı verirler. Yurtdışı işlemleri için de ihracat ve ithalat kredileri verirler.

2.1.2.1.3.1.1. Açık Krediler

Bankaların açık kredi vermeleri için müşterinin imzası gereklidir. Bireylerin açık kredi almaları için belirli şartlar vardır (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 162);

- Kişinin ticari geçmişinin uzun süreli olması lazım
- İş tecrübesinin geçmişi uzun ve sağlam olmalı

- İş ahlakının iyi olması lazım
- Aldığı kredi ödemeye yetecek bir mal varlığının olması lazım
- Ayrıca aldığı krediyi ödemeye yetecek bir iş konusunun olması lazımdır.

2.1.2.1.3.1.2. İskonto-iştiria kredileri

Tüketicinin sahip olduğu ticari senedin ilk önce vadesi dolmamış olması lazım, daha sonra bankaya yatırılma tarihinden ödemek için verilen tarihe kadar geçen toplam sürede için hesaplanmış faiz kadar yapılacak olan indirimden geriye kalan total paranın müşteriye verilen kısmına iskonto denir (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 162).

İştiria ise aslında bir iskonto kredisi türüdür. Farkı olarak iştiria işlemi belediye sınırları dışında yapılacak olan bono ve poliçenin iskontosu önemlidir (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 162).

2.1.2.1.3.1.3. Kefalet karşılığı krediler

En az iki imzaya ihtiyaç vardır. Biri borçlu kişiye ait olmalı diğeri kefil kişiye ait olmalıdır (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 163).

2.1.2.1.3.1.4. Emtia karşılığı krediler

Daha çok ticarete kullanılır. Dış ticaret veya iç ticaretlerde kullanılabilir. Kişilerin kendi ürettikleri ürünleri elde ettiği zaman satmak isteyen veya başka mevsimde satmak isteyen, kolay kolay bozulmayan niteliklere sahip ürünler için, saklanması depolanması kolay olan ürünler için alınan kredilerdir. İstedikleri zaman bu krediyi nakite çevirebilirler. Bu ürünlerin değerini kadar bankaya rehin karşılığında borçlu olarak cari hesap türüdür (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 164).

2.1.2.1.3.1.5. Senet karşılığı krediler

Senet karşılığı senetler ticari senetlerin rehine karşılığı açılır. Tür olarak borçlu cari hesap şeklindedir. Hükümleri TTK hükümlerine göre yazılmıştır. 2 şekilde kullanılmaktadır. Ya ticari işlemler sonucu doğan çek ve senetlerin ciro edilmesi sonucu alınan kayıtlar ya da borçlu cari mevduat kredisıyla elde edilen krediler şeklinde kullanılır (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 164).

2.1.2.1.3.1.6. Tahvil ve hisse senedi karşılığı krediler

Tüketicilerin sahip oldukları tahvil ve senetleri borçlu cari hesap açabilmek için rehin bırakılması sonucu açılan kredi türüdür. Bu kredinin en önemli noktası gösterilen tahvillerin ve senetlerin menkul kıymet borsasında bir karşılığının olmasıdır. Borsada gösterilen bu değer işlem süresince takip edilmelidir (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 166).

2.1.2.1.3.1.7. Nakit karşılığı krediler

Hesapta bulunun döviz veya TL türünden nakit bloke edilmesiyle kullanılan kredi türüdür (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 166).

2.1.2.1.3.2. Gayri nakdi krediler

Bankalar tarafından müşterilerine nakit para yerine geçecek garanti veya güvence denebilir. Kabul edilmiş krediler, teminat mektupları örnek olarak verilebilir (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 167).

2.1.2.1.3.2.1. Teminat mektupları

Bankaların müşterilerinin gerçek veya tüzel kişilerin yapmış olduğu yurtiçi veya yurtdışında ürün teslimi, söylenen işlemin yapılması veya oluşan borcun ödenmesi gibi konularda iletişimde olunan kuruluşlara verdikleri sözlerin yerine getirilmemesi söz konusu olduğunda mektubun ne olursa olsun ödenmesi gerektiğini belirten belgelere teminat mektubu denmektedir. Böylece bankalar kendi tarafında güvenilirliğini ortaya koymaktadır (Takan & Boyacıoğlu, 2015, s. 167).

2.2. Katılım Bankacılığı Kavramı

Dünya’da ve Türkiye’deki finansal sistemler içerisinde bankaların ve bankacılık sektörünün payı büyüktür. Bunlarla birlikte Türkiye’de katılım bankacılığı Dünya’da ise İslami bankacılık olarak ifade edilen faizsiz bankacılığa ilgi ve talep her geçen gün artmaktadır. Faizsiz bankacılık sektörü son zamanlarda büyüyen ve gelişen bir

finansal sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ilgilerin yanı sıra faizsiz bankacılığın doğrudan varlığa ya da emtiaya dayalı fonlama yapımları sebebiyle faizsiz bankacılık ekonomiler açısından önemli bir yere sahiptirler (Kartal, 2018, s. 176-177).

Katılım bankacılığını şu şekilde açıklayabiliriz: mali sektörde faizsizlik düşüncesi ile çalışan, bu şartlara uygun olarak her türlü bankacılık işlemlerini gerçekleştiren kurum ve kuruluşlardır. Katılım bankalarının amacı topladıkları varlıkları kişi veya kuruluşlara kullandırarak, ülke ekonomisine önemli oranda katkıda bulunan işletmelerdir. Klasik bankacılığı ise şu şekilde açıklayabiliriz, faiz oranı önceden belirlenmiş durumlarda fon fazlasını toplayarak, bankanın kendi belirlediği faiz oranı değerinden kimin fon ihtiyacı varsa kredi şeklinde kullanılmaktadır.

İslami bankacılık kavramı çok eskilere dayanmasına karşılık 20. Yüzyılın son çeyreğinde kendisini ön plana çıkartmaya başlamıştır. İslami bankacılık Müslüman olan müşterilerin gereksinimleri ve taleplerini karşılayacak finansal kuruluşlara olan ihtiyaçtan ortaya çıkmıştır (Alsu, Taşdemir, & Kallo, 2018, s. 303).

Katılım bankalarını, klasik bankalardan ayıran en temel özellik şu şekilde açıklayabiliriz. Katılım bankasında faiz yoktur onun yerine kâr payı vardır. Bazı ülkelerde “Faizsiz Bankacılık” veya “İslam Bankacılığı” olarak adlandırılan bu bankalar Türkiye’de 2005 yılına kadar “Özel Finans Kurumları” adı altında faaliyetini sürdürmüştür, 2005 yılından sonra ise isimi değiştirerek, “Katılım Bankacılığı” olarak devam etmiştir. Katılım bankası şu şekilde işler: burada katılım bankası ile varlık sahipleri bir araya gelir buna da mudarebe yani emek-sermaye ortaklığı denir. Türkiye’de ise kar – zarar ortaklığı olarak adlandırılır. Katılım bankaları bu şekilde piyasadan topladığı varlıkları bir tüccar gibi işletip kar elde etmeyi ve elde edeceği bu karı daha önce varlıklarını aldığı ortaklarıyla paylaşmayı taahhüt eder.

Katılım bankaları şu şekilde kurulur ve amacı da şudur: Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan Katılım Bankaları 25 yıldır faaliyet gösterir ve halkın yastık altı diye tabir ettiği varlıklarını alıp onları ekonomiye kazandırır ve para sahiplerine de kâr payı verir. Bir diğer anlamda çok büyük riskler taşıyan kuruluşlar, topladıkları (kenarda duran) varlıkları doğrudan Türk sanayicisi ve müteşebbisinin ihtiyaç duyduğu

hammadde, yarı mamul, mamul maddelerinde gereken parayı direk kullanıma sunar ve bu da ülke ekonomisine önemli katkılar sunar (Özkan, 2012, s. 4).

Bankacılık Kanununun 5411 sayılı yasasına göre katılım bankası kavramı özel cari ve katılma hesapları yoluyla sahip olduğu varlıkları fon kullandırma veya kredi kullandırma şeklinde olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlardır. Ayrıca yurtdışında da bulunan aynı hizmette bulunan bu kuruluş nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini yansıtmaktadır.

Katılım bankaları, sağladığı fonları şahısların özel cari hesaplarından veya katılma hesapları yoluyla ihtiyaç sahibine kullanılabilir duruma getirir. Katılım Bankaları Özel cari hesapları şu şekilde açıklar: hesap sahibinin istediği taktirde her zaman kısmen veya tamamen kapatabilme özelliği taşıyan ve bu durum karşısında hesabı olan kişiye herhangi bir ek ödenek çıkartmayacağı hesaplardır. Katılma hesabı ise katılım bankalarına yatırılan fonlar karşındaki varlıkların bu kurumlarca kullandırılmasına izin verilip karşılaşıcağı kar veya zarara ortak olma sonucunu veren, karşılığında hesap sahibine önceden herhangi bir getiri sözü verilmeyen ve önceden yatırılmış olan ana paranın aynı şekilde geri ödenmesi garantisi verilmeyen fonların oluşturulduğu hesaplar anlamına gelmektedir. Katılım bankaları himayesinde açtırılan gerçek ve tüzel kişilere ait özel cari hesap veya katılma hesaplarında bulunan paraların tamamı katılım fonu adı verilmektedir.

Bu şekilde yapılan faaliyetler ile kişilere nakit veya kredi verilmeyip, kullanılan fonun mal veya hizmetin satıcısının hesabına yatırılmaktadır. Bu yöntem ile katılım bankaları mevduat bankalarından ayrılır. Bu şekilde kullanılan fonlar aracılığıyla reel sektör desteklenir ve ülke ekonomisine yardımcı olur.

Katılım bankalarının kuruluş amacı ve tek kuralı "Faizsizlik Prensibi" dir (AlbarakaTürk, 2015).

Bunlarda;

- Fon toplanırken, müşteriye önceden herhangi bir kâr veya zarara katılma esasına göre fon kabul edilir ve müşteriye herhangi bir getiri sözü verilmez,
- Fon kullandırırken, müşteriye herhangi bir şekilde nakit kredi vermeyip müşteri neye ihtiyaç duyuyorsa o malı satıcıdan peşin alıp, kendisine ödeme kolaylığı sağlar veya iş sahibi ile projeye ortak olur.

2.2.1. Katılım Bankacılığının Tarihsel Gelişimi

İslam hukukuna göre faiz meşru değildir ve hem Kuran'ı Kerim'e hem de Sünnet'e bakıldığında faizin sert ve açık bir dille yasaklandığı görülmektedir. İslama göre vade farkı ile alım satım işlemleri caiz olmasına karşılık vade farkıyla paranın alınıp satılması haram kılınmıştır. Müslüman ülkelerde, İslam'daki bu faizle ilgili yasağa bağlı olarak dini hassasiyetlerden dolayı faize dayalı çalışan bankalarla iş yapmak istemeyen kesimlerin varlığı sebebiyle faizsiz finans ile ilgili arayışlar 1940'lı yıllardan itibaren ortaya çıkmıştır (Yurttadur & Demirbaş, 2017, s. 91-92).

2.2.1.1. Katılım Bankacılığının Dünya'daki Gelişimi

Dünya çapında faizsiz bankacılık ve İslami finans olarak adlandırılan katılım bankaları, son 30 yıldır bankacılık sisteminin ve finansal sektörün gelişen ve hızlı bir şekilde büyüyen bir parçası konumuna gelmiştir. Katılım bankacılığı dini hassasiyetleri nedeniyle faizden uzak duran ve bundan dolayı da finansal sisteme ya da mevcut bankalara tasarruflarını yani fonlarını dahil etmeyen kesimde yer alan kişilerin fonlarının finansal sisteme katılması açısından önemlidir. Geleneksel bankacılıkla katılım bankacılığı arasında çok büyük farklar olmasa da aralarındaki en temel fark, geleneksel bankacılığın faiz prensiplerine karşılık katılım bankalarının faizsizlik prensibidir (Karaca, Ekşi, & Altemur, 2019, s. 281).

Ülkelerin katıldığı 1969 yılındaki İslam Konferansında faizsiz bankacılığın gelişmesine olanak sağlayacak İslam Kalkınma Bankası ve İslam Bankaları Birliği kurularak faizsiz bankacılık temelleri atılmaya başlanmıştır. Fakat bu adımdan önce Mısır'da 1963-1966 yılları arasında Ahmet en-Neccar adlı kişi tarafından kurulan faizsiz banka tarihte ilk kurulma unvanına sahiptir (TKBB, 2012; 83).

Hemen peşinden 1971 yılında Nasr Sosyal Bankası Mısır devletinin de katkısıyla ilk faizsiz ticari banka olarak bilinmektedir. 1974'te Cidde'de kurulup fakat 1975'te ancak faaliyete geçebilen ve hala devam eden İslam Kalkınma Bankasının devamında dünya çapında bir sürü faizsiz bankalara kurulmaya başlanmıştır. Malezya İslami Bankacılık konusundan en önde gelen ülke olarak tarihe geçmiştir. Klasik bankacılıkla birlikte ilerleyen faizsiz bankacılık 2012'de bankacılık sektörünün %20 ye gelmiştir. Faizsiz bankacılık sektöründe İran'da da sektöre giren bankalar İslami finans kurallarına göre oluşturulmuştur. Tüm ülkelerde bulunan İslami finans varlıklarının %40' a yakını İran'da bulunduğu söylenmektedir. Tüm

dünyada faaliyet gösteren faizsiz bankaların en büyük işlem hacmine sahip olan 10 bankadan 7 si İran'da bulunmaktadır. (Serpam, 2013;9).

2019 yılı itibariyle dünya üzerinde 100'den fazla faizsiz sistemde faaliyet gösteren banka vardır. Bu bankaların bulunduğu ülkeleri şu şekilde söyleyebiliriz; Lüksemburg, Danimarka, Filipinler, Amerika Birleşik Devletleri, Pakistan, Malezya, Hong Kong, Bahreyn, Sudan, Kuveyt, İngiltere, Kazakistan, İsviçre Pakistan, Katar, Bangladeş, Rusya, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Endonezya gibi ülkeler sayılabilir. Bunların yansıra Afganistan, Irak, Suriye, Yemen ve Libya gibi Müslüman olup da faizsiz bankaya sahip olmayan ülkeler de vardır. The Banker gibi dünyada finansal anlamda önde gelen bir dergide 2013 yılının kasım ayında yayımlanan ve 2012 bilançolarını içinde barındırarak dikkate alınarak hazırlanan raporda Top Islamic Financial Institutions ilk 10 da bulunan bankalar arasında 5 İran, 2 Suudi Arabistan ve 1er Kuveyt, Malezya ve Birleşik Arap Emirlikleri vardır. Bir diğer finansal dergisi olan Thomson Reuters tarafından yayımlanan rapora göre günümüzde, dünya bankacılık sisteminin aktif büyüklüğü 120 trilyon doları aşmış ve katılım bankacılığının potansiyeli 4 trilyon dolar olarak raporlanmıştır.

2.2.1.2. Katılım Bankacılığının Türkiye'deki Gelişimi

Bankacılık sektöründe katılım bankaları finans sektöründe farklı isimlerle anılmışlardır. Bu tür finans kuruluşları diğer bankalardan farklı olarak faizsiz işlemleri müşterilerine sunmaktaydılar. Katılım bankaları, ekonomik yaşam içerinden ortaya çıkmış olan, faize yer vermeyen ve özünü hem fon toplayarak hem de fon kullanarak müşteriler ile yürütülen ortaklıklar ve ticari faaliyetlerden meydana gelen finansla bir sistemdir. Genelde katılım bankaları, mevduat bankaları gibi fonların toplanması ve kullanılmasyla müşterilerine belirli bir oran dahilinde faiz vermeyi ya da tahsil etmeyi taahhütte bulunmazlar (Gökçen & Gönen, 2017, s. 62).

1983 yılında yasal olarak temelleri atılan faizsiz bankalar, Türk bankacılık sisteminde büyük bir boşluğu doldurmak düşüncesiyle, faizsizlik prensibi temel alınarak halktan topladığı fonları tekrar halka ticari faaliyetlerinde veya bireysel mal ve hizmet alımlarında ihtiyaç duydukları kadar kullanılmaktadır. Katılım bankalarını mevduat bankalarından ayrılan en önemli özellik, ihtiyaç sahibine fon kullanırken mutlaka bir mal veya hizmetin alım satımının yapıyor olmasıdır. Türkiye'nin ilk defa katılım bankacılığı ile tanışması, ekonomiden büyük radikal

değişikliklerin yapıldığı yani dışa açık serbest bir piyasa geçişin gerçekleştiği 1980’li yıllarda, uluslararası piyasalara uyum sağlama sürecinde yaşanmıştır. 1980’li yıllar Türk mali sistemine ekonomik güç kazandırma, araç ve ticari işletmeler bakımından zenginleşip çeşitlenme çabalarının hızla artarak ilerlediği bir dönemdir. Bu çabaların neticesinde Türkiye’nin finansal sistemine 1985 yılında katılmıştır. Katılım bankaları da günümüzdeki bankalarla birlikte aynı piyasa işlemlerini yapıyor fakat farklı yollarla gerçekleştirmektedir. Ülkemizde İslami kurallar dikkate alınarak bankacılık faaliyetlerinin yapılmasına 16.12.1983 tarih, 83/7506 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile “özel finans kurumu” adı altında faaliyete geçmesine izin verilmiştir. Bu yeni düşüncenin esas amacı, ekonomiye katılmayan varlıkların yastık altından çıkmasına veya ihtiyacı olan işletmelerin ekonomiye katılmasına destek olmaktır. Türkiye’de de 1985 yılında da faizsiz bankacılık anlayışı içerisinde faaliyetlerini gerçekleştirecek iki özel finans kurumu kurulmuştur. Bu kurulan bankalar Albaraka Türk Finans Kurumu A.Ş. ve Faisal Finans Kurumu A.Ş, İslami prensiplere göre kurulmuş ilk kurumlar olarak bilinmektedir. 1985 yılından sonra sırayla şu bankalar faaliyete geçmiştir; 1989 yılında Kuveyt Türk Evkaf Finans Kurumu A.Ş., 1991 yılında Anadolu Finans Kurumu A.Ş., 1995 yılında İhlas Finans Kurumu A.Ş. ve 1996 yılında da Asya Finans Kurumu A.Ş. 1999 yılında Özel finans kurumları 4389 sayılı Bankalar Kanunu’nda değişiklik yapılmasına ilişkin 4491 sayılı Kanunla, bazı maddeler dışında, Bankalar Kanunu kapsamına alınmasına karar verilmiştir. 2005 Kasım ayında yürürlüğe giren 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile isimleri “katılım bankası” olarak değiştirilmiştir ve Türk mali sisteminde kendisine önemli bir yer edinerek tamamlayıcı bir rol oynamıştır. Şu an hala faaliyetlerine devam eden 6 katılım bankasındaki hesaplar Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu (TMSF) güvencesi altına alınmıştır ve 2005 yılında bazı düzenlemeler yapılarak hızlı bir şekilde büyümeye devam etmiştir. Ülkemizde katılım bankacılığının gelişmesinin sebebi: faiz endişesi duyan katılım bankaları hariç diğer bankalarla çalışmak istemeyen tasarruf veya varlık sahiplerinin atıl şekilde bekleyen fonlarını ekonomiye kazandırabilmek için, Türkiye’nin diğer İslam ülkeleriyle olan ilişkilerini ileriye taşımak ve petrol zengini olan, İslam ülkelerinin dikkatlerini ve yatırımlarını ülkeye çekebilmek düşüncesi ile ortaya çıkmıştır. Türk Bankacılık Kanunu’na göre katılım bankaları, cari ve katılım hesabı adı altında fon toplayarak ve fon sahiplere bankanın işlemlerinden doğacak herhangi bir kâr ve zarara fon sahibini de ortak etmektedir. Fon kullandırmada ise 3 başlıca yöntem vardır bunlar; üretim desteği, finansal

kiralama ve kar-zarar ortaklığı yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılım bankaları şu şekilde ticarete destek sağlar onlara direkt nakit kredi yerine yasal mevzuatta geçen tekniklerle finansman desteği sağlar. Katılım bankaları bu finansman yollarıyla sadece üretime ve sınai, ticari ve sabit sermaye yatırımı şeklinde reel ekonomiye fonları kullanmaya izin vermektedir. Kullandırılan bu fonlar üretim ve ticari alanın dışına çıkmadığından, kullandırılan fonların geri ödemede zorluk çekilmemesine katkıda bulunur (Pehlivan, 2016, s. 304).

Türkiye’de 2018 yılı itibariyle 5 katılım bankası faaliyetlerine devam etmektedir. Bunlar; Albaraka Türk(yabancı sermaye), Kuveyt Türk(yabancı sermaye), Türkiye Finans(yabancı sermaye), Ziraat Katılım(devlet) ve Vakıf Katılım(devlet) bankalarıdır.

25 Şubat 1984 tarihinde Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı’nın, 21 Mart 1984 tarihinde T.C. Merkez Bankası’nın yayımladığı tebliğlerle sistem en ufak ayrıntılarına kadar incelenip düzenlenmiştir. Bu sistem için sonra çıkarılan farklı tebliğ ve düzenlemeler sonucunda bu sistemin yasa ve mevzuat alt yapısı tamamen oturmuştur (Eskici, 2007).

Türkiye’de 1985 yılında ilk kurulan Albaraka Türk Finans Kurumu A.Ş. ve Faisal Finans Kurumu A.Ş. İslami bankacılıktır. Faizsizlik prensiplerine göre kurulmuş ilk kurumlardır bu bankalardır. Bunları sırasıyla Kuveyt Türk Evkaf Finans Kurumu A.Ş. (1989), Anadolu Finans Kurumu A.Ş. (1991), İhlas Finans Kurumu A.Ş. (1995) ve Asya Finans Kurumu A.Ş. (1996) izlemiştir. 2001 döneminde Türkiye’de yaşanan krizde İhlâs Finans iflas etmiş ve kapatılmıştır. Aynı yıl Ülker grubunca devralınan Faisal Finans, Family Finans adını almış ve 2005 yılında bu banka Anadolu Finans ile birleşerek 300 Türkiye Finans Katılım Bankası kurulmuştur ve devamında Ziraat Katılım faaliyete geçmiştir 2014 yılında.

2.2.1.2.1. Albaraka Türk Katılım Bankası

Türkiye’de faizsiz bankacılığın ilki olan Albaraka Türk Katılım Bankası bu alanda diğer bankalara da öncü olmuştur, 1984 yılında gerekli altyapılar hazırlanarak 1985 yılında tam anlamıyla faaliyete geçmiştir. Ortadoğu’nun ileri gelen gruplarından olan Albaraka Bankacılık Grubu (ABG), İslam Kalkınma Bankası (IDB) ve Türk ekonomisine yarım yüzyıldan fazla hizmet veren yerli bir sanayi grubu olan Topbaş

Ailesi öncülüğünde kurulan Albaraka Türk'ün, 31.08.2010 tarihi itibarıyla ortaklık yapısının içinde yabancı ortakların payı %66,16, yerli ortakların payı %11,39 ve halka açık olan pay ise %22,45'dir (Özkan, 2012, s. 17).

2.2.1.2.2. Kuveyt Türk Katılım Bankası

Kuveyt Türk, 16.12.1983 tarihinden bu yana ve 831/7506 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın çıkarttığı kanunlar dikkate alınarak faaliyet göstermektedir, 1989 yılında özel finans kurumu statüsünde faaliyete geçmiştir. Bu Özel finans kurumlarının faaliyetleri, 1999 yılına kadar Bakanlar Kurulu Kararı ile faaliyet sürmüştür, Bankacılık Kanunu Kapsamına girdikten sonra Merkez Bankası ve Hazine Müsteşarlığı'ndan gelen tebliğlerle faaliyetlerini devam ettirmiştir. 1999 yılı Aralık ayından itibaren diğer özel finans kurumları gibi Kuveyt Türk de 4389 sayılı Bankacılık Kanunu'na tabi hale gelmiştir. 2006 Mayıs ayında unvanı Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. olarak değişmiş ve faaliyetlerine bu isim ile devam etmişlerdir. Kuveyt Türk'ün sermayeleri şu şekilde bölünmüştür; %62'si Kuveyt Finans Kurumu'na, %9'u Kuveyt Devlet %18 Sosyal Güvenlik Kurumu'na, %9'u İslam Kalkınma Bankası'na, %18'i Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne %2'si de diğer ortaklara aittir (Özkan, 2012, s. 17).

2.2.1.2.3. Türkiye Finans Katılım Bankası

Türkiye Finans Katılım Bankası 28.12.2005 yılında Anadolu Finans ve Family Finans'ın birleşmesi ile kurulmuştur. Türkiye'de mobilya, tekstil ve kablo sektörlerinin tanınmış grubu olan Boydak Grubunun bünyesinde yer alan Anadolu Finans Grubu ile çikolata, bisküvi gibi ürünlerde dünya pazarında yer alan Ülker Grubuna ait Family Finans ile birleşerek faaliyetlerine 1764 sayılı Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun kararı ile faaliyete geçmiştir.

200 ü aşkın şubesi ve ile 1 milyonu geçen müşteri ile birlikte sahip Türkiye Finans Bankası'nın hisselerinin %60'ını 31 Mart 2008 tarihinde, The National Commercial Bank (NCB)' a satmıştır. Bu banka Orta Doğu ve Suudi Arabistan'ın en büyük işlem hacmi olan bankadır (Özkan, 2012, s. 19).

2.2.2. Katılım Bankacılığını Ortaya Çıkaran Etmenler

Katılım bankaları krizlere karşı daha duyarlıdırlar ve bunun nedeni risk paylaşım esasına dayalı olmaları ve hem kurum hem de müşteriler açısından daha iyi bir risk yönetimi sağlamasıdır. Katılım bankacılığının dayanmış olduğu ilkeler şöyledir (Tuncay, 2018, s. 162);

- Katılım bankacılığında faiz yasaktır ve bundan dolayı da katılım bankaları sektörel risklere maruz kalabilecek sözleşmeleri kullanma ve bunun karşılığında da etkili ve etkin bir risk yönetimini sunma durumundadır.
- Katılım bankacılığında müşteriler hem kara hem de zarara ortak olmaktadır. Bu durum aşırı kar ve zararı da engellemektedir.
- Spekülasyon ve belirsizlik yasaktır. Tüm riskler açık olarak belirtilmekte ve şartlar izah edilmektedir.
- Katılım bankacılığı işlemlerinin aktiflere dayalı olması gerekmektedir ve bundan dolayı da katılım bankaları reel ekonomiye bağlı kalmaktadırlar.

2.2.2.1. Dini Etmenler

İslam dininin çatısı altında dünyaya gelen her Müslüman hayatının bütün dönemlerinde ve yaşadığı alanlarda İslam dininin öngördüğü kurallara uygun bir şekilde yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır. Müslüman kişi sadece ibadetini yerine getiren değil aynı zamanda Allah'ın yasak olarak söylediği şeylerden de uzak durmalıdır. Bu şekilde yaşayan Müslüman bir kişi hayatını bu kurallar çerçevesinde şekillendirip ve bütün hayatı boyunca bu kuralları göz önünde bulundurarak planlamalıdır. Çünkü İslam dini, hayatın her noktasında vardır. Ekonomik prensipler ve meslekler de bu entegre yapının bir parçasıdır. İslam'da iktisadi konular, toplumun diğer meselelerinden ayrı ve bağımsız olarak ele alınmaz çünkü tam tersine ekonomik davranış, insan hayatının tamamının içinde yer alır. Dini etmenlerin başında gelen faiz İslamiyet'te yasaklanmıştır. İslam dininin anlaşılması için olan 2 temel kaynak olan Kur'an ve Sünnet faizi şu nedenden dolayı yasaklamıştır; faizi toplumun her kesimi için bir zulüm olarak görmektedir. Bu yasak doğrultusunda Müslümanların belirli bir kesimi, bankalar ile herhangi bir işlem yapmamaktadır. Bu sebeplerden dolayı, Türkiye de dâhil olmak üzere İslam ülkeleri, insanların evlerinde biriktirdiği altın, döviz gibi varlıkların kenarda durmasından ziyade ekonomiye

kazandırmak için, Müslümanların dikkate aldığı dini örf ve adetleri ile uyuşan bir faizsiz bankacılık modeli geliştirmişlerdir (Dinçer, 2016, s. 3).

Bu bankaların faaliyete geçmesiyle birlikte İslam ülkelerinde veya yabancı ülkelerde yaşayan Müslümanlar, faizin dinlerinde yasak olduğunu bildiğinden dolayı, mevduat bankaları yerine paraları, altın, gayrimenkul vb. gibi varlıklarını yatırımlara dönüştürmek için Katılım Bankalarını tercih etmeye başlamıştır.

İnançlarına bağlılığından dolayı ile klasik bankalarla herhangi bir işlem gerçekleştirmeyen muhafazakâr kesimin tasarrufları ekonomiden uzak kalmaktadır. Bu varlıkların ekonomiye katılmasını sağlamak, kenarda duran önemli bir sermayeyi piyasaya dâhil etmek demektir. Bu Muhafazakâr kesimin yurt içinde veya yurt dışında altın, döviz gibi gayrimenkul şeklinde tutarak üretim sürecine girmeyen tasarrufları, bu kesime uygun bir bankacılık modeli ile üretim sürecine çekilmiştir. İslam ülkelerindeki Müslüman âlimler, dini inançların buyurduğu kurallar nezdinde muhafazakâr kesime hitap edecek şekilde faizsiz çalışan bankalar oluşturmuşlardır ve sonunda da “Katılım Bankacılığı” ortaya çıkmıştır. Ancak şu nu söylemeliyiz ki; Katılım Bankalarının bir ülkede etkin ve verimli bir şekilde faaliyet gösterebilmesi için, o ülkede ki faizin hukuken yasaklanması ve faizli her işlemin bir cezası olmalıdır. Bu söylenen hukuk Türkiye’de tam anlamıyla etkili olmadığı için, İslami bankacılık tam anlamıyla etkili olamamaktadır (Dinçer, 2016, s. 4).

2.2.2.2. Ekonomik Etmenler

Katılım bankalarının ortaya çıkmalarında etkili olan ekonomik nedenleri sosyal ve dini nedenlerden ayrı olarak düşünmemek gerekmektedir. Katılım bankalarının risk üstlenebilme ve sosyal sorumluluk gibi önemli prensipleri de bulunmaktadır. Bu prensipler ekonomik yaşamda katılım bankalarının önemini artırmaktadır (Sakinç & Poyraz, 2018, s. 436).

1974’ten itibaren petrol fiyatlarındaki artışlardan dolayı ortaya çıkan petrol tedarikçisi ülkelerde ve Orta Doğu ülkelerinde önemli miktarda döviz rezervlerinin biriktiği görülmüştür. Petrol fiyatlarındaki bu artış petrol ithalatçısı ülkelerin, petrol giderleri hızla artarak, bu ülkelerin diğer alanlara sağlayabileceği kaynaklarını ve kalkınma hızları azalmaya başlamıştır. Bu durum, petrol ithalatçısı ülkeleri, petrol ihracatı yapan ülkelerde biriken bu varlıkları kendi ülkelerine çekmek için yoğun çaba sarf etmeye başlamıştır. Dolayısıyla hızla artan Petro-dolarlarını faiz sistemi

içerisinde kullanmak isteyenler olduğu gibi, sadece kar ve zarar sistemi içerisinde kullanmak isteyenler de ortaya çıkmıştır. Bu sistemde, kendilerine batı dünyası finans sistemi içinde yer bulamayıp dışında kalan ülkeler, ellerindeki fonları, faizsiz bir sistemle sadece “kar ve zarar” temeline dayanarak ellerindeki atıl olan parayla yatırım yapmak istemişlerdir. Açıkça görüldüğü üzere, bir yanda elinde çok fazla sermaye olan ülkeler varken, diğer yanda petrol zengini olamayıp sadece doğal kaynakları ve insan gücü olan fakat elinde yeteri kadar sermayesi olmadığı için ve bundan dolayı kaynaklarının kullanamayıp geri kalan ülkeler vardır. Öz sermayesi fazla olan İslam ülkeleri ile sermaye ihtiyacı olan İslam ülkeleri arasında yapılacak bir iş birliğinin taraflar için her iki taraf için olumlu sonuçlar ortaya çıkacağı görüşü de Katılım bankalarının kuruluşunda önemli bir rol oynamıştır. Klasik bankalar genellikle müşterilerine kısa vadeli ve nakit kredi seçenekleri sunmaktadır. Ayrıyeten klasik bankalar katılım bankaları gibi verdikleri kredilerin nerede işlem gördüğünü müşterilerine bildirmemektedir. Bunlardan dolayı kullanılan kredilerin, mal ve hizmet artışına etkisi olmadığı sürece mevduat bankalarının ekonomiye direkt katkısı olduğu söylenemez. Mevduat bankalarının aksine Katılım bankalarında kullanılan paranın denetiminin kolay olması ve müşteriye nakit olarak verilmemesi amaç dışı fon kullanımını önüne geçmektedir. Bundan dolayı da katılım bankalarının ekonomiye direkt katkısı olduğunu söyleyebiliriz (Türkmenoğlu, 2007, s. 16).

2.2.2.3. Sosyal Etmenler

Sosyal etmenleri ise Katılım bankalarının kurulmasında ki bir diğer önemli etkidir. Toplum bireylerden meydana gelmektedir bundan dolayı bu bireylerin sahip oldukları imkanlar, varlıklar, yaşam kaliteleri, eşit olmadığından ötürü ekonomik sınıflar ortaya çıkmıştır. Bir toplumun huzur ve barışı; bahsedilen farklı sınıflara ait insanlar arasında olumlu-iyi ilişkilerin kurulması ve bu ilişkilerin sürdürülmesi ekonomik sınıflar arasındaki farkı ortadan kaldırabilir. İşte bu noktada faizsiz bankacılık devreye giriyor ve insanlar arasındaki bu farkı azaltmak için sermayenin reel ekonomi çerçevesinde değerlendirilmesi neticesinde, insanlara kolaylık sağlayarak istihdam alanları açmakta ve üretim alanını harekete geçirmeyi planlamaktadır. Bu etkenlerden dolayı faizsiz bankacılık, sosyal barışın ve toplumsal bütünlüğün sağlanmasında yer almaktadır. Ama Katılım bankaları her alanda fon kullanımına izin vermemektedir, dinin yasaklamış olduğu konular dışında (alkol, uyuşturucu, müstehcen yayın, domuz eti vb.) müşterilerine fon kullanarak

toplumda düzen sağlayıcı ve sınıf farkını ortadan kaldırmaya yönelik etkileri vardır (Özkan, 2012, s. 9).

Bir başka kaynakta ise Katılım Bankacılık Sistemi şu şekilde açıklanmıştır, çok fazla gelişmemiş olan İslam ülkelerindeki yoksulluğu azaltabilecek ve sermayeyi emek ile birleştirerek sistem içine katabilmek için ortaya konulmuş bir araçtır. Bu sistem şu şekilde işlemektedir sermaye sahipleri ellerindeki varlıkları oranında kar ve zarara ortak olduğunu bilip faizli sistemdeki gibi sadece belli bir kesimin mutlu olduğu sermaye akışı yoktur. "Bu nedenle az gelişmiş İslam ülkelerinde ve diğer tüm az gelişmiş ülkelerde "Sosyal Devlet" anlayışının faizsiz bankacılık sisteminin gelişmesine zemin hazırladığını söylemek mümkündür. Faizsiz Bankacılık Sistemi, İslam Medeniyeti 'nin uzun zamandan beri çağdaş medeniyete yapabildiği nadir katkılardan birini temsil etmektedir. Aynı zamanda faize karşı olan bir toplumda finansal ihtiyaçların nasıl karşılanabileceğine dair çözüm üretmesi ile toplumun geçmişinden gelen tecrübesiyle güncel bir soruna nasıl çözüm üretebileceğine de önemli bir örnektir (Dinçer, 2016, s. 5).

2.2.3. Katılım Bankacılığının Ürünleri

Katılım bankacılığı geleneksel bankacılığın müşterilerine sunmuş oldukları tüm faizsiz bankacılık ürünlerini ve hizmetlerini sunmaktadır. Döviz-alım satım, pos, çek karneleri, yurt dışı ve yurt içi para transferleri, akreditiflerin açılması, her çeşit faturaların tahsil edilmesi, vergi ve sosyal güvenlik ödemeleri yapılabilmektedir. Katılım bankacılığı ile geleneksel bankacılığın en temel ayrışma noktaları finansman yöntemleriyle ilgilidir. Katılım bankacılığındaki finansman yöntemleri İslami hukuka uygun olarak gerçekleştirilmektedir. Katılım bankalarının fon kullandırma ve fon toplama yöntemleri geleneksel bankacılıktan farklılaşmakta ve İslami hukuka uygun, faizden uzak olarak kendisini göstermektedir (Kara, 2019, s. 7).

Katılım bankacılığına fonksiyonel açıdan bakıldığı zaman bankacılık sisteminin iki ana faktör üzerinde ilerlediği görülmektedir. Bu faktörlerden birisi fon toplama yöntemleri diğeri ise fon kullandırma yöntemleridir. Geleneksel bankacılık sisteminde de aynı faktörler uygulanmaktadır. Geleneksel bankacılık ile katılım bankacılığı arasındaki bu faktörlerdeki farklılık, katılım bankacılığında İslami hassasiyetler ön plana alınması, geleneksel bankacılıkta ise bu hassasiyetin olmamasıdır. Bundan dolayı da faizsiz bankacılıkta fon kullandırma ve fon toplama

yöntemlerinin gerçekleştirilmesinde İslami sınırlar dahilinde olan ve katılım bankacılığına özel yöntemler bulunmaktadır (Çidem, 2020, s. 19).

2.2.3.1. Fon Toplama Yöntemleri

Katılım bankalarında cari hesaplar ve yatırım hesapları olmak üzere iki biçimde fon toplama yöntemi bulunmaktadır. Cari hesaplar geleneksel bankacılıktaki mevduat hesaplarına benzemektedir ve TL ile döviz mevduatları bu hesaplarda yer almaktadır. Bu mevduatlara sahip olan müşteriler diledikleri zaman yatırımlarının belirli bir bölümünü ya da tamamını kullanabilmektedirler. Bu hesabı olan müşterilere herhangi bir kar payı dağıtılmamaktadır. Katılım bankacılığında yatırım hesaplarına yatırılan fonların kullanılması durumunda ise yatırım hesabı olanlara bu işlemlerden kazanılacak ya da kaybedilecek, kar veya zarara katılım hakkı vermektedir. Fakat öncesinden belirlenen bir getiri veya yatırılmış olan anaparanın aynen geri ödenmesi garanti edilmemektedir (Çiftci & Fıdanlı, 2018, s. 480).

2.2.3.1.1. Özel Cari Hesaplar

Özel cari hesaplar Türk Lirası cinsinden ve yabancı para olarak açılabilen hesaplardır. İstenildiğinde zaman bir kısmı veya tamamen geri çekilebilme özelliği olan, karşılığında ise mevduat sahibine sadece anapara onun dışında herhangi bir kâr ödenmeyen fonların oluşturduğu hesaplardır. Katılım bankaları uyguladığı kurum politikalarına nezdinde cari hesaplara farklı farklı oranlarda hesap işletim oranları uygulayıp ve bu masrafları alabilmektedir. Bu özel cari hesaplardan herhangi bir gelir vergisi vb vergiler uygulanmamaktadır.

Özel cari hesaplar, klasik bankalarda buluna bilinen vadesiz mevduat hesabı ile aynıdır (Alkış, 2018, s. 122).

1 Kasım 2005 tarih ve 25983 mükerrer sayılı Resmî Gazete’ de yayınlanan 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun Tanımlar ve Kısaltmalar başlıklı 3. maddesinde Özel Cari Hesaplar şöyle tanımlanmıştır. “Özel Cari Hesaplar: Katılım bankalarında açılabilen ve istenildiğinde kısmen veya tamamen her an geri çekilebilme özelliği taşıyan ve karşılığında hesap sahibine herhangi bir getiri ödenmeyen fonların oluşturduğu hesapları,” ifade eder. Türk Lirası veya yabancı para cinsinden nama yazılı olarak “Özel Cari Hesap Cüzdanı” karşılığında açılan bu hesaplar, her an geri çekilebilme özelliği taşımaktadır. 20 Eylül 2001 Tarihli Resmî Gazete ’de

yayınlanan, “Özel Finans Kurumlarının Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik” in 20. maddesinde özel cari hesap cüzdanı hakkında şu bilgilere yer verilmiştir. Madde 20- Özel finans kurumları, özel cari hesaplar karşılığında hesap sahipleri adına düzenleyecekleri hesap cüzdanlarına aşağıdaki hususlarda kayıt düşmek zorundadırlar.

- Hesap sahibinin açık isim ve unvanı,
- Hesap açılan şubeyi tanımlayan kod numarası ve şube adı,
- Hesabın açılış tarihi ile hesap ve cüzdan numarası,
- Özel finans kurumunca bu hesaplara kâr payı ve sair gelir ödenmeyeceği

Özel cari hesap, klasik bankaların aksine sadece mevduat sahiplerinin işlemlerinin hızlı ve ücretsiz olarak yapılmasını sağlarken, diğer bir taraftan ise katılım bankalarının müşteri sayısını çoğaltmak ve mevduat sahibinin parasını maliyeti düşük olan fon kaynaklarında parasını değerlendirmesinde olanak sağlamaktadır. Fakat bu durum, katılım bankalarının çeşitli hizmetler sunmasına ve bundan dolayı klasik bankalardan daha fazla fon toplayabilmek için rekabet ortamına girmek zorunda kalmaktadır. Bu durum bilindiği üzere ülke ekonomisinde bulunan ve atıl kalan fonların değerlendirilmesi ve ekonomiye kazandırılması önemli olduğu kadar, bir diğer yandan da katılım bankalarının kendilerini revize etmesi ve günümüz teknoloji gelişmelerine ayak uydurma bilmesi açısından da önemli etkilere sahiptir. Kısacası cari hesaplar hem insanların küçük tasarruflarını değerlendirip onlara ufakta olsa katkı sağlamak hem de ülke ekonomisine fayda sağlamak için açılan hesaplardır. Klasik bankalarda açılan vadesiz mevduat hesaplarına karşı hamle olarak planlanmış olan özel cari mevduatların vadesiz hesaplardan tek farkı, cari hesaplara bankalarda çok az da olsa faiz ödenirken, katılım Bankaları’nda her ne isim altında olursa olsun herhangi bir para verilmemektedir. Bunun aksini düşünmek, klasik bankaların kuruluş amacına aykırıdır. Mevzuatta yer almasına rağmen vadesiz hesaplara klasik bankalarda faiz ödenmesi hususu olmasına rağmen vadeli hesaplar haricinde herhangi bir ödeme yapılmıyordur. Bu sebepten ötürü, vadesiz hesaplar ile özel cari hesaplar arasında bir farklılık yoktur. Katılım bankalarının aksine klasik bankalarda hesap sahiplerinin herhangi bir risk üstlenmemesiyle birlikte bir de alacağı faiz oranı önceden belirlenip ödenmektedir. Katılım bankalarında ise, hesap sahipleri bankalar ile birlikte bir risk üstlenir ve bu risk karşılığında ya kazanır ya da kaybeder.

Yukarıdaki belirttiğimiz açıklamalar çerçevesinde özel cari hesapların özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Katılım bankalarındaki adı ile özel cari hesaplar vardır ve bunlar vadesizdir. Bu hesaplardaki paralar istenildiği zaman istenildiği kadarıyla çekilebilir. Özel cari hesaplar bu özelliği ile mevduat bankalarındaki vadesiz mevduat hesabına bire bir örnektir.
2. Bu hesaplar, Türk Lirası veya herhangi bir para birimi olarak açılabilir. Açılan bu hesaplar ayrı defterlerde muhasebeleştirilebilir.
3. Katılım bankaları, yapılan fonlar karşısında elde ettiği karı kendi himayesinde tutabilir, fakat fon sahipleri o sırada doğacak herhangi bir kara veya zarara ortak değildir. Kısacası katılım bankalarında bulunan özel cari hesaplardaki paraları banka istenildiği gibi kullanır ama bunu hiçbir şekilde müşterisine yansıtamaz.
4. Bu hesaplar TMSF kapsamındadır.
5. Bu hesaplar gerektiğinde kredilendirme işlemlerinde kaynak olarak kullanılmaktadır.
6. Özel cari hesaplarda ilk yetkili kişi hesap sahibidir. Herhangi bir tasfiye esnasında, cari hesap alacaklılarına tasfiye sonu beklenmez ve hemen ödeme yapılır.
7. Bu hesaplar, vadeli hesaplarından ayrı olarak deftere işlenir.
8. Özel cari hesap sahibinin en son yazılı talimatı ya da en son işlem yaptığı tarihten itibaren, hesabın 10 yıl boyunca, hesap bakiyesi, hazineye aktarılmak üzere T.C. Merkez Bankası'na devredilir.
9. Özel finans kurumları, özel cari hesaplara ve katılma hesaplarında toplanan fonlarla, iştirak edinemez veya herhangi bir işletmeye sermaye koyarak ortak olamaz. Bu hesaplarda toplanan fonlar, özel finans kurumlarının üçüncü kişilere sağladıkları finansman faaliyetleri dışında münhasıran emtia ve gayrimenkul ticaretinde kullanılamaz.
10. Özel cari hesaplarda, para yatırma veya çekme konusunda herhangi bir kural yoktur.

Özel finans kurumları bir anlaşmaya göre, kendi himayesinde olan özel cari hesaplarda toplanan paraların yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesinden sonra kalan miktarın %25'ine denk gelen bir tutarda, kasa, bankalar ve diğer özel finans

kurumlarının kasalarında likidite bulundurmamak zorundadırlar. Bu yükümlülüklerin yerine getirilmesinden sonra kalan tutar, 6 aydan uzun vadeli olmamak “kar-zarar ortaklığı yatırımı” şartıyla kullanılacak fon miktarının payı %20’yi geçmemek koşuluyla, yukarıda belirtilen yöntemlerle kullanılabilir (Özkan, 2012, s. 43). (Dinçer, 2016, s. 9).

2.2.3.1.2. Katılma Hesapları

Bankacılık kanununa göre, katılma hesapları; Katılım bankalarının elde etmiş oldukları fonların banka tarafından kullanılmasından doğacak olan kâr ya da zarara katılımı ön gören, karşılığında da müşteriye önceden belirlenmiş herhangi bir getiri ödenmeyen ve yatırılan paranın aynı şekilde geri verileceğini garanti etmeyen fonlardan meydana gelen hesaplar katılma hesabı olarak ifade edilebilir. Katılım bankalarına yatırılan tasarrufların karşılığında kâr-zarar elde edilen vadeli hesaplar katılma hesaplarıdır (Avcı & Aktaş, 2015, s. 44) (Tunç, 2013, s. 192).

Bahsettiğimiz üzere katılma hesaplarına yatırılan paralar için katılım bankaları herhangi bir kar, faiz vb. gibi ödeneği önceden taahhüt etmez. Katılma hesaplarını bu özellikleri ile mevduat bankalarında yer alan vadeli TL ve Döviz Tevdiat hesaplarından ayırabiliriz. Katılma hesaplarında garanti getiri sözü vermemek koşuluyla, vadenin sonunda banka tarafınca belirlenen kurallar dâhilinde bir miktar kar payı dağıtımı gerçekleşmektedir. Para sahiplerini bu hesap türlerine fon bağlaması amacıyla bir önceki yılda müşteriye dağıtılan kar payı referans olarak gösterilmektedir. Bu hesapların yatırımcılara cazip gelen yönü ise yatırımcıların hesabında para bulunduğu sürece fonlarından para çekebilmektedir. Başka bir deyişle mevduat bankalarında bulunan vadeli hesaplarda faizin bozulması tabiri katılım bankalarında bulunmamaktadır (Tunç, 2013, s. 192).

Vadesi dolmayan bir katılım hesabından yatırımcı tarafından vade içinde hesaptan para çekilmesi durumunda, vade sonunda hesapta kalan fon üzerinden kar dağıtımı yapılır ve yatırımcı elde ettiği kardan vade sonunda vergi ödemektedir. Ayrıca Katılım bankacılığının genel uygulamasında katılma hesabı sonunda elde edilen kârın %80’ini hesap sahibi, %20’sini de Katılım Bankası’nın alması şeklinde gerçekleşmektedir. Bu uygulama bazı durumlarda (katılım bankasını fon ihtiyacına

göre) %95'i hesap sahibi, %5'i Katılım Bankası limitine kadar değiştirilmek kaydıyla da hayata geçirilebilmektedir (Tunç, 2013, s. 192).

Katılım hesaplarında yatırımcıya getiri garantisinin yanı sıra anapara garantisi de taahhüt edilmez ancak katılım bankalarının her bilanço döneminde kar elde etmeleri neticesinde teoride anapara garantisi olmasa da katılım bankaları mevduat sahiplerine zarar dağıtımını yapmamışlardır. Bankalar arasında var olan yoğun rekabet ortamında yatırımcıya kar yerine zarar dağıtımını yapması günümüz bankacılık sektörü içinde bankanın faaliyetini sürdürebilmesi açısından imkansızdır (Tunç, 2013, s. 192).

Katılma hesaplarının vade ve türlerini Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası belirlemektedir. Uygulamada katılma hesapları 1 ay, 3 ay, 6 ay, 12 ay (1 yıl dahil) ve 1 yıldan uzun vadeli olarak açılabilir. Her katılma hesabının döviz cinsi bazında (TL, USD, Euro, Altın vs) muhasebeleştirilmesi ve işletilmesi ayrı olarak gerçekleştirilir. Katılma hesaplarının işletilmesinden dolayı katılan masraflar bankaya aittir. Katılma hesaplarında toplanan fonların işletilmesi sonucu doğacak kar ve zarara katılma oranları, katılım bankaları tarafından serbestçe belirlenir. Serbestçe belirlenen bu oranlar, uygulanmaya konulmadan önce Merkez Bankası'na bildirilir ve şubelerde halkın görebileceği şekilde ilan edilir. Katılım bankasının zarara katılma oranı, kara katılma oranının yüzde 50'sinden az olamaz (Tunç, 2013, s. 192).

2.2.3.2. Fon Arz Etme Yöntemleri

Katılım bankaları mevduat bankalarından, fon toplama yöntemlerindeki gibi fon kullandırma yöntemlerinde de farklılıklara sahiptir. İslami esaslara dayalı olarak katılım bankalarının fon kullandırma yöntemleri, mudarebe, murabaha (vadeli satış), icara (kiralama), müşâreke (kâr/zarar ortaklığı), mal karşılığı vesaikin alım satımı türleri ile topladıkları fonları reel sektöre (üretim ve ticaret) kullandırmaktadır. Katılım bankaları fon kullandırma biçimleriyle kurumsal ve bireysel müşterilerine karşı ya alıcı-satıcı durumunda ya da kâr/zarar ortağı durumunda bulunmaktadır (Aras & Öztürk, 2011, s. 173).

2.2.3.2.1. Murabaha

Murabaha, katılım bankacılığının en çok kar getiren fon kullandırma yöntemlerinden biri olarak bilinir. Bu ürünün Türkiye'deki açılımı kurumsal finansman desteği olarak tabir edilmiştir.

Murabaha da yapılan işlemlerin özünde ticari bir mal, hak ya da hizmetin alım satımı veya herhangi bir yatırım faaliyetinin ihtiyaç duyduğu mal veya hizmetin temeli vardır. Bu kapsamda banka, müşterisinin ihtiyaç duyduğu mal veya hizmeti müşterisi için satıcısından peşin olarak alır ve üzerine ekleyeceği bir miktar kar ile vadeli olarak müşterisine satma yoluna gider (Tunç, 2013, s. 135).

Murabaha sanayi ve ticaret kuruluşlarının makine, hammadde ve teçhizat gibi her çeşit işletme malzeme gereksinimlerinin faizsiz banka tarafından iç ya da dış piyasadan karşılanıp, vadeli olarak gereksinimi olan işletmeye satılmasıdır (Gül, Torun, & Dumrul, 2017, s. 144).

Murabaha yöntemi kesinlikle reel bir ekonomik faaliyetin finanse edildiği bir piyasada olması veya bir başka deyişle finansal kaynakların mutlaka bir üretim veya hizmet üretimi olarak ticari süreçte bulunması gerektiği anlamına gelir. Bundan dolayı kullanılan fonun aslında karşılığında gerçek bir piyasada bir ekonomik değer bulunmakta olup, Katılım Bankası klasik bankalara kıyasla alacağı teminat konusunda daha esnek davranabilir.

Murabaha işleminde ilk olarak (Tunç, 2013, s. 137);

- Satın alınacak mal veya hizmet için tedarikçi firma ile banka arasında bir fon kullanma limiti belirlenir banka tarafından.
- Bankaya fon talebi için gelen müşteri ile banka arasında bir sözleşme imzalanır.
- Katılım Bankası, müşterisinin İhtiyacı olan bir mal ya da hizmeti tedarik edeceğini ve buna karşılık aldığı bedelin üzerine kar marjını ilave ederek vadeli olarak müşterisine satacağına dair sözleşme imzalanır.
- Müşteride söz konusu mal veya hizmeti bankasından satın alacağını ve sözleşilen fiyat üzerinden ve aldığı hizmetin ücretini ödemeyi taahhüt eder.
- Müşterinin bu taahhüdü, banka tarafından kendini garantiye almak için ilave teminatlar talep edilebilir.
- Müşteri hangi hizmeti veya ne kadar miktarda mal veya hizmetin nereden ve hangi fiyattan alınacağı konusunda bankaya bilgileri iletir ve banka gereğini yapar.

Buna göre murabaha işleminde üç taraf bulunmaktadır:

- Katılım bankası,
- Mal ya da hizmet talep eden müşteri ve
- Satıcı veya Üretici dir.

Satıcıdan alınan malın mülkiyeti ilk olarak katılım bankasına geçmektedir. Bu varlığın karşılığı denildiği gibi ödendiği takdirde malın müşteriye devri gerçekleştirilir. Eğer hizmet satın alınmış ise vekaleten iş gördürme esaslar uygulanır.

Bu bankalar uygulamada çok farklı alanlarda alım satım yaptıkları için bu konulardan dolayı doğacak olan hususlar için banka kesinlikle müşterinin alacağı mal veya hizmetin miktarını, kalitesini, bedelini direkt olarak müşteriden aldığı emirlerle gerçekleştirir. Malın, hizmetin alış fiyatı müşteri tarafından bilindiği için, bankanın talep edeceği kar miktarını da bilen müşterinin pazarlık gücü daha yüksek olacaktır ve piyasada bulunan klasik bankaları da göz önünde bulunduracaktır müşteri. Bu nedenle katılım Bankası'nın murabaha işlemlerinden elde ettiği kâr klasik bankalara göre çok fazla olamayacağından dolayı katılım hesabı sahiplerine dağıtılan kar bazen yüksek olsa da bazen de aynı seviyelerde seyretmektedir (Alkış, 2018, s. 128).

Ancak, kâr marjının belirlenmesinde o malın vadeli ve peşin alım satım fiyatı, bankanın elindeki fon miktarı, müşterinin pazarlık gücü, ekonominin durumu, kredi riski, meblağının tutarı gibi etkenlerde göz önünde bulundurulur.

Katılım bankası açısından dikkate alınması gereken önemli bir konuda malın alım satım sürecinde oluşacak risktir. Bu riskler, taahhütler ve teminatlar, malın amaca uygunluğu ve teslim öncesinde oluşabilecek riskler ve bu risklerin sigorta edilip edilemeyeceği gibi konuları içerir. Bu alanlarda halen uluslararası standart bir düzenleme bulunmamaktadır.

Vadeye göre fiyat belirlenmesi ve bu fiyatta referansların başında klasik bankaların uyguladıkları kredi faiz oranı gelmesi yönüyle bu ürünün klasik bankaların uyguladığı kredi işlemine benzediği söylenmektedir. Ancak benzerlik bulunması aynı olduğu anlamına gelmemektedir. Bu işlemde, nakdi bir borç verme değil de yine reel bir malın satışının söz konusu olduğu ve süreçlerdeki farklılıklar unutulmamalıdır.

2.2.3.2.2. Mudarebe

Mudarebe, katılım bankacılığının bir diğer finansman tekniğidir. Fakat uygulamasındaki zorluklar nedeniyle bankaların diğer işlem hacimlerine bakacak olursak kâr payı oldukça düşüktür. Bankacılık uygulaması yaygın olmamakla birlikte, aslında Müslüman toplumların ticari işlemlerinde, uygulanan ve en iyi bilinen İslami ortaklık şekli mudarebe olarak bilinmektedir.

Kelime anlamı olarak Mudarebe, yola çıkmak anlamına demektir. Ekonomik olarak ise bu kelime, bir tarafın tecrübesini ve emeğini, diğer tarafın ise sermayesini ortaya koyarak yürüttükleri ticari bir faaliyet anlamına gelir.

Bu yöntem ile oluşturulan ticari ortaklık ilişkisinde sermayesini ortaya koyan tarafa rabbu'l-mal ya da sahibu'l mal denir. Emek ve tecrübesini ortaya koyan taraf ise mudarib olarak adlandırılır. Ancak bu çalışmada sermaye koyan taraf katılım bankası, emek ve tecrübesini ortaya koyan taraf ise emek sahibi veya müteşebbis olarak adlandırılacaktır.

Riskin ve karın büyük oranda yatırımcıya ait olan bir çeşit ortaklık biçimidir. İslami açıdan en yaygın ortaklık biçimi olan Mudarebe deniz aşırı ticaretlerde ve uzun vadeli olarak çok sık başvurulan bir finansman yöntemidir (Kumaş & Abdullayev, 2016, s. 70).

Katılım bankası, müşterinin talebi olan sermayeyi, müşterinin emrine hazır tutmakla yükümlüdür. Banka sözleşmede belirtilen şartlar dışında müteşebbisin işlerine karışma yetkisi yoktur fakat banka herhangi bir kesin zarar olacak davranış veya tutum gözlemlediği takdirde müteşebbisin işine karışabilir. Bu durum karşısında yani kesin zarar ihtimalinin ortaya çıkması durumunda, banka zararı önlemek için bir takım gerekli tedbirler alabilir. Banka müteşebbisi takip ederken fizibilitesini daima güncel tutar. Olası bir zararın girişimcinin kusur veya ihmali sebebiyle ortaya çıkacak olursa, hukuki çerçevede banka zararı müteşebbisten talep etme olanağı doğacaktır (Tunç, 2013, s. 140).

Daha önce bu fondan yararlanmış ve Başarılı olmuş olan müteşebbisler, emin ve güvenilir emin ve güvenilir gözüyle bakılır ve tekrar bu fondan faydalanması sağlanır. Katılım bankaları ise herhangi bir zarar ihtimaline karşın müşteriden kefil,

rehin veya ipotek gibi bazı teminatlar talep edebilir onu da alamıyorsa en kötü kullanmış olduğu fon için sigorta isteyebilir.

Katılım bankaları tarafından kullanılan fonların temel özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz (Tunç, 2013, s. 140):

- Emegini, tecrübesini ve bilgisini ortaya koyan müteşebbisin ve aynı şekilde sadece sermaye koyarak kar ortağı olmak isteyen bankanın bir ortaklık kurması
- Kâr payı ortağı olan kurum ve şahısların elde edeceği kar payı bilinmese de karın oranları daha önceden sözleşmede belirtilmiştir,
- Yapılan Ortaklık sonucunda herhangi bir kasıt veya art niyet olduğu tespit edilmez ise ortaya çıkacak olan zarar banka tarafından üstlenilir
- Banka tarafından ortaya konan sermayenin nasıl kullanılacağı müşteriye aittir
- Bankanın ise denetim ve kontrol yetkisine sahip olması

Özel amaçlı mudarebe de ortaya konan paranın hangi yatırım konusunda kullanılacağına karar verme hakkı bankaya aittir. Mudarebe yöntemlerinden genel amaçlı olanında, zaman, mekân, ticaret türü ile satıcı veya alıcı tayini gibi sınırlar söz konusu değil iken; diğer tür olan özel amaçlıda ise bu konular ile ilgili sınırlar söz konusudur (Tunç, 2013, s. 140).

2.2.3.2.3. Müşâreke

Müşâreke kelimesi Arapça şerik kelimesinden türemiş olup ortaklık anlamına gelmektedir. Müşâreke mevcut İslam toplumlarında kullanılan bir iş ortaklığı modeli olarak da bilinmektedir. İslâm hukuku içerisinde bir diğer adı olarak şirket-i inan da denilen Müşâreke 'de, Mudarebe sözleşmesinden farklı olarak taraflar arasında yapılan işe hem emek hem de sermayelerini beraber koymalarıdır. Müşâreke de kâr sözleşmede anlaşılan oranlarda paylaşılır ve mevcuttaki bu oran tarafların sermaye içindeki payları ile aynı oranda olmak zorunda değildir. Çünkü müşteri yapılan işe sermayeye ilave olarak emegini de katmıştır bu yüzden de kârdan yüksek oranda pay da alabilir. Bu yöntemde mudarebeden farklı olarak eğer bir zarar oluşursa mevcut ortaklar zararı payları oranında yüklenirler. Müşarekete İki taraf söz konusu olmaktadır (Tunç, 2013, s. 143) (Bayındır, 2005, s. 140)

- İlki faizsiz bankalardır. Bu bankalar elindeki olan fonlara karlı ve de güvenli bir şekilde işletmek istemektedir
- İkincisi müteşebbistir. Müteşebbis; gerçekleştirecek olan bir proje için ilave kaynak ihtiyacındadır

İslam Hukukçuları, Müşâreke ye temelde geçerli bir ticari işlem olarak cevaz verirken şu üç önemli noktaya işaret ederler:

1. Kur'an' emirleri.
2. Alimlerin içtihatları
3. Sünnet

Müşâreke finans yönteminde uygulanış aşamaları aşağıda belirtildiği gibi olmaktadır:

- Faizsiz banka, müşterisi ve de aynı zamanda ortağı olan tarafa gerekli olan sermayenin kendine düşen kısmını finanse etme yükümlülüğünü kendi üzerine alır. Müşteri de projeye göre gerekli sermayenin kendi üzerine kısmına düşen yükümlülüğünü yerine getirir. Aynı zamanda müşteri projenin gerçekleşmesi esnasında yapılan gözetim ve denetim sorumluluklarını üstlenir. Bu sorumluluklar ile aynı zamanda müşteriye kârdan daha fazla pay kazanma hakkı vermektedir.
- Eğer zarar meydana gelir ise, mevcuttaki bu zarar tarafların sermayeye iştirak payları ile orantılı olarak dağıtılır. Fazladan bir masraf ödemesi müşteri açısından söz konusu olmayacaktır.
- Müşâreke yönteminde net karın dağılımı şu şekilde olmaktadır: Müşteri yapılan işte uzmanlığından kaynaklı olarak payı aldıktan sonra, karın diğer kalan kısmı taraflar arasında, sermayeye yapmış oldukları katkıları oranında dağıtılır.

(Akın, 1986: 149).

Müşâreke finansmanı azalan ve devamlı Müşâreke olmak üzere iki şekilde uygulamada yer almaktadır. Devamlı Müşâreke modelinde, faizsiz ve girişimci finansman kuruluşu aynı girişime, emek ve sermayeleri ile anlaşma suresini belirlemeden ortak olurlar. Yatırımda bulunulan şirket veya girişimin ekonomik 12 faaliyetlerini sürdürme suresi ise ortakların isteğine göre uzatılabilmektedir. Daha yeni bir uygulama olan azalan Müşâreke de ise mevcut müşteri ortaklık konusu projenin tamamına sahip olmak isterse eğer taksitli olarak faizsiz finansal kuruluş

olan bankanın paylarını satın almak biçimiyle projenin mülkiyetine sahip olur(Çelenk & Çebi, 2019, s. 128).

2.2.3.2.4. İcara

İcara' nın Arapça anlamı kiralamak demektir. Kiralama; 'belirli bir malın belirlenen bir süre kullanılabilmesi için ücret ödeyen kiracı ile mevcut malın mülkiyetine sahip olanın arasında imzalanan, kullanım hakkını ise kiracıda bırakan bir sözleşmedir. Bu yöntemde katılım bankaları mevcut banka müşterilerinin ihtiyaç duydukları malları satın alıp bu malları müşterilerine kiralamaktadır (Kalaycı, 2013, s. 64).

Finansal kiralama kavramı Türk finansal sistemine 1983 yılında girmiştir, daha sonrasında 1985 yılında çıkarılan 3326 sayılı finansal kiralama kanunu ile güçlü bir zemine oturmuştur.

İslam hukuku açısından, faydası kiralayan tarafından elde edilen belirli varlıkların kiralanması uyumlu bir durumdur. Diğer sözleşmelerin İslam ile uyumunda aranan bütün unsurlar, bu şekilde gerçekleşen kira anlaşmaları içinde geçerlidir. Müteşebbis sözleşme sonunda kiraladığı malın mülkiyetine de sahip olmaktadır. Bu durum yapılan sözleşmeye de bağlıdır. Faiz içermeyen finansman modeli için de çok yaygın olarak kullanılan bir enstrümandır (Kalaycı, 2013, s. 64).

Finansal kiralamanın müteşebbislere sağladığı avantajlar şu şekilde sıralanabilir.

- Müteşebbis mevcut yatırımlarda kendi öz kaynaklarını kullanmadığı için, bu kaynakları farklı durumlarda değerlendirebilir.
- Kiralama süresinin sonunda şirketi zorlamayacak ücretler ile kiralanan mal alınabilir.
- Finansal kiralama müteşebbislere için orta ve uzun vadede finansman kaynağı sağlarken, yatırımlarda da esnek finansman kolaylığı sağlar.
- Yatırımlar kiralarla karşılanırken bu sayede kiralar yatırımdan gelecek olan karlar ile geri ödenir.
- Kiralama yolu ile elde edilmiş olan mallar için amortisman tutarı kiracı tarafından ayrılır. Böylece vergi indirim avantajı kazanmaktadır.

Günümüzde 'leasing' olarak adlandırılan kavram icara sözleşmelerle geleneksel bankacılık hizmetine büyük bir benzerlik gösterir. Aradaki en büyük fark ise icara

sözleşmelerinde faize yer olmamasıdır. İcara sözleşmelerinde iki yöntem bulunur; bunlardan biri icara diğeri İktina dır. (Alkış, 2018, s. 129).

İktina ve icara yönteminde ise faizsiz finans sistemi, sözleşmede mevcut müşterinin kiralamak istediği (bina, makine ve aygıt vb.) müşteriye belirli bir dönem için kiraya verir. Bu yöntemde kirayı ve malın mülkiyetini kazandıran taksit tutarlarını müşteri kiracı olarak aynı dönemde beraber öder. Malın mülkiyeti kiralama süreci bitiminde kiracıya geçer. Mülkiyetin kiracıya geçtiği bir tür kira sözleşmesi olarak da kabul edilebilir icara ve İktina yöntemi. Bu yöneme bakıldığında banka çalıştığı şirket hesaplarını denetim altında tutmadan, daha minimum risk ile iyi bir kazanç sağlama olanağı kazanır. İcara yönteminde uygulanış aşamaları aşağıda ifade edildiği gibidir (Kalaycı, 2013, s. 64).

- Sözleşme eğer icara ve İktina ise kiralama sonunda mal mülkiyeti kiracıya(müşteriye) geçer.
- Banka mevcut satıcıdan aktif varlığı, bedelini peşin ödeyerek satın alır.
- Müşteri(kiracı) kira bedellerini belli aralıklarla yani periyodik taksitler halinde bankaya öder.
- Söz konusu olan malı banka mevcut müşterisine kiralar
- Sözleşme eğer sadece icara ise malın mülkiyeti bankada kalır.

Yapılan sözleşmede fiyat, vade, söz konusu olan mal gibi unsurlar açıkça belirtilmelidir. Finansman türü olarak uzun vadeli.

Kiralanan malın mülkiyeti mevcut malın sahibi olan faizsiz bankalardır. Maldan kiralayan müşteri faydalanmaktadır. Buna karşılık olarak da kira bedeli ödemektedir. Kiralama süresi malın kullanılabilirlik ölçüsüne göre 5 veya 15 yıllık olarak değişebilmektedir. Kiralama yöntemi menkul ve gayrimenkul finansmanında kullanılabilir. Günümüz ekonomilerinde amaç olarak mevcut teknolojiye daha kolay ulaşmak için kullanılmaktadır. Diyelim ki faizsiz bir banka gayrimenkülü, mevcut bir tezgâhı müşterisine kiraya verebileceği gibi, mesela modern yeni bir ürünü bir bilgisayarı müşterisine verebilir. Kendi imkanlarıyla bir bilgisayara sahip olmayan müşteri bu sayede kolay ve ucuz bir şekilde bilgisayarı elde etmiş olmaktadır.

Leasing'e söz konusu olan mevcut ürünler ve oranları zaman zaman kanuni düzenlemelerle ise değişebilmektedir (Kalaycı, 2013, s. 64).

2.2.3.2.5. Selem

“Selem; alıcının üzerinde anlaşmaya vardığı bir malın bedelini önceden ödemesi ve malın belirlenen ileriki bir vadede teslimini ifade eden sözleşme türüdür. Selem satış İslamiyet’in başlangıcından bugüne kadar bilinmektedir. Çiftçi aileler selem ile hasat zamanı gelmeden önce elde edecekleri ürünü mahsul ekimi zamanında satarak gübre ve tohum gibi ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Selem satış sözleşmesi sadece arpa, buğday gibi ürünleri değil benzeri zirai ürünlerinde kapsayan mallarda da kullanılabilir. Genelde bir yıl gibi vadesi olan bu işlemde banka malın fiziken mülkiyetini elde etmeden satamaz ve malın fiyatı mevcut piyasa fiyatını aşamaz (Tunç, 2013, s. 148).”

Satın alınan varlığın teslimatının önceden belirlenmiş tarihe kadar ertelendiği alım-satım işlemidir. Modern dünyanın faizsiz bankacılık anlayışında, Ser ‘düşünürler paralel seleme izin vermişlerdir. Finansörün ikili rolü bulunmaktadır paralel selemde. Bir yandan satıcı konumundayken, diğer yandan başka biriyle yapacağı sözleşmede ilk sözleşmedeki mevcut malın özelliklerini taşıyan malların da satın alınması için de alıcı konumundadır (Tunç, 2013, s. 148).”

Selem’in İslami açıdan caiz olmasıyla ilgili bir Hadis’i şerif bulunmaktadır. “İbnu Abbas (r.a.) anlatıyor: "Hz. Peygamber (a.s.) Medine'ye geldiğinde Medineliler, bir yıllık, iki yıllık hurma mahsulünü peşinen satarlardı. Resûlullah (a.s.) onlara: ‘Hurmayı kim önceden satarsa ölçüsünü, tartısını belirterek, vadesini tayin ederek satsın’ buyurmuştur.

Katılım bankacılığı içerisinde yaygın olmasa da selemde bir finansman yöntemidir. Fon kullanma talebinde bulunan müşteri katılım bankasına gelir bu yöntemde. Siparişi ise şartları ile birlikte bildirir. Banka siparişi tedarikçiye iletir. Tedarikçi ise şartlara uygun malı teslim eder ve bu malın bedeli katılım bankasından peşin olarak alır. Fon kullanma müşterisinde anlaşılan şartlarda bedeli katılım bankasına öder (Tunç, 2013, s. 148) (Doğan, 2018, s. 16).

İslamiyet’in ortaya çıktığı ve yayılmaya başladığı dönemlerde de mevcut olan bu sözleşme türü, çiftçilerin hasat döneminde elde etmeyi planladıkları ürünleri mahsul ekiminde selem ile satıp tohum gibi ihtiyaçlarını karşılamaları şeklinde oluyordu. İlk çıkış noktası tarım olmasına rağmen günümüzde altın, gümüş vb. likit kıymetler dışında her türlü mal üzerine selem işlemi kullanılmaktadır (Dinçer, 2016, s. 15).

Selem yönteminin uygulanma aşamaları aşağıda belirtildiği gibidir (Tunç, 2013, s. 149).

- Girişimci mevcut malın bedelini bankasına öder
- Mal sahibi yani tedarikçi belirlenen süre içerisinde malı bankaya ya da bankanın gösterecek olduğu kişiye (girişimciye) teslim eder.
- Banka tedarikçiye malın tedarik edilme talimatını verir ve malın bedelini peşin öder.
- Girişimci (fon kullanma müşterisi) sipariş şartlarını bankasına bildirir ve bu malın tedarik edilmesini ister.

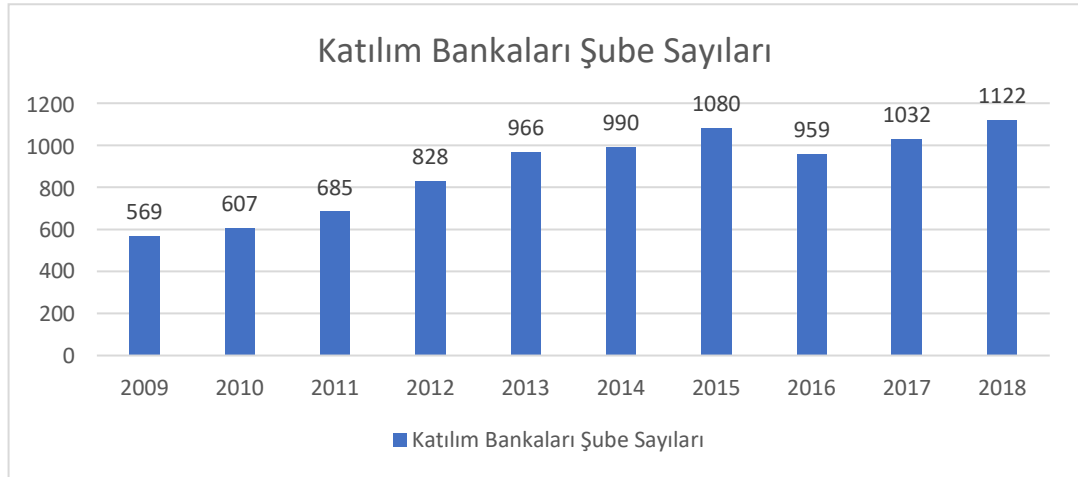
3. MEVDUAT BANKALARI VE KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ

Bu bölümde 2009-2018 yılları arası BDDK ve TKBB verilerine dayalı olarak mevduat bankaları ve katılım bankalarının şube sayıları, personel sayıları, aktif büyüklükleri, toplanan fonları, kullanılan fonları ve kar ve zararları ile ilgili bilgilere yer verilecektir ve mevduat bankaları ile katılım bankalarının bu veriler ışığında karşılaştırılmaları yapılarak incelenecektir.

3.1. Şube Sayıları

Tablo 3.1. 2009-2018 Yılları Arası Katılım Bankaları Şube Sayıları

YIL	ŞUBE SAYISI
2009	569
2010	607
2011	685
2012	828
2013	966
2014	990
2015	1.080
2016	959
2017	1.032
2018	1.122

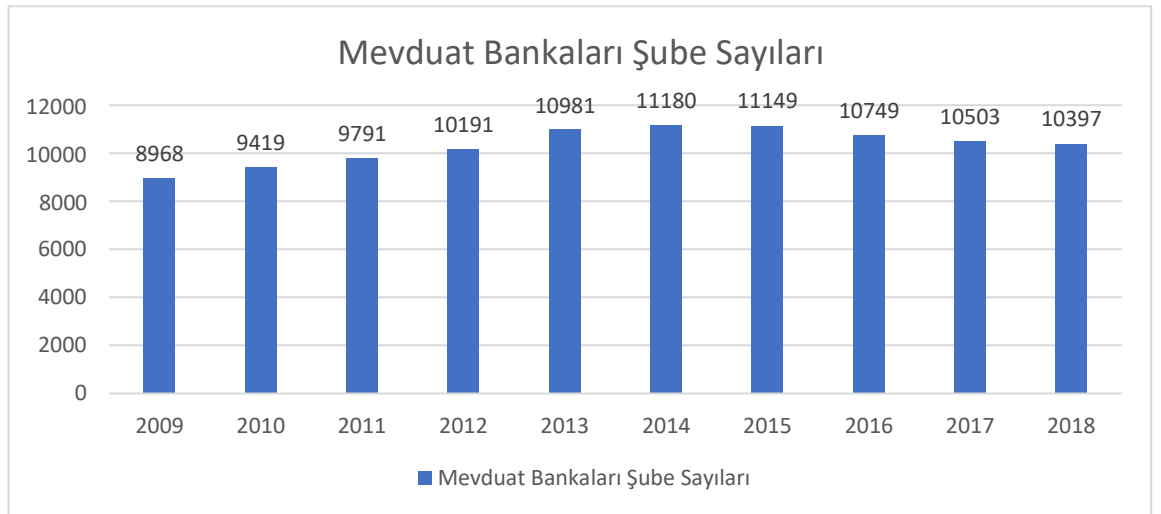

Şekil 3.1. Katılım Bankaları Şube Sayıları Grafiği

Katılım bankalarının 2009 yılında 569 olan şube sayıları, 2010 yılında 38 şube daha açılarak 607 şubeye yükselmiştir. 2011 yılında 78 şube daha açılarak 685 şubeye yükselmiştir. 2012 yılında 143 şube daha açılarak 828 şubeye yükselmiştir. 2013 yılında 138 şube daha açılarak 966 şubeye yükselmiştir. 2014 yılında 24 şube daha açılarak 990 şubeye yükselmiştir. 2015 yılında 90 şube daha açılarak 1.080 şubeye yükselmiştir. 2016 yılına gelindiğinde ise bir gerileme yaşanmıştır. 2015 yılında 1.080 şube, 2016 yılında 959 şubeye gerilemiştir. Toplamda 121 şube eksilmiştir. 2017 yılında 73 şube daha açılarak 1.032 şubeye yükselmiştir. 2018 yılında ise 90 şube daha açılarak 1.122 şubeye yükselmiştir (TKBB, 2020).

Tablo 3.2. 2009-2018 Yılları Arası Mevduat Bankaları Şube Sayıları

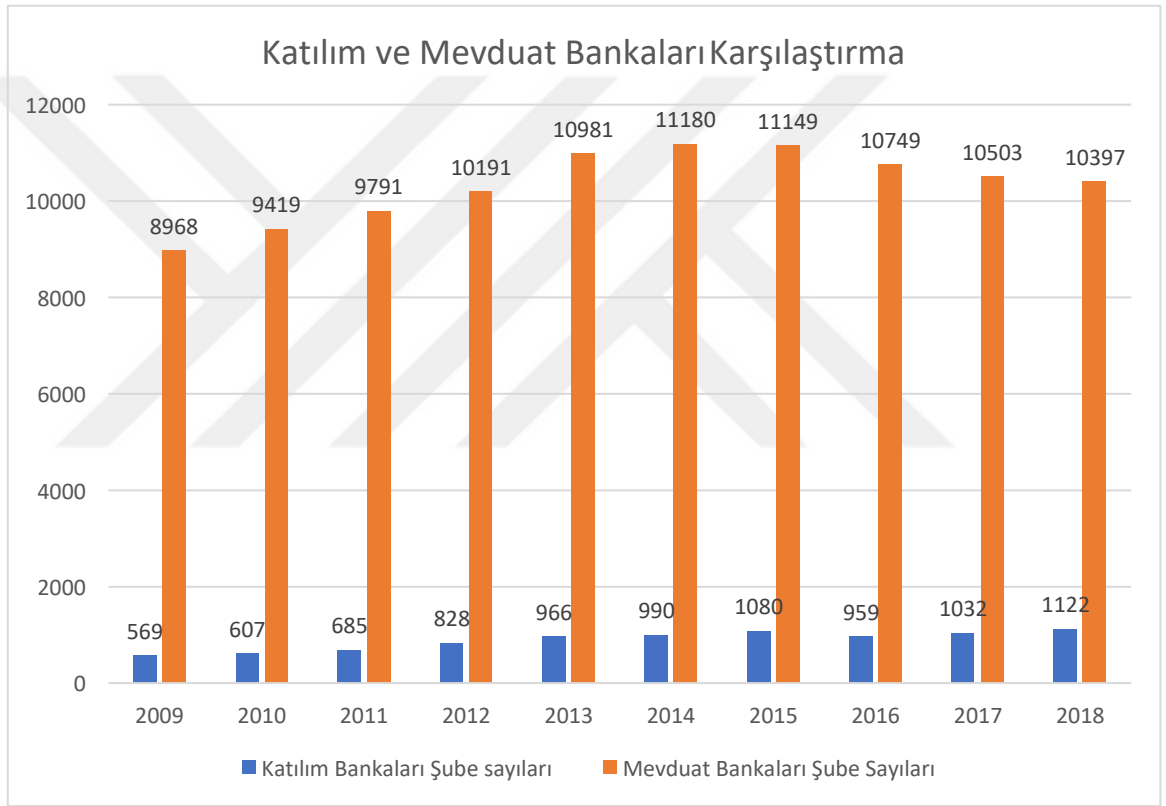
YIL	ŞUBE SAYISI
2009	8968
2010	9419
2011	9791
2012	10.191
2014	11.180
2015	11.149
2016	10.749
2017	10.503
2018	10.397
2013	10.981

Şekil 3.2. Mevduat Bankaları Şube Sayıları Grafiği

Mevduat bankalarının 8.968 olan şube sayıları, 2010 yılında 451 şube daha şube

açılarak 9.419 şubeye yükselmiştir. 2011 yılında 372 şube daha açılarak 9.791 şubeye yükselmiştir. 2012 yılında 400 şube daha açılarak 10.191 şubeye yükselmiştir. 2013 yılında 790 şube daha açılarak 10.981 şubeye yükselmiştir. 2014 yılında 199 şube daha açılarak 11.180 şubeye yükselmiştir. 2015 yılına gelindiğinde ise bir gerileme yaşanmıştır. 2014 yılındaki 11.180 şube 2015 yılında 11.149 şubeye gerilemiştir. Toplamda 31 şube eksilmiştir. 2016 yılında gerileme devam etmiştir. 2016 yılında 400 şube eksilme yaşanmıştır ve şube sayısı 10.749 şubeye gerilemiştir. 2017 yılında da gerileme devam etmiştir. 2017 yılında 246 şube eksilme yaşanmıştır ve şube sayısı 10.503 şubeye gerilemiştir. 2018 yılında da gerileme devam etmiştir. 2018 yılında 106 şube eksilme yaşanmıştır ve şube sayısı 10.397 şubeye gerilemiştir (BDDK, 2020).

Şekil 3.3. Katılım ve Mevduat Bankaları Karşılaştırma Grafiği

Katılım bankalarının 2009 yılında 569 olan şube sayıları, 2010 yılında 38 şube daha açılarak 607 şubeye yükselmiştir. Şube sayısında %6,7'lik bir büyüme sağlanmıştır. Mevduat bankalarının 8.968 olan şube sayıları, 2010 yılında 451 şube daha şube açılarak 9.419 şubeye yükselmiştir. Şube sayısında %5'lik bir büyüme sağlanmıştır. Katılım Bankaları 2011 yılında 78 şube daha açılarak 685 şubeye yükselmiştir. Şube sayısında %12,8'lik bir büyüme sağlanmıştır. Mevduat Bankaları 2011 yılında 372 şube daha açılarak 9.791 şubeye yükselmiştir. Şube sayısında %3,9'luk bir büyüme sağlanmıştır.

Katılım Bankaları 2012 yılında 143 şube daha açılarak 828 şubeye yükselmiştir. Şube sayısında %20,9'luk bir büyüme sağlanmıştır. Mevduat Bankaları 2012 yılında 400 şube daha açılarak 10.191 şubeye yükselmiştir. Şube sayısında %4,1'lik bir büyüme sağlanmıştır.

Katılım Bankaları 2013 yılında 138 şube daha açılarak 966 şubeye yükselmiştir. Şube sayısında %16,6'lık bir büyüme sağlanmıştır. Mevduat Bankaları 2013 yılında 790 şube daha açılarak 10.981 şubeye yükselmiştir. Şube sayısında %7,7'lik bir büyüme sağlanmıştır.

Katılım Bankaları 2014 yılında 24 şube daha açılarak 990 şubeye yükselmiştir. Şube sayısında %2,5'lik bir büyüme sağlanmıştır. Mevduat Bankaları 2014 yılında 199 şube daha açılarak 11.180 şubeye yükselmiştir. Şube sayısında %1,8'lik bir büyüme sağlanmıştır.

Katılım Bankaları 2015 yılında 90 şube daha açılarak 1.080 şubeye yükselmiştir. Şube sayısında %9,1'lik bir büyüme sağlanmıştır. Mevduat Bankalarında 2015 yılına gelindiğinde ise bir gerileme yaşanmıştır. *Şube sayısında %0,3'lük bir gerileme yaşanmıştır.*

Katılım Bankalarında 2016 yılına gelindiğinde bir gerileme yaşanmıştır. *Şube sayısında %11,2'lik bir gerileme yaşanmıştır.* Mevduat Bankalarında 2016 yılında gerileme devam etmiştir. *Şube sayısında %3,6'lık bir gerileme yaşanmıştır.*

Katılım Bankalarında 2017 yılında 73 şube daha açılarak 1.032 şubeye yükselmiştir. Şube sayısında %7,6'lık bir büyüme sağlanmıştır. Mevduat Bankalarında 2017 yılında da gerileme devam etmiştir. *Şube sayısında %2,3'lük bir gerileme yaşanmıştır.*

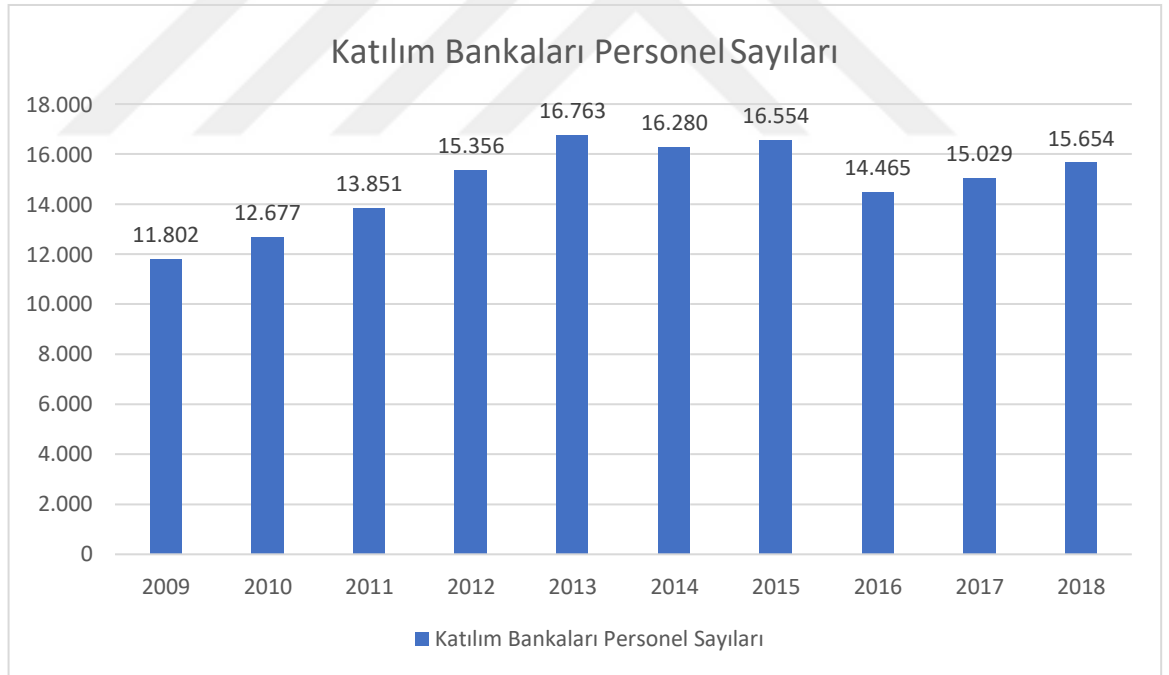
Katılım Bankalarında 2018 yılında ise 90 şube daha açılarak 1.122 şubeye yükselmiştir. Şube sayısında %8,7'lik bir büyüme sağlanmıştır. Mevduat Bankalarında 2018 yılında da gerileme devam etmiştir. *Şube sayısında %1'lik bir gerileme yaşanmıştır.*

Sonuç olarak görüldüğü üzere 2009 yılından 2018 yılına kadar geçen sürede katılım bankalarının şube sayıları %97,19 oranında artış gösterirken mevduat bankalarının şube sayısındaki artış %15,93 oranında gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının şube sayısındaki bu hızlı yükseliş katılım bankacılığına olan talebin de hızla arttığını göstermektedir. Bu artış aynı zamanda katılım bankalarının mevduat bankalarına alternatif olduğu sonucunu da bizlere göstermektedir.

3.2. Personel Sayıları

Tablo 3.3. 2009-2018 Yılları Arası Katılım Bankaları Personel Sayıları

YIL	PERSONEL SAYISI
2009	11.802
2010	12.677
2011	13.851
2012	15.356
2013	16.763
2014	16.280
2015	16.554
2016	14.465
2017	15.029
2018	15.654

Şekil 3.4. Katılım Bankaları Personel Sayıları Grafiği

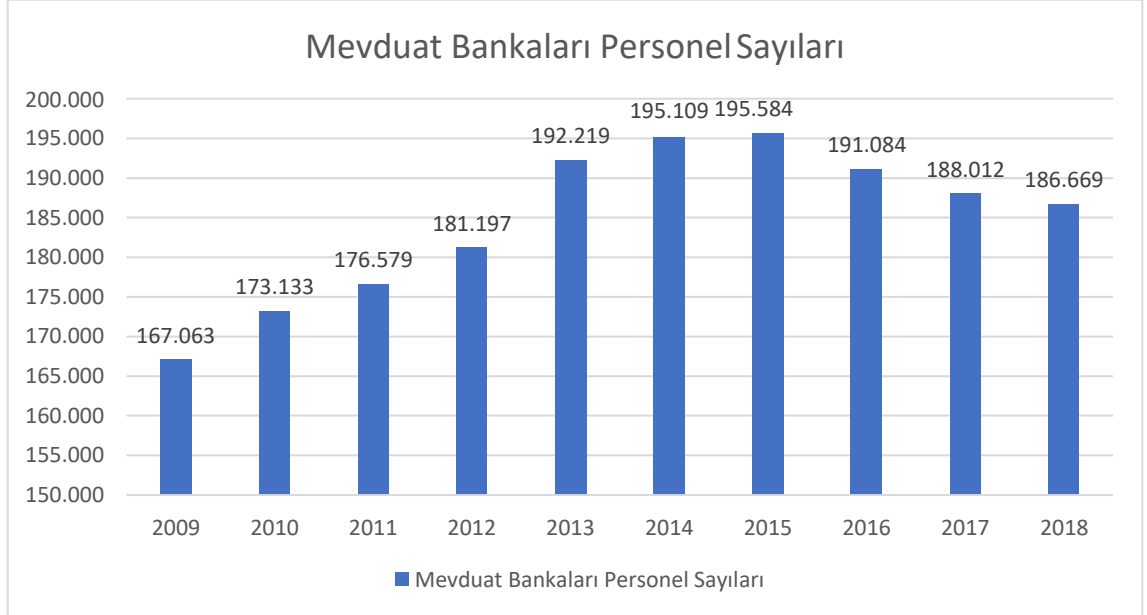
Katılım bankalarının 2009 yılında 11.802 kişi olan personel sayıları, 2010 yılında 875 personel daha alınarak 12.677 personele yükselmiştir. 2011 yılında 1174 personel daha alınarak 13.851 personele yükselmiştir. 2012 yılında 1505 personel daha alınarak 15.356 personele yükselmiştir. 2013 yılında 1407 personel daha alınarak 16.763 personele yükselmiştir. 2014 yılında ise personel sayılarında gerileme olmuştur. 2014

yılında 483 personel eksiltiilerek personel sayısı 16.2580 kişi olmuştur. 2015 yılında 274 personel daha alınarak 16.554 personele yükselmiştir. 2016 yılında da personel sayılarında bir gerileme olmuştur. 2016 yılında 2089

personel eksiltiilerek personel sayısı 14.465 kişi olmuştur. 2017 yılında 564 personel daha alınarak 15.029 personele yükselmiştir. 2018 yılında 625 personel daha alınarak 15.654 personele yükselmiştir (TKBB, 2020).

Tablo 3.4. 2009-2018 Yılları Arası Mevduat Bankaları Personel Sayıları

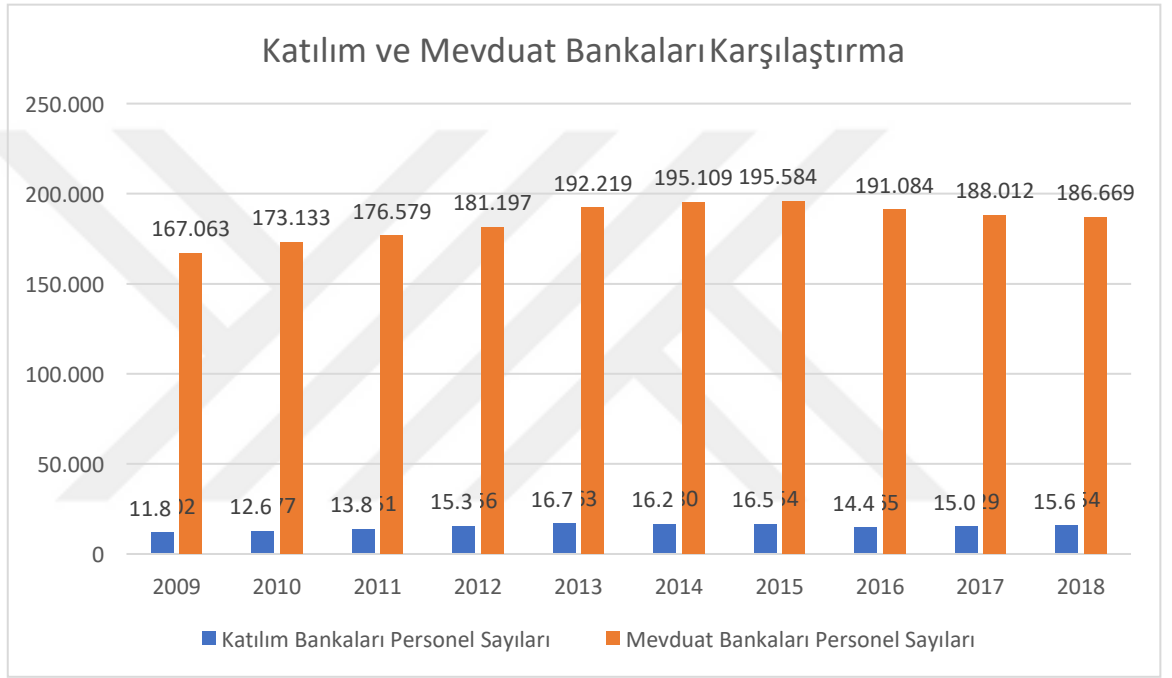
YIL	PERSONEL SAYISI
2009	167.063
2010	173.133
2011	176.579
2012	181.197
2013	192.219
2014	195.109
2015	195.584
2016	191.084
2017	188.012
2018	186.669

şekil 3.5. Mevduat Bankaları Personel Sayıları Grafiği

Mevduat bankalarının 2009 yılında 167.063 kişi olan personel sayıları, 2010 yılında 6.070 personel daha alınarak 173.133 personele yükselmiştir. 2011 yılında 3.446

personel daha alınarak 176.579 personele yükselmiştir. 2012 yılında 4.618 personel daha alınarak 181.197 personele yükselmiştir. 2013 yılında 11.022 personel daha alınarak 192.219 personele yükselmiştir. 2014 yılında 2.890 personel daha alınarak 195.109 personele yükselmiştir. 2015 yılında 475 personel daha alınarak 195.584 personele yükselmiştir. 2016 yılında ise personel sayılarında gerileme olmuştur. 2016 yılında 4.500 personel eksiltilerek personel sayısı 191.084 kişi olmuştur. 2017 yılında da personel sayılarında gerileme olmuştur. 2017 yılında 3.072 personel eksiltilerek personel sayısı 188.012 kişi olmuştur. 2018 yılında 1.343 personel daha alınarak 186.669 personele yükselmiştir (BDDK, 2020).

Şekil 3.6. Katılım ve Mevduat Bankaları Karşılaştırma Grafiği

Katılım bankalarının 2009 yılında 11.802 kişi olan personel sayıları, 2010 yılında 12.677 personel daha alınarak 12.677 personele yükselmiştir. Personel sayısında %7,4'lük bir büyüme sağlanmıştır. Mevduat bankalarının 2009 yılında 167.063 kişi olan personel sayıları, 2010 yılında 6.070 personel daha alınarak 173.133 personele yükselmiştir. Personel sayısında %3,6'lık bir büyüme sağlanmıştır.

Katılım bankaları personel sayıları, 2011 yılında 13.851 kişiye yükselmiştir. Personel sayısında %9,2'lik bir büyüme sağlanmıştır. Mevduat bankaları personel sayıları, 2011 yılında 3.446 personel daha alınarak 176.579 kişiye yükselmiştir. Personel sayısında %2'lik bir büyüme sağlanmıştır.

Katılım bankaları personel sayıları, 2012 yılında 15.356 personel daha alınarak 15.356 personele yükselmiştir. Personel sayısında %10,8'lik bir büyüme sağlanmıştır.

Mevduat bankaları personel sayıları, 2012 yılında 4.618 personel daha alınarak 181.197 personele yükselmiştir. Personel sayısında %2'6'lık bir büyüme sağlanmıştır.

Katılım bankaları personel sayıları, 2013 yılında 1.407 personel daha alınarak 16.763 personele yükselmiştir. Personel sayısında %9,1'lik bir büyüme sağlanmıştır. Mevduat bankaları personel sayıları, 2013 yılında 11.022 personel daha alınarak

192.219 personele yükselmiştir. Personel sayısında %6'lık bir büyüme sağlanmıştır.

Katılım bankaları personel sayıları, *2014 yılında ise personel sayılarında gerileme olmuştur. 2014 yılında 483 personel eksiltilerek personel sayısı 16.280 kişi olmuştur.*

Personel sayısında %2,8'lik bir gerileme yaşanmıştır. Mevduat bankaları personel sayıları, 2014 yılında 2.890 personel daha alınarak 195.109 personele yükselmiştir. Personel sayısında %1,5'lik bir büyüme sağlanmıştır.

Katılım bankaları personel sayıları, 2015 yılında 274 personel daha alınarak 16.554 personele yükselmiştir. Personel sayısında %1,6'lık bir büyüme sağlanmıştır. Mevduat bankaları personel sayıları, 2015 yılında 475 personel daha alınarak

195.584 personele yükselmiştir. Personel sayısında %0,2'lik bir büyüme sağlanmıştır.

Katılım bankaları personel sayısında, *2016 yılında da personel sayılarında bir gerileme olmuştur. 2016 yılında 2089 personel eksiltilerek personel sayısı 14.465 kişi olmuştur.*

Personel sayısında %12,6'lık bir gerileme yaşanmıştır. Mevduat bankaları personel sayısında, *2016 yılında gerileme olmuştur. 2016 yılında 4.500 personel eksiltilerek personel sayısı 191.084 kişi olmuştur.*

Personel sayısında %2,3'lük bir gerileme yaşanmıştır.

Katılım bankaları personel sayıları, 2017 yılında 564 personel daha alınarak 15.029 personele yükselmiştir. Personel sayısında %3,9'luk bir büyüme sağlanmıştır.

Mevduat bankaları personel sayısında, 2017 yılında gerileme olmuştur. 2017 yılında 3.072 personel eksiltilerek personel sayısı 188.012 kişi olmuştur. Personel sayısında %1,6'lık bir gerileme yaşanmıştır.

Katılım bankaları personel sayıları, 2018 yılında 625 personel daha alınarak 15.654 personele yükselmiştir. Personel sayısında %4,1'lik bir büyüme sağlanmıştır. Mevduat bankaları personel sayıları, 2018 yılında 1.343 personel daha azalarak 186.669 personele düşmüştür. Personel sayısında %0,071'lik bir düşüş meydana gelmiştir.

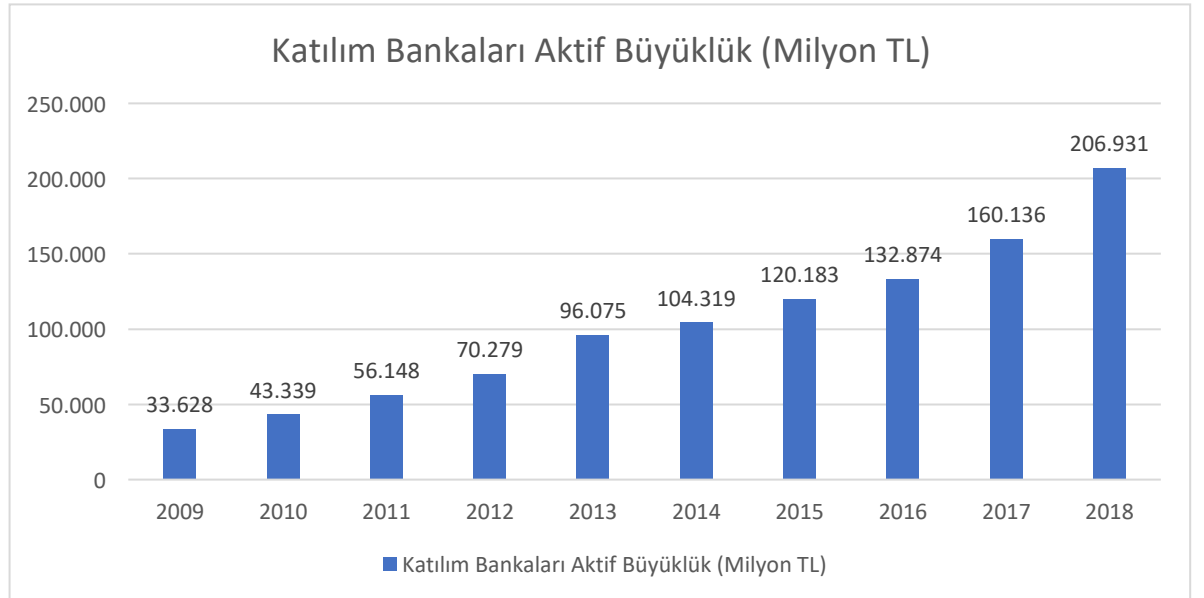
Katılım bankalarının, bankacılık sektörü içerisindeki payının giderek artmasına paralel olarak istihdam ettikleri personel sayıları da yıllar itibariyle artış göstermiştir. Mevduat

bankaları incelendiğinde ise 2013 yılından sonra personel sayılarındaki azalma göze çarpmaktadır. Bu azalışın altında yatan birçok sebep vardır. Bunlar arasında bankaların internet bankacılığına geçiş sürecinde şube bankacılığına olan talebin azalması, bazı yabancı bankaların faaliyetleri küçültmeleri sayılabilir.

3.3. Aktif Büyüklük

Tablo 3.5. 2009-2018 Yılları Arası Katılım Bankalarının Aktif Büyüklükleri

YIL	AKTİF BÜYÜKLÜK (Milyon TL)
2009	33.628
2010	43.339
2011	56.148
2012	70.279
2013	96.075
2014	104.319
2015	120.183
2016	132.874
2017	160.136
2018	206.931

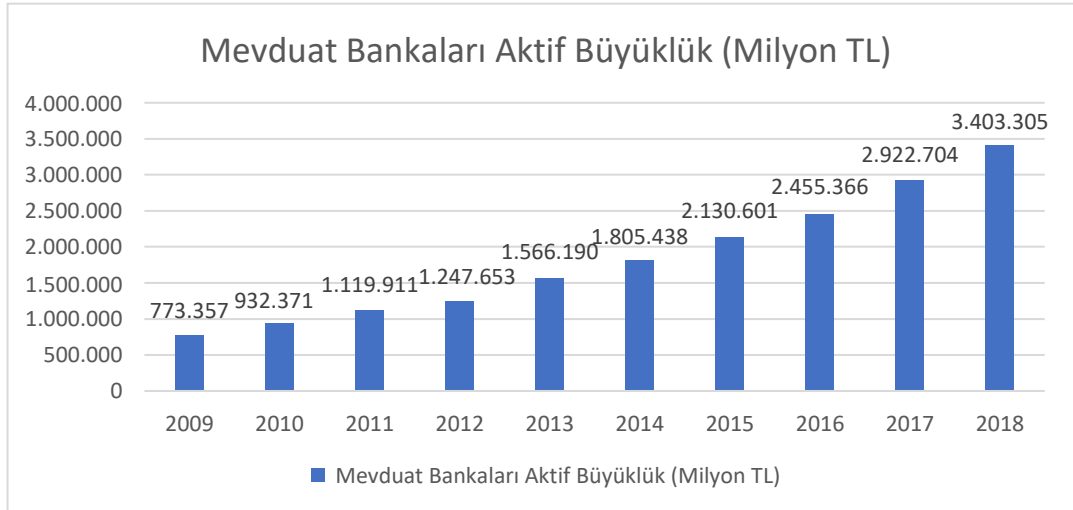
Şekil 3.7. Katılım Bankaları Aktif Büyüklük Grafiği

2009 yılında katılım bankalarının aktif büyüklüğü 33.628 Milyon TL'dir. 2010 yılında 9.711 Milyon TL artarak 43.339 Milyon TL olmuştur. 2011 yılında 12.809 Milyon TL

artarak 56.148 Milyon TL olmuştur. 2012 yılında 14.131 Milyon TL artarak 70.279 Milyon TL olmuştur. 2013 yılında 25.796 Milyon TL artarak 96.075 Milyon TL olmuştur. 2014 yılında 8.244 Milyon TL artarak 104.319 Milyon TL olmuştur. 2015 yılında 15.864 Milyon TL artarak 120.183 Milyon TL olmuştur. 2016 yılında 12.691 Milyon TL artarak 132.872 Milyon TL olmuştur. 2017 yılında 27,262 Milyon TL artarak 160.136 Milyon TL olmuştur. 2018 yılında 46.795 Milyon TL artarak 206.931 Milyon TL olmuştur (TKBB, 2020).

Tablo 3.6. 2009-2018 Yılları Arası Mevduat Bankalarının Aktif Büyüklükleri

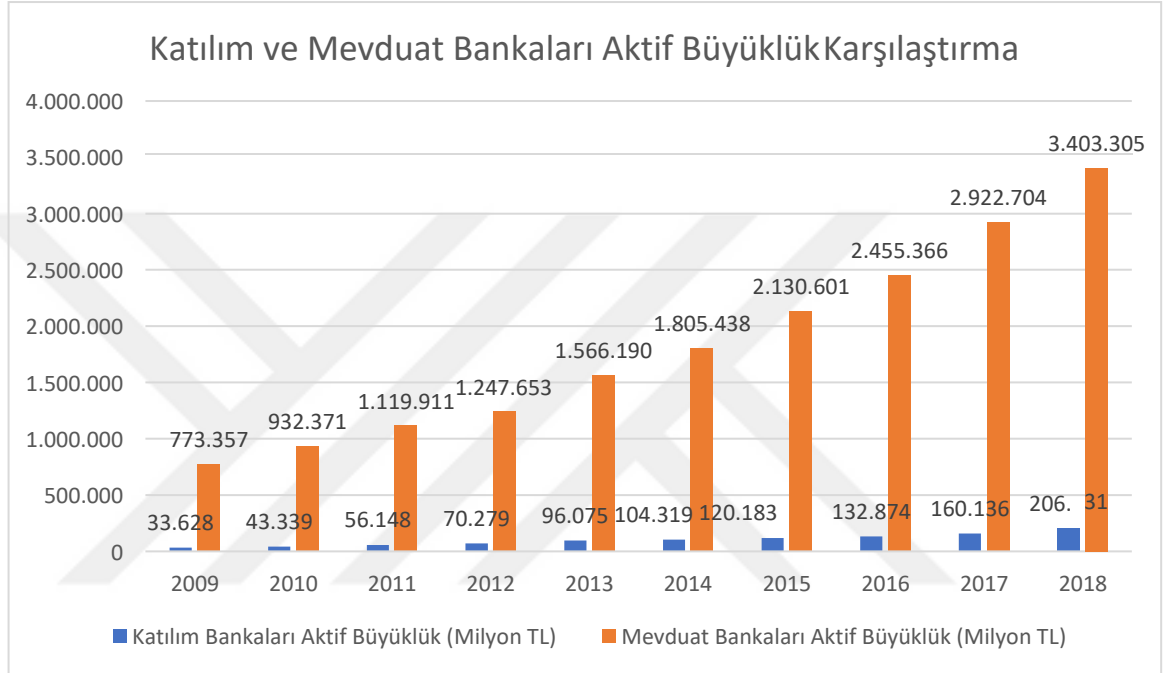
YIL	AKTİF BÜYÜKLÜK (Milyon TL)
2009	773.357
2010	932.371
2011	1.119.911
2012	1.247.653
2013	1.566.190
2014	1.805.438
2015	2.130.601
2016	2.455.366
2017	2.922.704
2018	3.403.305

Şekil 3.8. Mevduat Bankaları Aktif Büyüklük Grafiği

2009 yılında Mevduat bankalarının aktif büyüklüğü 773.357 Milyon TL'dir. 2010 yılında 159.014 Milyon TL artarak 932.371 Milyon TL olmuştur. 2011 yılında

187.540 Milyon TL artarak 1.119.911 Milyon TL olmuştur. 2012 yılında 127.742 Milyon TL artarak 1.247.653 Milyon TL olmuştur. 2013 yılında 318.517 Milyon TL artarak 1.566.190 Milyon TL olmuştur. 2014 yılında 239.248 Milyon TL artarak 1.805.438 Milyon TL olmuştur. 2015 yılında 325.163 Milyon TL artarak 2.130.601 Milyon TL olmuştur. 2016 yılında 324.765 Milyon TL artarak 2.445.366 Milyon TL olmuştur. 2017 yılında 467.338 Milyon TL artarak 2.922.704 Milyon TL olmuştur. 2018 yılında 480.601 Milyon TL artarak 3.403.305 Milyon TL olmuştur

(BDDK, 2020).

Şekil 3.9. Katılım ve Mevduat Bankaları Aktif Büyüklük Karşılaştırma Grafiği

Katılım bankalarının 2009 yılında 33.628 Milyon TL olan aktif büyüklükleri, 2010 yılında 43.339 Milyon TL artarak 9.711 Milyon TL artarak 43.339 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının aktif büyüklüklerinde %28,8 bir büyüme gerçekleşmiştir. Mevduat bankalarının 2009 yılında 773.357 Milyon TL olan aktif büyüklükleri, 2010 yılında 932.371 Milyon TL artarak 159.014 Milyon TL artarak 932.371 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının aktif büyüklüklerinde %20,56 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Katılım bankalarının aktif büyüklükleri 2011 yılında 56.148 Milyon TL artarak 12.809 Milyon TL artarak 56.148 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının aktif büyüklüklerinde %29,5 bir büyüme gerçekleşmiştir. Mevduat bankalarının ise 2011 yılında 187.540 Milyon TL artarak 1.119.911 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının aktif büyüklüklerinde %20,11 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Katılım bankalarının aktif büyüklükleri 2012 yılında 14.131 Milyon TL artarak 70.279 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının aktif büyüklüklerinde %25,16 bir büyüme gerçekleşmiştir. Mevduat bankalarının ise 2012 yılında 127.742 Milyon TL artarak 1.247.653 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının aktif büyüklüklerinde %11,4 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Katılım bankalarının aktif büyüklükleri 2013 yılında 25.796 Milyon TL artarak 96.075 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının aktif büyüklüklerinde %36,7 bir büyüme gerçekleşmiştir. Mevduat bankalarının ise 2013 yılında 318.517 Milyon TL artarak 1.566.190 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının aktif büyüklüklerinde %25,52 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Katılım bankalarının aktif büyüklükleri 2014 yılında 8.244 Milyon TL artarak 104.319 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının aktif büyüklüklerinde %8,58 bir büyüme gerçekleşmiştir. Mevduat bankalarının ise 2014 yılında 239.248 Milyon TL artarak 1.805.438 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının aktif büyüklüklerinde %15,27 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Katılım bankalarının aktif büyüklükleri 2015 yılında 15.864 Milyon TL artarak 120.183 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının aktif büyüklüklerinde %15,2 bir büyüme gerçekleşmiştir. Mevduat bankalarının ise 2015 yılında 325.163 Milyon TL artarak 2.130.601 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının aktif büyüklüklerinde %18 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Katılım bankalarının aktif büyüklükleri 2016 yılında 12.691 Milyon TL artarak 132.872 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının aktif büyüklüklerinde %10,56 bir büyüme gerçekleşmiştir. Mevduat bankalarının ise 2016 yılında 324.765 Milyon TL artarak 2.445.366 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının aktif büyüklüklerinde %15,24 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Katılım bankalarının aktif büyüklükleri 2017 yılında 27,262 Milyon TL artarak 160.136 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının aktif büyüklüklerinde %20,5 bir büyüme gerçekleşmiştir. Mevduat bankalarının ise 2017 yılında 467.338 Milyon TL artarak 2.922.704 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının aktif büyüklüklerinde %19 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Katılım bankalarının aktif büyüklükleri 2018 yılında 46.795 Milyon TL artarak 206.931 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının aktif büyüklüklerinde %29,22 bir

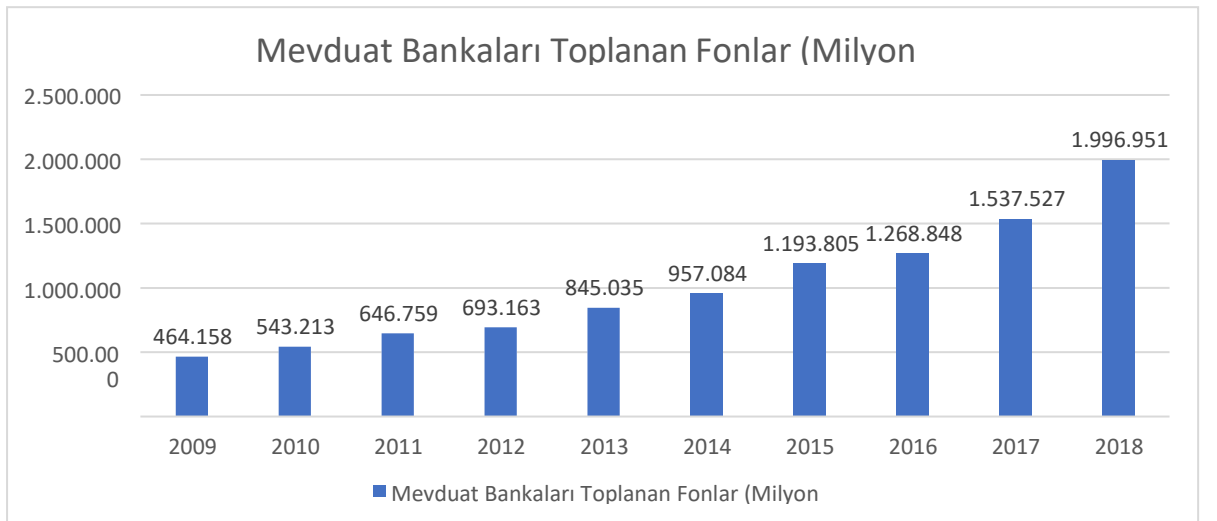
büyüme gerçekleşmiştir. Mevduat bankalarının ise 2018 yılında 480.601 Milyon TL artarak 3.403.305 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının aktif büyüklüklerinde %16,44 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Türkiye ekonomisinde 2009 yılından 2018 yılına kadar geçen süreçte hem katılım bankalarının hem de mevduat bankalarının aktif büyüklüklerinin yıllar itibariyle arttığı görülmektedir. Bu da ülkemiz ekonomisinde finans sektörünün düzenli olarak geliştiğini ve sektörünün özellikle kredilerindeki hızlı artışın büyük aktif büyüklükteki artışta rol oynadığını göstermektedir. Finansal sektörde meydana gelen gelişim reel sektörü de olumlu yönde etkileyecek ve ülke ekonomisinin büyümesine katkı sağlamıştır.

3.4. Toplanan Fonlar

Tablo 3.7. 2009-2018 Yılları Arası Mevduat Bankaları Toplanan Fonlar

YIL	TOPLANAN FONLAR (Milyon TL)
2009	464.158
2010	543.213
2011	646.759
2012	693.163
2013	845.035
2014	957.084
2015	1.193.805
2016	1.268.848
2017	1.537.527
2018	1.996.951

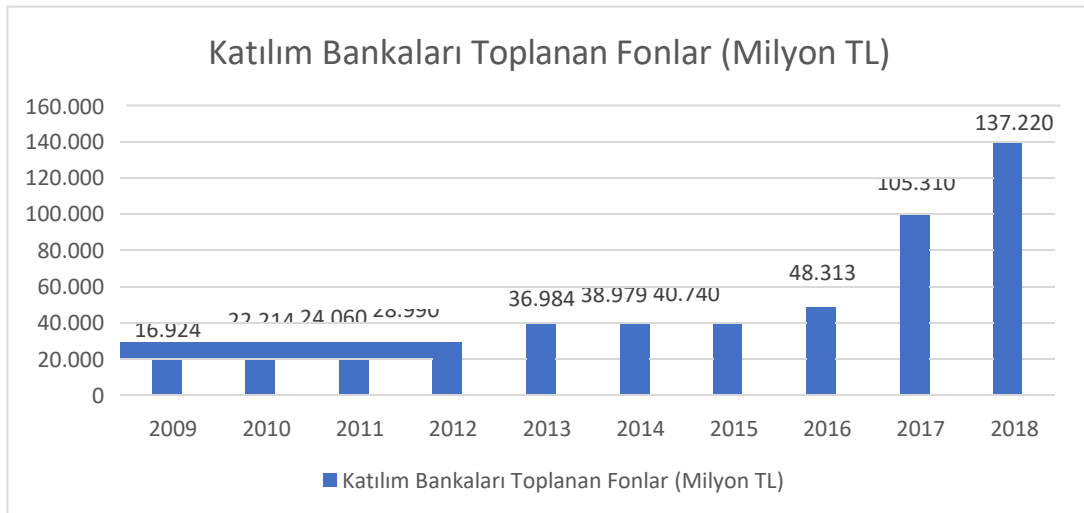

Şekil 3.10. Mevduat Bankaları Toplanan Fonlar Grafiği

2009 yılında mevduat bankalarındaki toplanan fonlar 464.158 Milyon TL'dir. 2010 yılında 79.055 Milyon TL artarak 543.123 Milyon TL olmuştur. 2011 yılında 103.546 Milyon TL artarak 646.759 Milyon TL olmuştur. 2012 yılında 46.404 Milyon TL artarak 693.163 Milyon TL olmuştur. 2013 yılında 151.872 Milyon TL artarak 845.035 Milyon TL olmuştur. 2014 yılında 122.049 Milyon TL artarak 957.084 Milyon TL olmuştur. 2015 yılında 236.721 Milyon TL artarak 1.193.805 Milyon TL olmuştur. 2016 yılında 75.043 Milyon TL artarak 1.268.848 Milyon TL olmuştur. 2017 yılında 268.679 Milyon TL artarak 1.537.527 Milyon TL olmuştur. 2018 yılında ise 459.424 Milyon TL artarak 1.996.951 Milyon TL olmuştur (BDDK, 2020).

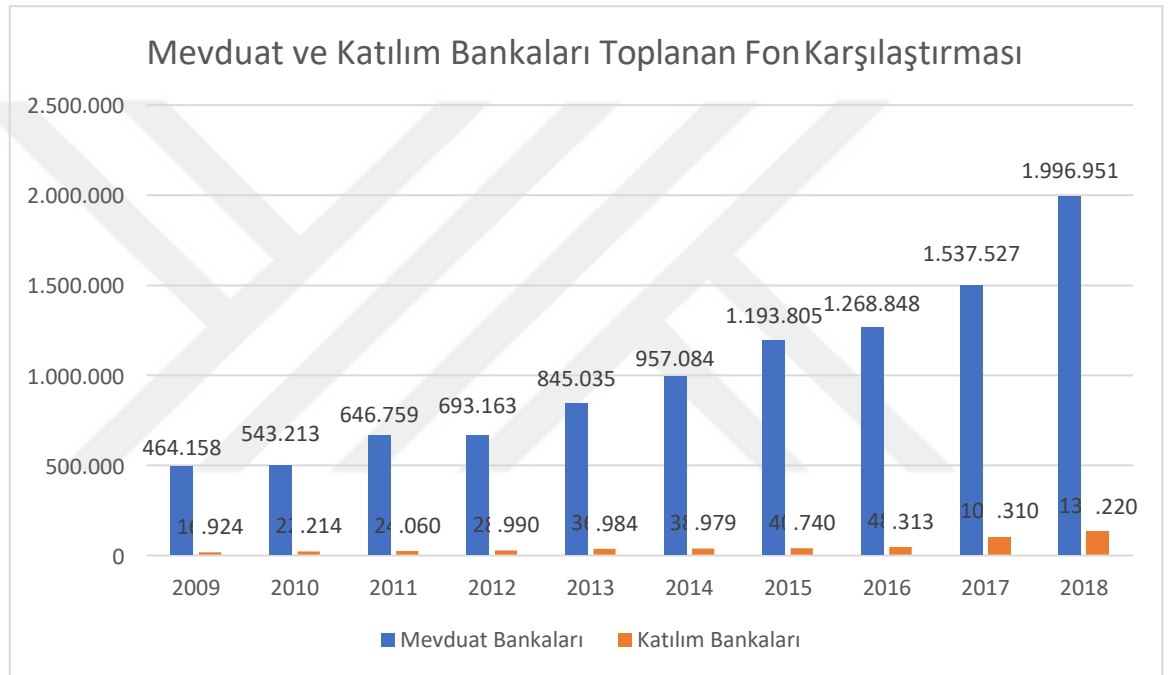
Tablo 3.8. 2009-2018 Yılları Arası Katılım Bankaları Toplanan Fonlar

YIL	TOPLANAN FONLAR (Milyon TL)
2009	16.924
2010	22.214
2011	24.060
2012	28.990
2013	36.984
2014	38.979
2015	40.740
2017	105.310
2018	137.220
2016	48.313

Şekil 3.11. Katılım Bankaları Toplanan Fonlar Grafiği

2009 yılında katılım bankalarındaki toplanan fonlar 16.924 Milyon TL'dir. 2010 yılında 5.290 Milyon TL artarak 22.214 Milyon TL olmuştur. 2011 yılında 1.846 Milyon TL artarak 24.060 Milyon TL olmuştur. 2012 yılında 4.930 Milyon TL artarak 28.990 Milyon TL olmuştur. 2013 yılında 7.994 Milyon TL artarak 36.979 Milyon TL olmuştur. 2014 yılında 1.995 Milyon TL artarak 38.979 Milyon TL olmuştur. 2015 yılında 1.761 Milyon TL artarak 40.740 Milyon TL olmuştur. 2016 yılında 7.573 Milyon TL artarak 48.313 Milyon TL olmuştur. 2017 yılında 56.997 Milyon TL artarak 105.310 Milyon TL olmuştur. 2018 yılında ise 31.910 Milyon TL artarak 137.220 Milyon TL olmuştur (TKBB, 2020).

Şekil 3.12. Mevduat ve Katılım Bankaları Toplanan Fon Karşılaştırma Grafiği

Mevduat bankalarının 2009 yılında 464.158 Milyon TL olan toplanan fonları, 2010 yılında 79.055 Milyon TL artarak 543.213 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının toplanan fonlarında %17,03 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının 2009 yılında 16.924 Milyon TL olan toplanan fonları, 2010 yılında 5.290 Milyon TL artarak 22.214 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının toplanan fonlarında %31,25 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat bankalarının toplanan fonları 2011 yılında 103.546 Milyon TL artarak 646.759 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının toplanan fonlarında %19,06 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının toplanan fonları 2011 yılında 1.846 Milyon TL artarak 24.060 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının toplanan

fonlarında %8,31 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat banklarının toplanan fonları 2012 yılında 46.404 Milyon TL artarak 693.163 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının toplanan fonlarında %7,17 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının toplanan fonları 2012 yılında 4.930 Milyon TL artarak 28.990 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının toplanan fonlarında %20,49 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat banklarının toplanan fonları 2013 yılında 151.872 Milyon TL artarak 845.035 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının toplanan fonlarında %21,91 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının toplanan fonları 2013 yılında 7.994 Milyon TL artarak 36.984 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının toplanan fonlarında %27,57 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat banklarının toplanan fonları 2014 yılında 122.049 Milyon TL artarak 957.084 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının toplanan fonlarında %14,44 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının toplanan fonları 2014 yılında 1.995 Milyon TL artarak 38.979 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının toplanan fonlarında %5,39 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat banklarının toplanan fonları 2015 yılında 236.721 Milyon TL artarak 1.193.805 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının toplanan fonlarında %24,73 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının toplanan fonları 2015 yılında 1.761 Milyon TL artarak 40.740 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının toplanan fonlarında %4,51 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat banklarının toplanan fonları 2016 yılında 75.043 Milyon TL artarak 1.268.848 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının toplanan fonlarında %6,28 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının toplanan fonları 2016 yılında 7.573 Milyon TL artarak 48.313 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının toplanan fonlarında %18,58 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat banklarının toplanan fonları 2017 yılında 268.679 Milyon TL artarak 1.537.527 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının toplanan fonlarında %21,17 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının toplanan fonları 2017 yılında 56.997 Milyon TL artarak 105.310 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının toplanan fonlarında %117,97 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat banklarının toplanan fonları 2018 yılında 459.424 Milyon TL artarak

1.996.951 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının toplanan fonlarında %29,88 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının toplanan fonları 2018 yılında 31.910 Milyon TL artarak 137.220 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının toplanan fonlarında %30,30 bir büyüme gerçekleşmiştir.

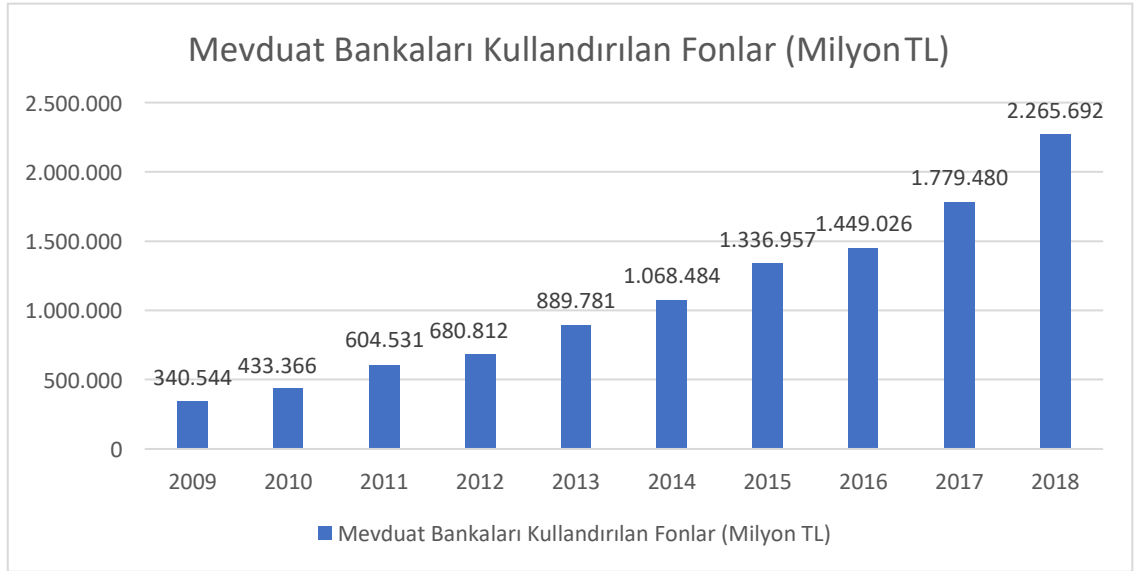
Fon toplamak bankacılık sektörünün en temel iki asli fonksiyonundan biridir. Hem mevduat bankaları açısından hem de katılım bankaları açısından incelendiğinde toplanan fonların her iki bankacılık sistemi için de düzenli olarak arttığı görülmektedir. Toplanan fonlardaki artış bankacılık sisteminin yarattığı kaynak miktarının arttığını ve finans sektörünün düzenli olarak geliştiğini göstermektedir.

Toplanan fonlar açısından 2009 yılından 2018 yılına kadar geçen süreçte iki farklı bankacılık sistemi karşılaştırıldığında mevduat bankalarının topladığı fonlardaki artış %330 oranında gerçekleşmişken katılım bankacılığında bu artış %710 oranında gerçekleşmiştir. Katılım bankacılığının hem yeni gelişmeye başlaması hem de inancı gereği tasarruflarını mevduat bankacılığında değerlendirmek istemeyen insanların tasarruflarını katılım bankalarını tercih etmesi bu artıştaki önemli unsurlardır.

3.5. Kullanılan Fonlar

Tablo 3.9. 2009-2018 Yılları Arası Mevduat Bankaları Kullanılan Fonlar

YIL	KULLANDIRILAN FONLAR (Milyon TL)
2009	340.544
2010	433.366
2011	604.531
2012	680.812
2013	889.781
2014	1.068.484
2015	1.336.957
2016	1.449.026
2017	1.779.480
2018	2.265.692

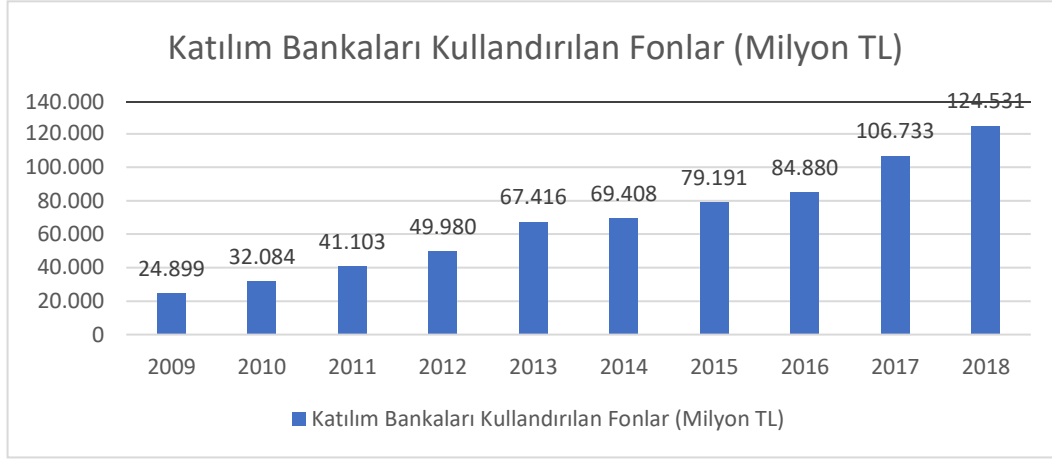

Şekil 3.13. Mevduat Bankaları Kullandırılan Fonların Grafiği

2009 yılında mevduat bankalarındaki kullandırılan fonlar 340.544 Milyon TL'dir. 2010 yılında 92.822 Milyon TL artarak 433.366 Milyon TL olmuştur. 2011 yılında 171.165 Milyon TL artarak 604.531 Milyon TL olmuştur. 2012 yılında 76.281 Milyon TL artarak 680.812 Milyon TL olmuştur. 2013 yılında 208.969 Milyon TL artarak 889.781 Milyon TL olmuştur. 2014 yılında 178.703 Milyon TL artarak 1.058.484 Milyon TL olmuştur. 2015 yılında 268.473 Milyon TL artarak 1.36.957 Milyon TL olmuştur. 2016 yılında 112.069 Milyon TL artarak 1.449.026 Milyon TL olmuştur. 2017 yılında 330.454 Milyon TL artarak 1.779.480 Milyon TL olmuştur. 2018 yılında ise 486.212 Milyon TL artarak 2.265.692 Milyon TL olmuştur (BDDK, 2020).

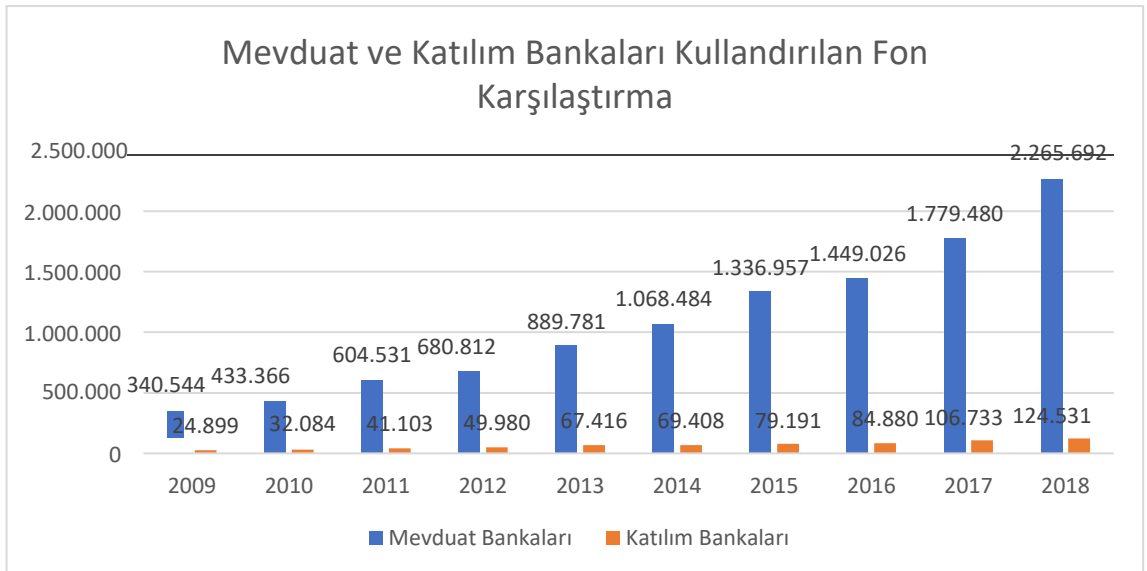
Tablo 3.10. 2009-2018 Yılları Arası Katılım Bankaları Kullandırılan Fonlar

YIL	KULLANDIRILAN FONLAR (Milyon TL)
2009	24,899
2010	32,084
2011	41,103
2012	49,980
2013	67,416
2014	69,408
2015	79,191
2016	84,880
2017	106,733
2018	124,531

Şekil 3.14. Katılım Bankaları Kullandırılan Fonların Grafiği

2009 yılında katılım bankalarındaki kullandırılan fonlar 24.899 Milyon TL'dir. 2010 yılında 7.185 Milyon TL artarak 32.084 Milyon TL olmuştur. 2011 yılında 9.019 Milyon TL artarak 41.103 Milyon TL olmuştur. 2012 yılında 8.877 Milyon TL artarak 49.980 Milyon TL olmuştur. 2013 yılında 17.436 Milyon TL artarak 67.416 Milyon TL olmuştur. 2014 yılında 1.992 Milyon TL artarak 69.408 Milyon TL olmuştur. 2015 yılında 9.783 Milyon TL artarak 79.191 Milyon TL olmuştur. 2016 yılında 5.689 Milyon TL artarak 84.880 Milyon TL olmuştur. 2017 yılında 18.853 Milyon TL artarak 106.733 Milyon TL olmuştur. 2018 yılında ise 17.798 Milyon TL artarak 124.531 Milyon TL olmuştur (TKBB, 2020).

Şekil 3.15. Mevduat ve Katılım Bankaları Kullandırılan Fonların Grafiği

Mevduat bankalarının 2009 yılında 340.544 Milyon TL olan kullandırılan fonları, 2010 yılında 92.822 Milyon TL artarak 433.366 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının kullandırılan fonlarında %27,25 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının

2009 yılında 24.899 Milyon TL olan kullanılan fonları, 2010 yılında 6.185 Milyon TL artarak 32.084 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının kullanılan fonlarında %24,84 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat bankalarının kullanılan fonları 2011 yılında 171.165 Milyon TL artarak 604.531 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının kullanılan fonlarında %39,49 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının kullanılan fonları 2011 yılında 10.019 Milyon TL artarak 41.103 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının kullanılan fonlarında %31,22 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat bankalarının kullanılan fonları 2012 yılında 76.281 Milyon TL artarak 680.812 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının kullanılan fonlarında %12,61 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının kullanılan fonları 2012 yılında 8.877 Milyon TL artarak 49.980 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının kullanılan fonlarında %21,59 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat bankalarının kullanılan fonları 2013 yılında 208.969 Milyon TL artarak 889.781 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının kullanılan fonlarında %30,69 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının kullanılan fonları 2013 yılında 17.436 Milyon TL artarak 67.416 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının kullanılan fonlarında %34,88 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat bankalarının kullanılan fonları 2014 yılında 178.703 Milyon TL artarak 1.068.484 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının kullanılan fonlarında %20,08 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının kullanılan fonları 2014 yılında 1.992 Milyon TL artarak 69.408 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının kullanılan fonlarında %2,95 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat bankalarının kullanılan fonları 2015 yılında 268.473 Milyon TL artarak 1.336.957 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının kullanılan fonlarında %25,12 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının kullanılan fonları 2015 yılında 9.783 Milyon TL artarak 79.191 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının kullanılan fonlarında %14,09 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat bankalarının kullanılan fonları 2016 yılında 112.069 Milyon TL artarak 1.449.026 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının kullanılan fonlarında %8,38 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının kullanılan fonları 2016 yılında 5.689 Milyon TL artarak 84.880 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının kullanılan fonlarında %7,18 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat bankalarının kullandırılan fonları 2017 yılında 330.454 Milyon TL artarak 1.779.480 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının kullandırılan fonlarında %22,80 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının kullandırılan fonları 2017 yılında 21,853 Milyon TL artarak 106.733 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının kullandırılan fonlarında %25,74 bir büyüme gerçekleşmiştir.

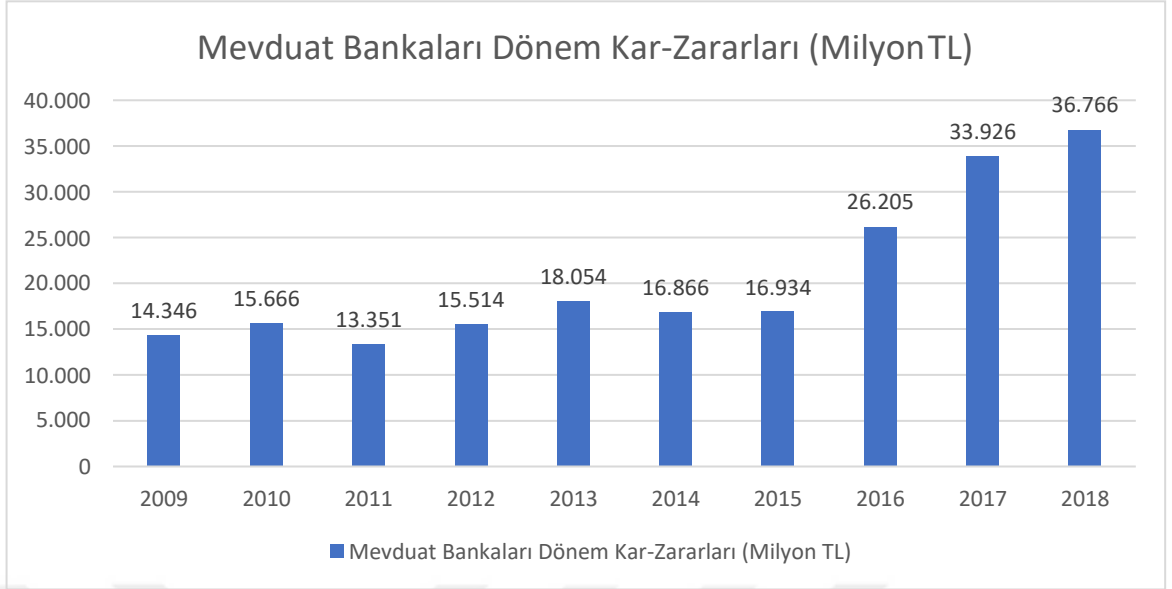
Mevduat bankalarının kullandırılan fonları 2018 yılında 486.212 Milyon TL artarak 2.265.692 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının kullandırılan fonlarında %27,32 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının kullandırılan fonları 2018 yılında 17.798 Milyon TL artarak 124.531 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının kullandırılan fonlarında %16,67 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Kredi vermek bankacılık sektörünün asli fonksiyonlarından biridir. Hem mevduat bankalarının hem de katılım bankalarının verdikleri kredi miktarı 2009 yılından 2018 yılına kadar düzenli olarak artış göstermiştir. Mevduat bankalarının kullandıkları fon miktarı bu 10 yıllık süreçte %510 oranında artış gösterirken, katılım bankalarının kullandıkları fonlar %400 oranında artış göstermiştir. Burada dikkat çeken husus toplanan fonlar aynı dönemde %710 oranında artış gösterirken kullandırılan fonlar %400 oranında artış göstermiştir. Kredi miktarı artışı toplanan fonlardaki artışın altında kalmıştır. Bunun sebebi olarak katılım bankalarının ürün çeşidinin daha az olması ve kredi kullandırmada daha önceki bölümlerde anlatılan özel nedenlerin olmasıdır.

3.6. Dönem Kar-Zarar

Tablo 3.11. 2009-2018 Yılları Arası Mevduat Bankaları Dönem Kar-Zararları

YIL	KAR-ZARAR (Milyon TL)
2009	14.346
2010	15.666
2011	13.351
2012	15.514
2013	18.054
2014	16.866
2015	16.934
2016	26.205
2017	33.926
2018	36.766

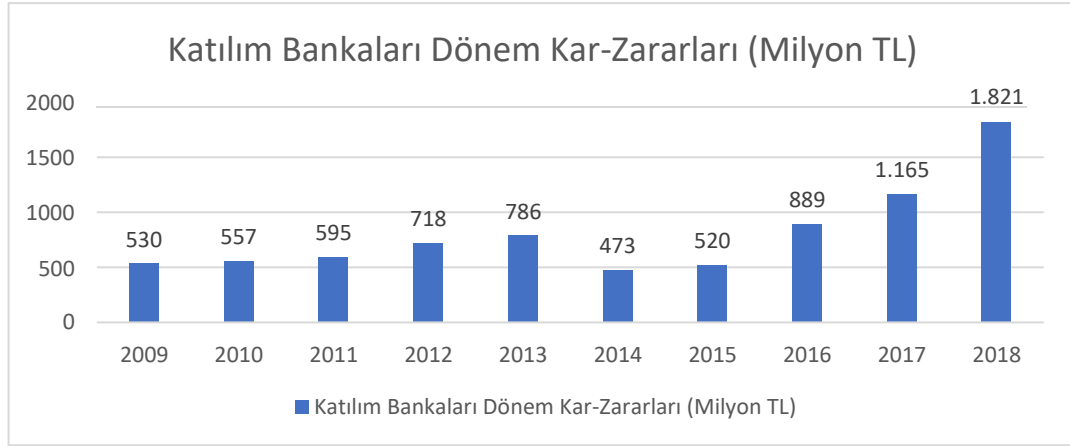

Şekil 3.16. Mevduat Bankaları Dönem Kar ve Zarar Grafiği

2009 yılında mevduat bankalarının karı 14.346 Milyon TL'dir. 2010 yılında geçen yıla göre 1.320 Milyon TL artarak 15.666 Milyon TL olmuştur. 2011 yılında geçen yıla göre 2.315 Milyon TL azalarak 13.351 Milyon TL olmuştur. 2012 yılında geçen yıla göre 2.163 Milyon TL artarak 15.514 Milyon TL olmuştur. 2013 yılında geçen yıla göre 2.540 Milyon TL artarak 18.054 Milyon TL olmuştur. 2014 yılında geçen yıla göre 1.188 Milyon TL azalarak 16.866 Milyon TL olmuştur. 2015 yılında geçen yıla göre 68 Bin TL artarak 16.934 Milyon TL olmuştur. 2016 yılında geçen yıla göre 9.271 Milyon TL artarak 26.205 Milyon TL olmuştur. 2017 yılında geçen yıla göre 7.721 Milyon TL artarak 33.926 Milyon TL olmuştur. 2018 yılında geçen yıla göre 2.840 Milyon TL artarak 36.766 Milyon TL olmuştur (BDDK, 2020).

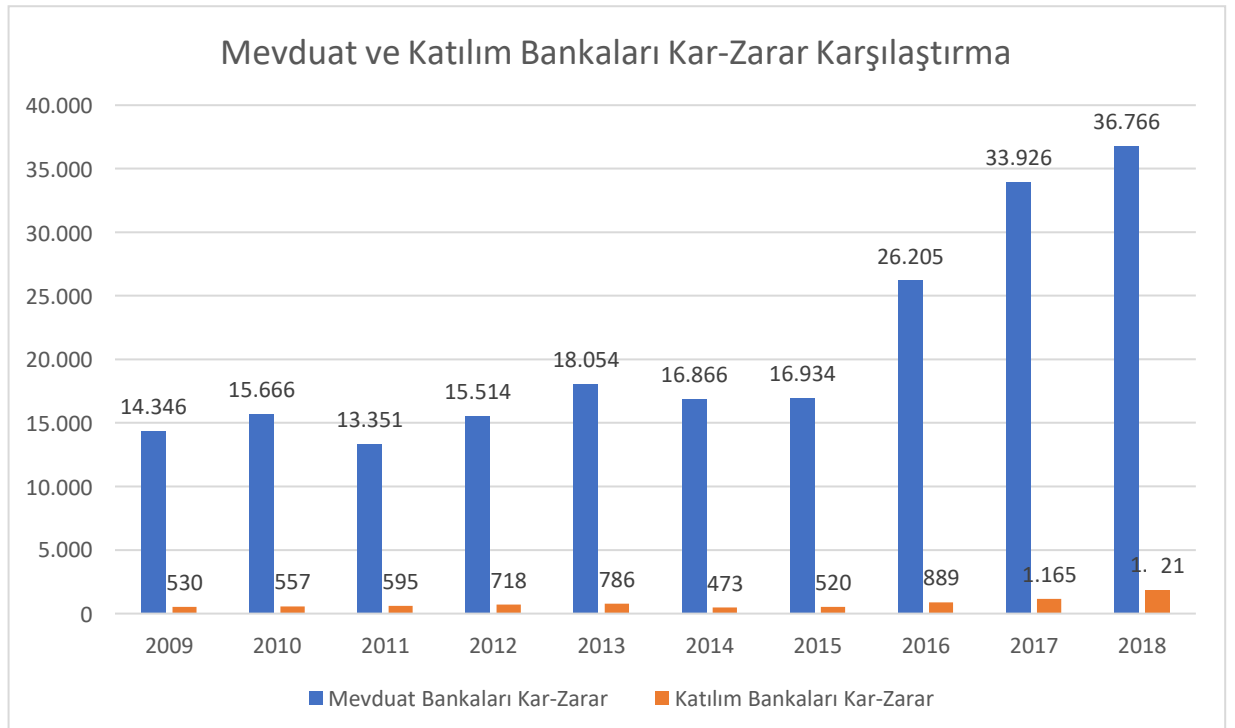
Tablo 3.12. 2009-2018 Yılları Arası Katılım Bankaları Dönem Kar-Zararları

YIL	KAR-ZARAR (Milyon TL)
2009	530
2010	557
2011	595
2012	718
2013	786
2014	473
2015	520
2016	889
2017	1.165
2018	1.821

Şekil 3.17. Katılım Bankaları Dönem Kar ve Zarar Grafiği

2009 yılında katılım bankalarının karı 530 Milyon TL'dir. 2010 yılında geçen yıla göre 27 Milyon TL artarak 557 Milyon TL olmuştur. 2011 yılında geçen yıla göre 38 Milyon TL artarak 595 Milyon TL olmuştur. 2012 yılında geçen yıla göre 123 Milyon TL artarak 718 Milyon TL olmuştur. 2013 yılında geçen yıla göre 68 Milyon TL artarak 786 Milyon TL olmuştur. 2014 yılında geçen yıla göre 313 Milyon TL azalarak 473 Milyon TL olmuştur. 2015 yılında geçen yıla göre 47 Milyon TL artarak 520 Milyon TL olmuştur. 2016 yılında geçen yıla göre 369 Milyon TL artarak 889 Milyon TL olmuştur. 2017 yılında geçen yıla göre 276 Milyon TL artarak 1.165 Milyon TL olmuştur. 2018 yılında geçen yıla göre 656 Milyon TL artarak 1.821 Milyon TL olmuştur (BDDK, 2020).

Şekil 3.18. Mevduat ve Katılım Bankaları Kar ve Zarar Karşılaştırma Grafiği

Mevduat banklarının 2009 yılında 14.346 Milyon TL olan karları, 2010 yılında 1.320 Milyon TL artarak 15.666 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının karında geçen yıla göre %9,20 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının 2009 yılında 530 Milyon TL olan karları, 2010 yılında 27 Milyon TL artarak 557 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının karında geçen yıla göre %5,09 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat banklarının karı 2011 yılında 2.315 Milyon TL azalarak 13.351 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının karlarında %14,7 bir azalma gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının karları 2011 yılında 38 Milyon TL artarak 595 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının karlarında %6,82 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat banklarının karı 2012 yılında 2.163 Milyon TL artarak 15.514 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının karlarında %16,20 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının karları 2012 yılında 123 Milyon TL artarak 718 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının karlarında %20,67 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat banklarının karı 2013 yılında 2.540 Milyon TL artarak 18.054 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının karlarında %16,20 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının karları 2013 yılında 123 Milyon TL artarak 718 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının karlarında %16,37 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat banklarının karı 2014 yılında 1.188 Milyon TL azalarak 16.866 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının karlarında %7,04 bir azalma gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının karları 2014 yılında 313 Milyon TL azalarak 473 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının karlarında %39,82 bir azalma gerçekleşmiştir.

Mevduat banklarının karı 2015 yılında 68 Bin TL artarak 16.934 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının karlarında %0,4 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının karları 2015 yılında 47 Milyon TL artarak 520 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının karlarında %9,93 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat banklarının karı 2016 yılında 9.271 Milyon TL artarak 26.205 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının karlarında %54,74 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının karları 2016 yılında 369 Milyon TL artarak 889 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının karlarında %70,96 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat banklarının karı 2017 yılında 7.721 Milyon TL artarak 33.926 Milyon TL

olmuştur. Mevduat bankalarının karlarında %29,46 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının karları 2017 yılında 276 Milyon TL artarak 1.165 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının karlarında %31,04 bir büyüme gerçekleşmiştir.

Mevduat bankalarının karı 2018 yılında 2.840 Milyon TL artarak 36.766 Milyon TL olmuştur. Mevduat bankalarının karlarında %8,37 bir büyüme gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının karları 2018 yılında 656 Milyon TL artarak 1.821 Milyon TL olmuştur. Katılım bankalarının karlarında %56,30 bir büyüme gerçekleşmiştir.

2010 yılında mevduat bankaları geçen yıla göre %9,20 kar sağlamışlardır. Katılım bankaları ise %5,09 kar sağlamışlardır. Mevduat bankalarının karında 2011 yılında %14,7 bir azalma gerçekleşmiştir. Dünya ekonomisinde kısa süreli bir toparlanmanın ardından, belirsizlik artmış ve riskler yükselmiştir. Bundan dolayı da bir azalma ortaya çıkmıştır. 2011 yılında mevduat bankaları beklenen performansı gösterememiş ve 2011 yılını zararlar kapatmıştır. Katılım bankaları ise bu dönemde %6,82 kar elde etmişlerdir. Katılım bankalarının bu dönemdeki performanslarının mevduat bankalarına göre daha iyi olduğu söylenebilir. Mevduat bankalarının karı 2014 yılında %7,04 bir azalma gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının karlarında da %39,82 bir azalma gerçekleşmiştir. 2014 yılı hem mevduat hem de katılım bankaları açısından kötü bir yıl olmuştur. Fakat bu düşüşün temel nedeni, TMSF'ye devredilen katılım bankasının 2014 yılı için açıkladığı zarardır. Mevduat bankalarında ise kredi hacminin yavaşlaması ve düşen marjlara bağlı olarak gelir-gider performansı düşmüştür. Tüm bu gelişmelerle birlikte özellikle katılım bankalarının karları 2018 yılında %56,30 bir büyüme gerçekleşmiştir. Yıl sonuna doğru mevduat maliyetlerindeki yüksek seyir ve kredilerden alınan faiz gelirlerindeki düşüşün yol açtığı daralan kredi-mevduat makasına karşın TÜFE'ye endeksli tahvillerden elde edilen getiri, kârlılığın artmasını sağlamıştır. Öte yandan, bankacılık sektörü 2018'de yavaşlayan ekonomik aktiviteye rağmen güçlü görünümünü sürdürmeyi başarmıştır. Türkiye'de bankacılık sektörü içerisinde her geçen yıl daha başarılı bir seyir izleyen katılım bankaları, sağlıklı ve sürdürülebilir bir büyüme gerçekleştirmektedirler. Türkiye'de katılım bankaları; net kârlılık oranları açısından 2018 yılında başarılı sonuçlara imza atmışlardır.

Hem mevduat bankalarının hem de katılım bankalarının 2009 yılından 2019 yılına geçen süreçte kârlılık seviyeleri karşılaştırıldığında bazı yıllarda kâr seviyelerinin düşmesine rağmen hiç zarar etmediklerini ve 10 yıllık süreçte 2 kattan daha fazla arttığı görülmektedir.

4. ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Yapılan bu araştırmada mevduat ve katılım banka çalışanlarının bakış açıları doğrultusunda mevduat ve katılım bankacılığının bir karşılaştırılması yapılacaktır. Bu araştırma ile mevduat ve katılım bankacılığının kendi çalışanları tarafından nasıl algılandığı belirlenmeye çalışılmıştır. Katılım ve mevduat bankalarının pek çok açıdan birbirlerine olan üstün ve zayıf yönlerinin tespit edilmesi ve farklılıklarının ortaya konulması açısından bu çalışma önem arz etmektedir.

4.2. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtları

Araştırma Türkiye’de İstanbul, Ankara, Samsun ve Ordu illerindeki katılım ve mevduat bankaları çalışanlarına uygulanmıştır. Katılım ve mevduat banka çalışanlarına daha önceden hazırlanan sorular yönlendirilmiştir. Sorular kartopu örnekleme seçilen mevduat ve katılım bankaları çalışanlarına uygulanmıştır. Kartopu örnekleme yapmak için ilk önce evrendeki birimlerden birisiyle bağlantı kurulmaktadır. Sonra bağlantı kurulan kişinin yardımıyla bir başkasıyla, daha sonra yine aynı yolla bir başkasıyla temas kurulmaktadır. Böylelikle örneklem kartopu etkisi şeklinde, zincirleme olarak örnek büyütülmektedir.

Araştırma yüz yüze mülakat yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. İstanbul, Ankara, Samsun ve Ordu illerindeki toplamda 6 bankanın 15 şubesine ulaşılarak, yapılan mülakatlar katılım bankasında 20 çalışana ve mevduat bankalarında 20 çalışana toplamda 40 çalışana uygulanmıştır. Tüm katılım ve mevduat bankasına ulaşmanın zor olması ve soruların banka müşterilerine değil çalışanlarına sorulmuş olması bu çalışmanın kısıtını oluşturmaktadır. Bunlarla birlikte araştırmanın İstanbul, Ankara, Samsun ve Ordu illerindeki kalitatif bir araştırma olmasından dolayı araştırmadan elde edilen sonuçların tüm Türkiye’ye uyarlanamayacağı söylenebilir.

4.3. Araştırma Yöntemi

Katılım ve mevduat bankalarının üst düzey yöneticileri ile görüşülerek onların yönlendirmeleri doğrultusunda bu araştırmanın soruları hazırlanmıştır. Daha sonra

katılım bankalarından 20 kişi ile mevduat bankalarından 20 kişi ile derinlemesine mülakat yapılmıştır.

Derinlemesine görüşme bir veri toplama tekniği olarak; açık uçlu soruların sorulması, etkin dinlenmenin yapılması, cevapların kaydedilmesi ve ilişkili ek sorularla araştırma konusunun detaylı bir şekilde incelenmesini mümkün kılar. Derinlemesine görüşme yoluyla sosyal dünyada görünür halde bulunan birçok olgu, süreç ve ilişkinin görünümünden çok özüne inilmesi, bunların ayrıntılarının kavranması ve bütüncül bir şekilde anlaşılması hedeflenmektedir. Bu çalışmada katılımcılara açık uçlu sorular sorulmuş ve cevaplar dinlendikten sonra bir sınıflandırma yapılarak, verilen cevaplar kategorize edilerek analizleri yapılmıştır.

Tablo 4.1. Mevduat Bankaları Mülakat Soruları

Soru1	Kaç yıldır bankacılık yapıyorsunuz? Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştınız mı?
Soru2	Ticari/Bireysel hangi birimde çalışıyorsunuz?
Soru3	Mevduat bankaları hakkında ne düşünüyorsunuz?
Soru4	Müşterilerinizin bankanızı seçmesinin nedenleri nelerdir? (İnanç, düşük oran, kişisel ilişkiler vs.)
Soru5	Banka olarak daha çok hangi müşteri segmentine hitap ediyorsunuz? (Ticari/Bireysel)
Soru6	Ticari müşterilerinize hangi ürünleri sunuyorsunuz ve bu sunduğunuz ürünlerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
Soru7	Bireysel müşterilerinize hangi ürünleri sunuyorsunuz ve sunduğunuz ürünlerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
Soru8	Hem bireysel hem ticari segmentte müşterilerinize sunduğunuz ürünler açısından katılım bankalarına göre avantajlı/dezavantajlı durumlarınız nelerdir?
Soru9	Mevduat bankalarının müşteri kazanımlarında öncelik olarak katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünüyor musunuz? Düşünceniz bu yönde ise avantaj ve\veya dezavantajları hakkında yorumlarınız nelerdir?
Soru10	Türk mevduat bankacılığı son yıllardaki performansını nasıl değerlendirirsiniz?
Soru11	Mevduat bankalarının bankacılık sektörü içinde payı katılım bankalarına göre daha yüksektir. Türkiye’de mevduat bankalarının bankacılık sektörü içerisindeki payının daha da artması için neler yapılmalıdır?
Soru12	Mevduat bankalarının ortalama büyüklük hacminin üzerinde, yüksek tutarlı fon toplama ve fon kullandırma işlemleri yaptığını düşünüyor musunuz? Düşünceniz bu yönde ise avantaj ve\veya dezavantajları hakkında yorumlarınız nelerdir?
Soru13	Mevduat bankalarının mevcut stratejileri ile bankacılık sektörünün büyümesine beklenen faydayı sağlayacağını düşünüyor musunuz?
Soru14	Mevduat Bankalarının hedefleri neler olmalıdır?
Soru15	Katılım bankaları ile mevduat bankalarını karşılaştırdığınızda ne düşünüyorsunuz?

Tablo 4.2. Katılım Bankaları Mülakat Soruları

Soru1	Kaç yıldır bankacılık yapıyorsunuz? Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştınız mı?
Soru2	Ticari/Bireysel hangi birimde çalışıyorsunuz?
Soru3	Katılım bankaları hakkında ne düşünüyorsunuz?
Soru4	Müşterilerinizin bankanızı seçmesinin nedenleri nelerdir? (İnanç, düşük oran, kişisel ilişkiler vs.)
Soru5	Banka olarak daha çok hangi müşteri segmentine hitap ediyorsunuz? (Ticari/Bireysel)
Soru6	Ticari müşterilerinize hangi ürünleri sunuyorsunuz ve bu sunduğunuz ürünlerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
Soru7	Bireysel müşterilerinize hangi ürünleri sunuyorsunuz ve sunduğunuz ürünlerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
Soru8	Hem bireysel hem ticari segmentte müşterilerinize sunduğunuz ürünler açısından mevduat bankalarına göre avantajlı/dezavantajlı durumlarınız nelerdir?
Soru9	Katılım bankalarının müşteri kazanımlarında öncelik olarak mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünüyor musunuz? Düşünceniz bu yönde ise avantaj ve\veya dezavantajları hakkında yorumlarınız nelerdir?
Soru10	Türk katılım bankacılığı son yıllardaki performansını nasıl değerlendirirsiniz?
Soru11	Katılım bankalarının bankacılık sektörü içinde payı mevduat bankalarına göre daha düşüktür. Türkiye’de katılım bankalarının bankacılık sektörü içerisindeki payının artması için neler yapılmalıdır?
Soru12	Katılım bankalarının ortalama büyüklük hacminin üzerinde, yüksek tutarlı fon toplama ve fon kullandırma işlemleri yaptığını düşünüyor musunuz? Düşünceniz bu yönde ise avantaj ve\veya dezavantajları hakkında yorumlarınız nelerdir?
Soru13	Katılım bankalarının mevcut stratejileri ile katılım bankacılığının büyümesine beklenen faydayı sağlayacağını düşünüyor musunuz?
Soru14	Katılım Bankalarının hedefleri neler olmalıdır?
Soru15	Katılım bankaları ile mevduat bankalarını karşılaştırdığınızda ne düşünüyorsunuz?

4.4. Bulgular

4.4.1. Mevduat Bankası Mülakat Sonuçları

Soru 1. Kaç yıldır bankacılık yapıyorsunuz? Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştınız mı?

K1: 12 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K2: 12 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K3: 12 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K4: 25 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K5: 5 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K6: 5 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K7: 12 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K8: 25 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K9: 5 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K10: 10 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K11: 10 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K12: 12 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K13: 10 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K14: 12 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K15: 10 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K16: 25 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

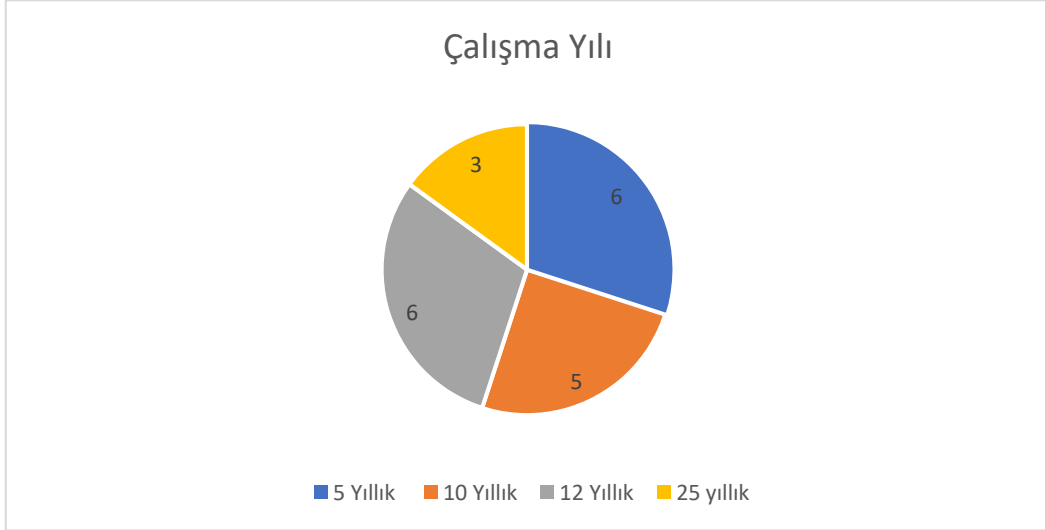
K17: 5 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K18: 10 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

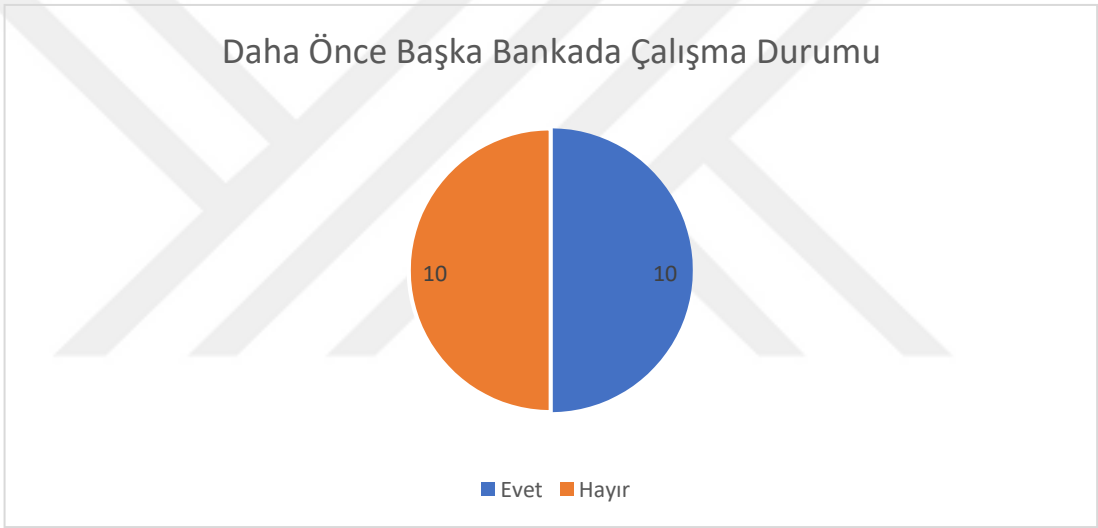
K19: 5 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K20: 5 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

6 katılımcı 12 yıllık bankacıdır. 3 katılımcı 25 yıllık bankacıdır. 6 katılımcı 5 yıllık bankacıdır. 5 katılımcı 10 yıllık bankacıdır. 10 katılımcı daha önce başka bir finans kurumunda çalışmıştır. 10 katılımcı daha önce başka bir finans kurumunda çalışmamıştır.

Şekil 4.1. Çalışma Yılı

Şekil 4.2. Daha Önce Başka Bankada Çalışma Durumu

Soru 2. Ticari/Bireysel hangi birimde çalışıyorsunuz?

K1: Ticari Bankacılık

K2: Ticari Bankacılık

K3: Ticari Bankacılık

K4: Ticari Bankacılık

K5: Ticari Bankacılık

K6: Ticari Bankacılık

K7: Hem Ticari Hem Bireysel Bankacılık

K8: Hem Ticari Hem Bireysel Bankacılık

K9: Bireysel Bankacılık

K10: Ticari Bankacılık

K11: Ticari Bankacılık

K12: Bireysel Bankacılık

K13: Hem Ticari Hem Bireysel Bankacılık

K14: Ticari Bankacılık

K15: Ticari Bankacılık

K16: Ticari Bankacılık

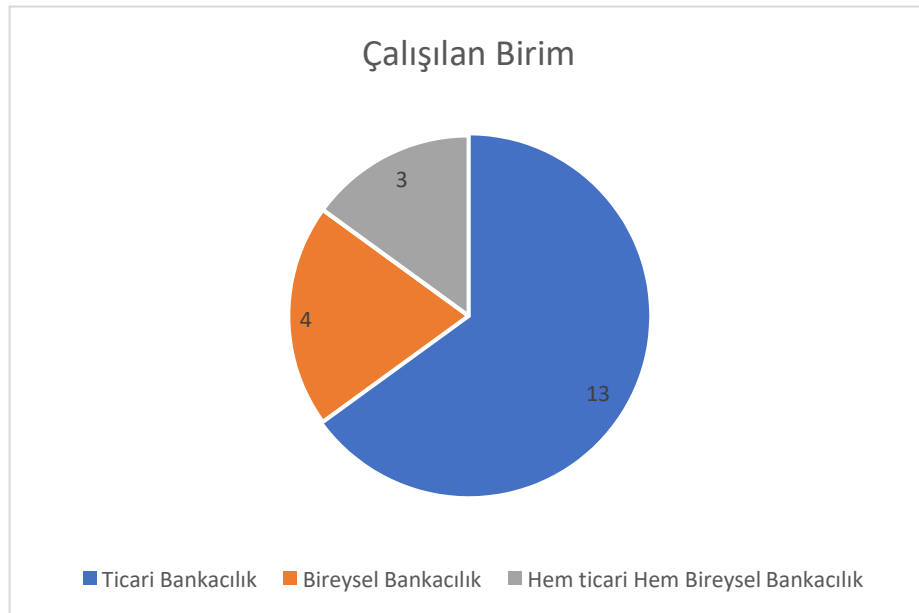
K17: Ticari Bankacılık

K18: Bireysel Bankacılık

K19: Bireysel Bankacılık

K20: Ticari Bankacılık

13 katılımcı Ticari Bankacılık biriminde çalışmaktadır. 4 katılımcı Bireysel Bankacılık biriminde çalışmaktadır. 3 katılımcı hem Ticari hem Bireysel Bankacılık biriminde çalışmaktadır.

Şekil 4.3. Çalışılan Birim

Soru 3. Mevduat bankaları hakkında ne düşünüyorsunuz?

K1: Ülke ekonomisinin kalkınması için önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum.

K2: Ülke ekonomisinin kalkınması için önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum.

K3: Ülke ekonomisinin işleyişinde önemli rolü olduğunu düşünüyorum.

K4: Hitap ettiği kitleler belli ve yaygın hizmet ağına sahip olduğunu düşünüyorum.

K5: Ülke ekonomisinin kalkınması için önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum.

K6: Ülke ekonomisinin kalkınması için önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum.

K7: Müşterilerine gerekli ürünleri sunan bankalar olduklarını düşünüyorum.

K8: Yüksek rekabetli ortamda müşterileri ile yakından ilgilendiklerini düşünüyorum.

K9: Ülke ekonomisinin kalkınması için önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum.

K10: Ülke ekonomisinin kalkınması için önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum.

K11: Kısa zamanda mevduat toplayıp, ekonomiye dahil ederek işleyişlerini kısa vadede gösteren bankalardır.

K12: Ülke ekonomisinin kalkınması için önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum.

K13: Ülke ekonomisinin kalkınması için önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum.

K14: Kısa zamanda mevduat toplayıp, ekonomiye dahil ederek işleyişlerini kısa vadede gösteren bankalardır.

K15: Ülke ekonomisinin kalkınması için önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum.

K16: Kısa zamanda mevduat toplayıp, ekonomiye dahil ederek işleyişlerini kısa vadede gösteren bankalardır.

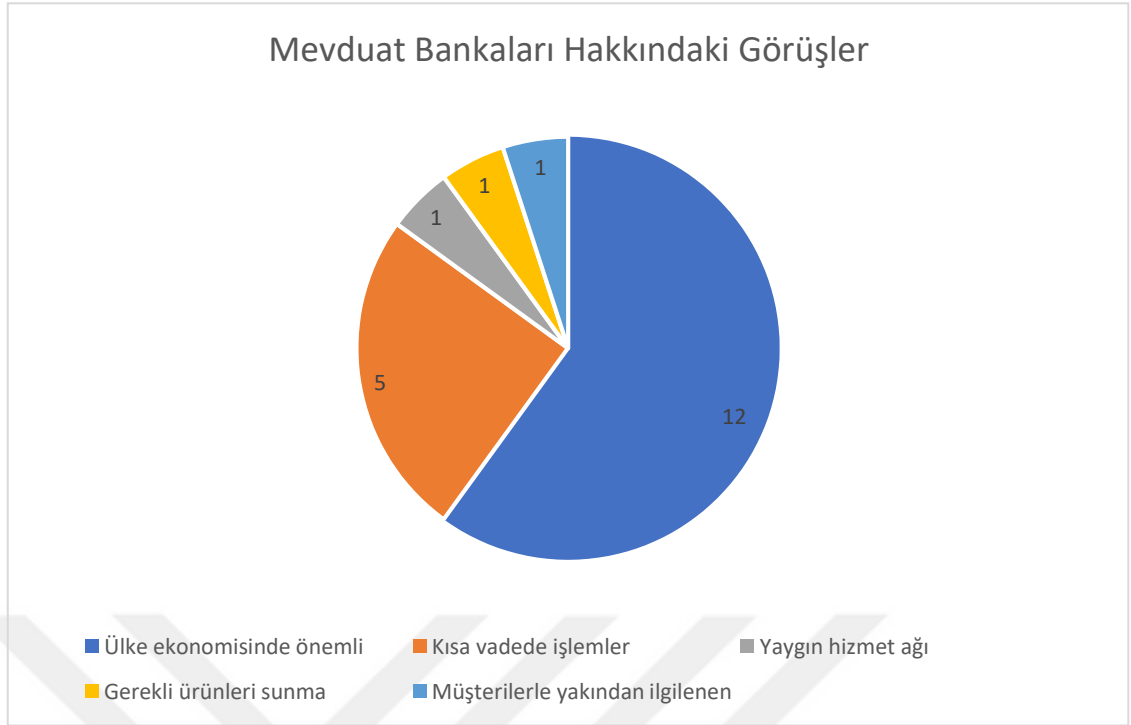
K17: Ülke ekonomisinin kalkınması için önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum.

K18: Kısa zamanda mevduat toplayıp, ekonomiye dahil ederek işleyişlerini kısa vadede gösteren bankalardır.

K19: Kısa zamanda mevduat toplayıp, ekonomiye dahil ederek işleyişlerini kısa vadede gösteren bankalardır.

K20: Ülke ekonomisinin kalkınması için önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum.

12 katılımcı mevduat bankalarının ülke ekonomisinin kalkınması için önemli bir yere sahip olduğunu düşünmektedir. 5 katılımcı mevduat bankalarını kısa zamanda mevduat toplayıp, ekonomiye dahil ederek işleyişlerini kısa vadede gösteren bankalar olarak düşünmektedirler. 1 katılımcı mevduat bankalarının hitap ettiği kitlelerin belli ve yaygın hizmet ağına sahip olduğunu düşünmektedir. 1 katılımcı mevduat bankalarını müşterilerine gerekli ürünleri sunan bankalar olduklarını düşünmektedir. 1 katılımcı mevduat bankalarının yüksek rekabetli ortamda müşterileri ile yakından ilgilendiklerini düşünmektedir.

Şekil 4.4. Mevduat Bankaları Hakkındaki Görüşler

Soru 4. Müşterilerinizin bankanızı seçmesinin nedenleri nelerdir? (İnanç, düşük maliyet oranı, kişisel ilişkiler vs.)

K1: Güven, kurum kültürü ve kurumsal bankacılık

K2: Güven, kurum kültürü ve kurumsal bankacılık

K3: Güven, kurum kültürü ve kurumsal bankacılık

K4: Güven, kurum kültürü ve kurumsal bankacılık

K5: Güvenilir olması ve sahip olduğu prensipler

K6: Güvenilir olması ve sahip olduğu prensipler

K7: Marka, kişisel iletişim ve oranlar

K8: Kişisel iletişim ve oranlar

K9: Ticari ilişkiler, şube sayısı ve ürün çeşitliliği

K10: Ticari ilişkiler, şube sayısı ve ürün çeşitliliği

K11: Güvenilir olması ve sahip olduğu prensipler

K12: Müşteri odaklılık

K13: Güvenilir olması ve sahip olduğu prensipler

K14: Ticari ilişkiler, şube sayısı ve ürün çeşitliliği

K15: Müşteri odaklılık

K16: Güvenilir olması ve sahip olduğu prensipler

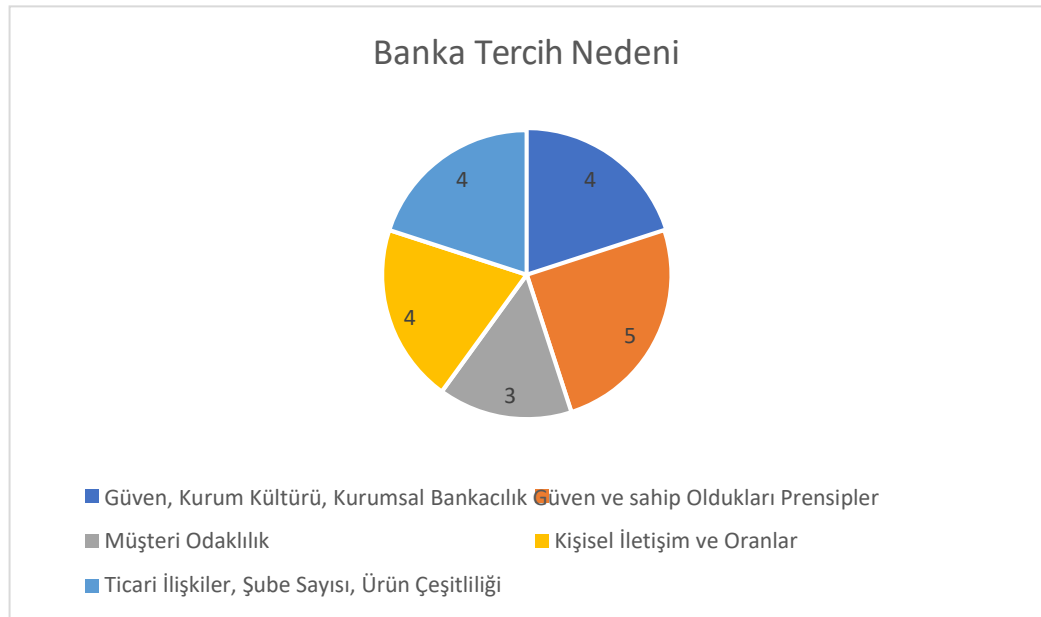
K17: Ticari ilişkiler, şube sayısı ve ürün çeşitliliği

K18: Müşteri odaklılık

K19: Kişisel iletişim ve oranlar

K20: Kişisel iletişim ve oranlar

4 katılımcı güven, kurum kültürü ve kurumsal bankacılık, 5 katılımcı güvenilir olması ve sahip olduğu prensipler, 4 katılımcı kişisel iletişim ve oranlar, 3 katılımcı müşteri odaklılık, 4 katılımcı ticari ilişkiler, şube sayısı ve ürün çeşitliliğinin müşterilerin bankalarını seçme nedenlerinden olduğunu düşünmektedirler.

Şekil 4.5. Mevduat Bankası Tercih Nedenleri

**Soru 5. Banka olarak daha çok hangi müşteri segmentine hitap ediyorsunuz?
(Ticari/Bireysel)**

K1: Her ikisine de eşit

K2: Her ikisine de eşit

K3: Ticari ağırlıklı

K4: Bireysel ağırlıklı

K5: Her ikisine de eşit

K6: Ticari ağırlıklı

K7: Bireysel ağırlıklı

K8: Bireysel ağırlıklı

K9: Her ikisine de eşit

K10: Her ikisine de eşit

K11: Ticari ağırlıklı

K12: Ticari ağırlıklı

K13: Her ikisine de eşit

K14: Her ikisine de eşit

K15: Ticari ağırlıklı

K16: Her ikisine de eşit

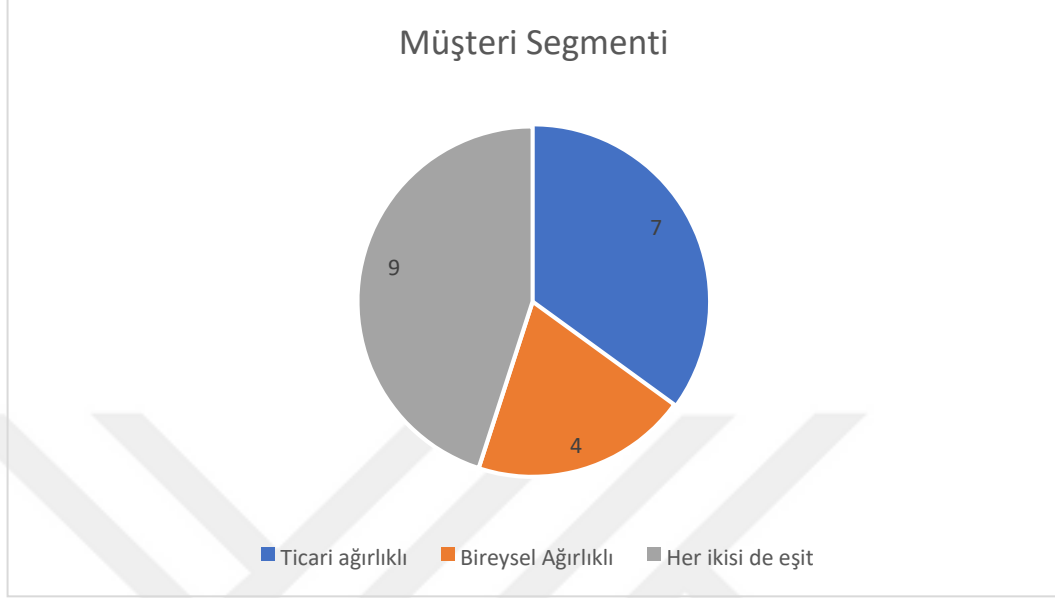
K17: Ticari ağırlıklı

K18: Her ikisine de eşit

K19: Bireysel ağırlıklı

K20: Ticari ağırlıklı

9 katılımcı her ikisine de eşit hitap ettiklerini, 7 katılımcı Ticari ağırlıklı müşterilere hitap ettiklerini, 4 katılımcı Bireysel ağırlıklı müşterilere hitap ettiklerini belirtmektedirler.

Şekil 4.6. Mevduat Bankası Müşteri Segmenti

Soru 6. Ticari müşterilerinize hangi ürünleri sunuyorsunuz ve bu sunduğunuz ürünlerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

K1: Taksitli ticari, kart, sigorta, yatırım ürünleri, hazine ürünleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K2: Müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K3: Müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K4: Müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K5: Ticari kredi kartı, taksitli kredi, borçlu cari kredi, doğrudan borçlandırma sistemi, pos vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K6: Müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K7: Kredi kartı, pos, çek, teminat mektubu, Artı Para, çeşitli krediler vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K8: Çek, Artı Para, nakit kredi, DBS vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K9: Ticari kartlar, krediler, proje finansmanı, Leasing, Faktöring vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K10: Çek, kredi kartı, DBS, nakit yönetimi kredileri, yatırım ve işletme kredileri vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K11: KMH, şirket kartı, çek karnesi, nakit ve günlük nakit, tüm kredi çeşitleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K12: Müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K13: Ticari krediler, kredi kartları, mevduat ürünleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K14: Her çeşit nakdi ve gayri nakdi hizmetler, KOBİ danışmanlık hizmetleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K15: Her çeşit nakdi ve gayri nakdi hizmetler, vadeli vadesiz mevduat, Kambiyo işlemleri, sigorta vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K16: Forward, swap, opsiyon, kredi vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K17: Müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

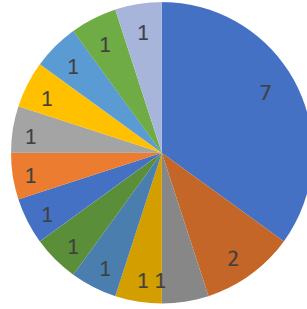
K18: İşletme kartı, yazarkasa pos alanındaki ürünler vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K19: Müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K20: Ticari Krediler, mevduat ürünleri, kredi kartları vb. yeterli olduğunu düşünüyorum.

7 katılımcı müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünmektedir. 1 katılımcı Taksitli ticari, kart, sigorta, yatırım ürünleri, hazine ürünleri, 1 katılımcı Ticari kredi kartı, taksitli kredi, borçlu cari kredi, doğrudan borçlandırma sistemi, pos, 1 katılımcı Kredi kartı, pos, çek, teminat mektubu, Artı Para, çeşitli krediler, 1 katılımcı Çek, Artı Para, nakit kredi, DBS, 1 katılımcı Ticari kartlar, krediler, proje finansmanı, Leasing, Faktöring, 1 katılımcı Çek, kredi kartı, DBS, nakit yönetimi kredileri, yatırım ve işletme kredileri, 1 katılımcı KMH, şirket kartı, çek karnesi, nakit ve günlük nakit, tüm kredi çeşitleri, 2 katılımcı Ticari krediler, kredi kartları, mevduat ürünleri, 1 katılımcı Her çeşit nakdi ve gayri nakdi hizmetler, KOBİ danışmanlık hizmetleri, 1 katılımcı Her çeşit nakdi ve gayri nakdi hizmetler, vadeli vadesiz mevduat, Kambiyo işlemleri, sigorta, 1 katılımcı Forward, swap, opsiyon, kredi, 1 katılımcı İşletme kartı, yazarkasa pos alanındaki ürünlerin sunulduğunu belirtmektedir ve bunların yeterli olduğunu düşünmektedir.

Ticari Müşterilere Sunulan Ürünler

- Ticari müşterilere birçok ürün sunduklarını ve bunların yeterli olduğunu düşünmektedirler.
- Ticari krediler, kredi kartları, mevduat ürünleri
- Taksitli ticari, kart, sigorta, yatırım ürünleri, hazine ürünleri
- Ticari kredi kartı, taksitli kredi, borçlu cari kredi, doğrudan borçlandırma sistemi, pos,
- Kredi kartı, pos, çek, teminat mektubu, Artı Para, çeşitli krediler
- Çek, Artı Para, nakit kredi, DBS
- Ticari kartlar, krediler, proje finansmanı, Leasing, Faktöring,
- Çek, kredi kartı, DBS, nakit yönetimi kredileri, yatırım ve işletme kredileri
- KMH, şirket kartı, çek karnesi, nakit ve günlük nakit, tüm kredi çeşitleri
- Her çeşit nakdi ve gayri nakdi hizmetler, KOBİ danışmanlık hizmetleri
- Her çeşit nakdi ve gayri nakdi hizmetler, vadeli vadesiz mevduat, Kambiyo işlemleri, sigorta
- Forward, swap, opsiyon, kredi

Şekil 4.7. Ticari Müşterilere Sunulan Hizmetler

Soru 7. Bireysel müşterilerinize hangi ürünleri sunuyorsunuz ve sunduğunuz ürünlerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

K1: Bireysel kredi, sigorta, eksi hesap, bireysel emeklilik, yatırım ürünleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K2: Müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K3: Müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K4: Müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K5: Bireysel kart, bireysel ihtiyaç kredisi, konut, taşıt kredileri, sigorta ürünleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K6: Konut ve ihtiyaç kredileri vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K7: Kredi kartı, artı para, krediler, mevduat, fatura talimatları vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K8: Kredi kartı, artı para, krediler, mevduat, fatura talimatları vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K9: Kredi kartları, krediler, mevduat ve yatırım hesapları, dijital bankacılık, sigortalar, özel bankacılık hizmetleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K10: Tüketicisi, konut, taşıt kredileri, kredi kartı, düzenli ve otomatik demeler, sigorta hizmetleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K11: Tüketicisi, konut, taşıt kredileri, kredi kartı vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K12: Müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K13: Müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K14: Portföy hizmetleri, kredi kartı, krediler vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K15: Tüketicisi, konut, taşıt kredileri, kredi kartı, düzenli ve otomatik demeler, sigorta hizmetleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K16: Müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K17: Portföy hizmetleri, kredi kartı, krediler vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

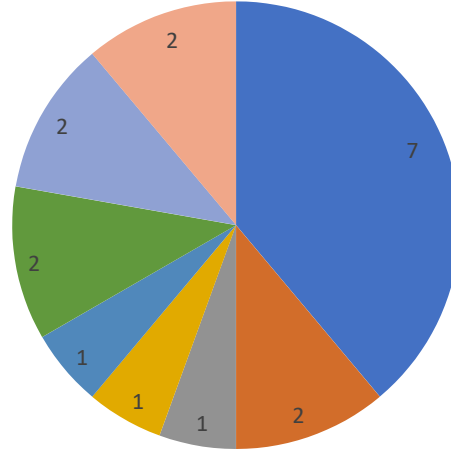
K18: Kredi kartı, kredi, vadeli ve vadesiz hesap, internet bankacılığı, telefon bankacılığı vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K19: Kredi kartı, kredi, vadeli ve vadesiz hesap, internet bankacılığı, telefon bankacılığı vb. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

K20: Müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.

7 katılımcı müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünmektedir. 2 katılımcı Kredi kartı, artı para, krediler, mevduat, fatura talimatları vb. bunların yeterli olduğunu düşünmektedir. 1 katılımcı Bireysel kredi, sigorta, eksi hesap, bireysel emeklilik, yatırım ürünleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünmektedir. 1 katılımcı Bireysel kart, bireysel ihtiyaç kredisi, konut, taşıt kredileri, sigorta ürünleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünmektedir. 1 katılımcı Konut ve ihtiyaç kredileri vb. bunların yeterli olduğunu düşünmektedir. 2 katılımcı Kredi kartı, artı para, krediler, mevduat, fatura talimatları vb. bunların yeterli olduğunu düşünmektedir. 2 katılımcı Portföy hizmetleri, kredi kartı, krediler vb. bunların yeterli olduğunu düşünmektedir. 2 katılımcı Tüketici, konut, taşıt kredileri, kredi kartı, düzenli ve otomatik ödemeler, sigorta hizmetleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünmektedir. 2 katılımcı Kredi kartı, kredi, vadeli ve vadesiz hesap, internet bankacılığı, telefon bankacılığı vb. bunların yeterli olduğunu düşünmektedir.

Bireysel Müşterilere Sunulan Ürünler

- Müşterilere birçok ürün sunulduğunu ve bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.
- Kredi kartı, artı para, krediler, mevduat, fatura talimatları
- Bireysel kredi, sigorta, eksi hesap, bireysel emeklilik, yatırım ürünleri
- Bireysel kart, bireysel ihtiyaç kredisi, konut, taşıt kredileri, sigorta ürünleri
- Konut ve ihtiyaç kredileri
- Kredi kartı, artı para, krediler, mevduat, fatura talimatları
- Portföy hizmetleri, kredi kartı, krediler
- Tüketici, konut, taşıt kredileri, kredi kartı, düzenli ve otomatik ödemeler, sigorta hizmetleri

Şekil 4.8. Bireysel Müşterilere Sunulan Hizmetler

Soru 8. Hem bireysel hem ticari segmentte müşterilerinize sunduğunuz ürünler açısından katılım bankalarına göre avantajlı/dezavantajlı durumlarınız nelerdir?

K1: Ürün çeşitliliği ve hitap ettiği kitlenin genişliği avantajları, faiz üstünlüğü sunamadığımız ürünler dezavantajlarıdır.

K2: Katılım bankalarının insanların inançlarını kullandığını ve mevduat bankaları ile farklarının olmadığını düşünüyorum.

K3: Ürün çeşitliliği ve hitap ettiği kitlenin genişliği avantajları, faiz üstünlüğü sunamadığımız ürünler dezavantajlarıdır.

K4: Ürün çeşitliliği ve hitap ettiği kitlenin genişliği avantajları, faiz üstünlüğü sunamadığımız ürünler dezavantajlarıdır.

K5: Dini görüşe göre bazı müşterilerin mevduat bankalarından uzak durması dezavantajlarıdır.

K6: Daha aydın ve eğitimli bir kesime hitap etmesi avantajları, dini hassasiyetlerden dolayı müşteri kaybetmemiz dezavantajımızdır.

K7: Ürün çeşitliliği ve hitap ettiği kitlenin genişliği avantajları, faiz üstünlüğü sunamadığımız ürünler dezavantajlarıdır.

K8: Dini görüşe göre bazı müşterilerin mevduat bankalarından uzak durması dezavantajlarıdır.

K9: Mevduat bankalarının kısa vadeli işlemler sunması ve dönemsel hizmetler sunması avantajlarıdır. Dini görüşe göre bazı müşterilerin mevduat bankalarından uzak durması dezavantajlarıdır.

K10: Dini görüşe göre bazı müşterilerin mevduat bankalarından uzak durması dezavantajlarıdır.

K11: Dini görüşe göre bazı müşterilerin mevduat bankalarından uzak durması dezavantajlarıdır.

K12: Dini görüşe göre bazı müşterilerin mevduat bankalarından uzak durması dezavantajlarıdır.

K13: Dini görüşe göre bazı müşterilerin mevduat bankalarından uzak durması dezavantajlarıdır.

K14: Mevduat bankalarından elde edilecek gelir yatırım sürecine bağlı olarak nettir. Fakat katılım bankacılığında kar ve zarara ortak olunmaktadır.

K15: Ürün çeşitliliği ve hitap ettiği kitlenin genişliği avantajları, faiz üstünlüğü sunamadığımız ürünler dezavantajlarıdır.

K16: Mevduat bankaları daha avantajlıdır. Çünkü hem faiz hem de faizsiz bankacılık ürünleri sunabilme şansımız bulunmaktadır.

K17: Dini görüşe göre bazı müşterilerin mevduat bankalarından uzak durması dezavantajlarıdır.

K18: Ürün çeşitliliği ve hitap ettiği kitlenin genişliği avantajları, faiz üstünlüğü sunamadığımız ürünler dezavantajlarıdır.

K19: Dini görüşe göre bazı müşterilerin mevduat bankalarından uzak durması dezavantajlarıdır.

K20: Ürün çeşitliliği ve hitap ettiği kitlenin genişliği avantajları, faiz üstünlüğü sunamadığımız ürünler dezavantajlarıdır.

7 katılımcı mevduat bankalarının ürün çeşitliliği ve hitap ettiği kitlenin genişliği avantajları, faiz üstünlüğü sunamadığımız ürünler ise dezavantajları olduğunu düşünmektedirler. 8 katılımcı dini görüşe göre bazı müşterilerin mevduat bankalarından uzak durmasının dezavantaj olduğunu düşünmektedirler. 1 katılımcı katılım bankalarının insanların inançlarını kullandığını ve mevduat bankaları ile farklarının olmadığını düşünmektedir. 1 katılımcı daha aydın ve eğitilmiş bir kesime hitap etmesinin avantaj, dini hassasiyetlerden dolayı müşteri kaybetmelerinin ise dezavantajları olduğunu düşünmektedir. 1 katılımcı mevduat bankalarının kısa vadeli işlemler sunması ve dönemsel hizmetler sunmasının avantaj, dini görüşe göre bazı müşterilerin mevduat bankalarından uzak durmasının ise dezavantaj olduğunu düşünmektedir. 1 katılımcı mevduat bankalarından elde edilecek gelirin yatırım sürecine bağlı olarak net olmasının avantaj, katılım bankacılığında kar ve zarara ortak olunmasının ise dezavantaj olduğunu düşünmektedir. 1 katılımcı mevduat bankalarının daha avantajlı olduğunu düşünmektedir. Çünkü hem faiz hem de faizsiz bankacılık ürünleri sunabilme şanslarının olduğunu düşünmektedir.

Şekil 4.9. Katılım Bankalarına Göre Avantaj ve Dezavantajlar

Soru 9. Mevduat bankalarının müşteri kazanımlarında öncelik olarak katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünüyor musunuz? Düşünceniz bu yönde ise avantaj ve\veya dezavantajları hakkında yorumlarınız nelerdir?

K1: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K2: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K3: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K4: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K5: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünüyorum. Fakat müşterilerin dini hassasiyetlerden dolayı düşüncelerinin pek fazla değiştirilebildiğini düşünmüyorum.

K6: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünüyorum. Fakat müşterilerin dini hassasiyetlerden dolayı düşüncelerinin pek fazla değiştirilebildiğini düşünmüyorum.

K7: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünüyorum. Fakat müşterilerin dini hassasiyetlerden dolayı düşüncelerinin pek fazla değiştirilebildiğini düşünmüyorum.

K8: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K9: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünüyorum. Fakat müşterilerin dini hassasiyetlerden dolayı düşüncelerinin pek fazla değiştirilebildiğini düşünmüyorum.

K10: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K11: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K12: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K13: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K14: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K15: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K16: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

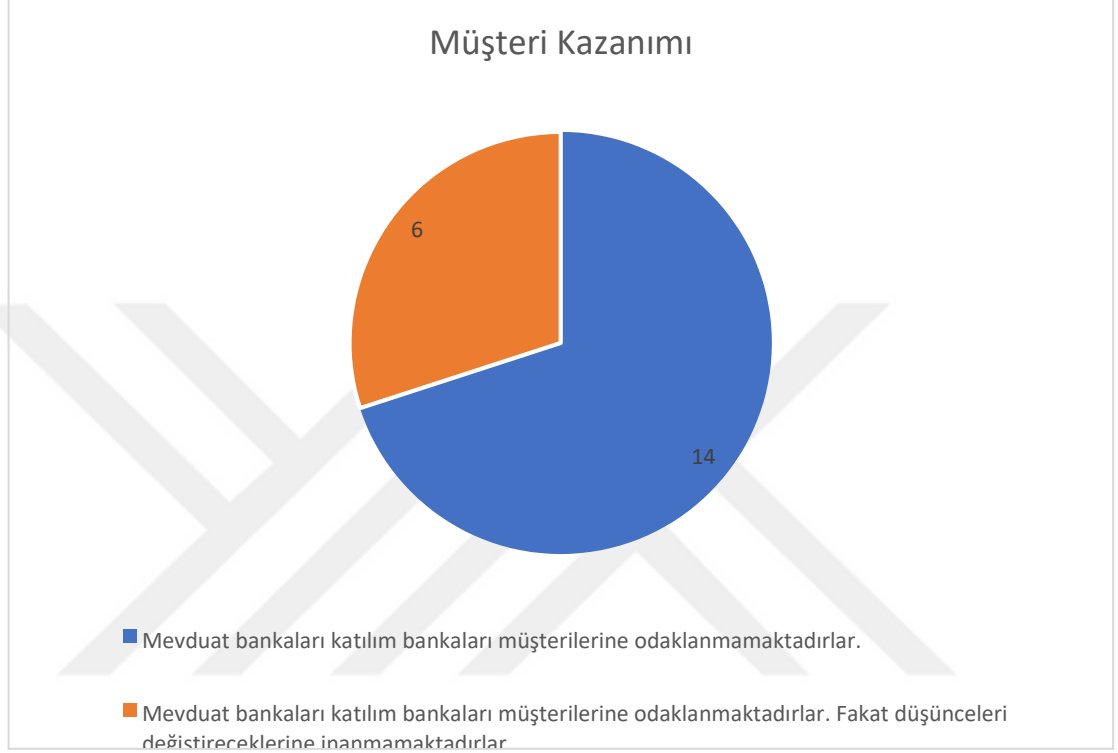
K17: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünüyorum. Fakat müşterilerin dini hassasiyetlerden dolayı düşüncelerinin pek fazla değiştirilebildiğini düşünmüyorum.

K18: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünüyorum. Fakat müşterilerin dini hassasiyetlerden dolayı düşüncelerinin pek fazla değiştirilebildiğini düşünmüyorum.

K19: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K20: Katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

14 katılımcı mevduat bankalarının katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmemektedirler. 6 katılımcı ise mevduat bankalarının katılım bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmektedirler. Fakat müşterilerin dini hassasiyetlerden dolayı düşüncelerinin pek fazla değiştirilebildiğini düşünmemektedirler.

Şekil 4.10. Müşteri Kazanımı

Soru 10. Türk mevduat bankacılığı son yıllardaki performansını nasıl değerlendirirsiniz?

K1: Ekonomideki yavaşlama ve kredilerin geri dönüşlerindeki sorunlara rağmen farklı ürünler ve farklı fiyat politikaları ile mevduat bankalarının performansı beklenenin üzerinde diyebilirim.

K2: Ekonomik çöküş ile beraber finans sisteminin de eskisi kadar kolay olmadığını düşünüyorum.

K3: Bankacılık krizi sonrası iyi olduğunu düşünüyorum.

K4: Bankacılık krizi sonrası iyi olduğunu düşünüyorum.

K5: Ekonomik çöküş ile beraber finans sisteminin de eskisi kadar kolay olmadığını düşünüyorum.

K6: Bankacılık krizi sonrası iyi olduğunu düşünüyorum.

K7: Ekonomik çöküş ile beraber finans sisteminin de eskisi kadar kolay olmadığını düşünüyorum.

K8: Bankacılık krizi sonrası iyi olduğunu düşünüyorum.

K9: Mevduat bankalarının performansı beklenenin üzerinde diyebilirim.

K10: Mevduat bankalarının performansı beklenenin üzerinde diyebilirim.

K11: Mevduat bankalarının performansı beklenenin üzerinde diyebilirim.

K12: Bankacılık krizi sonrası iyi olduğunu düşünüyorum.

K13: Bankacılık krizi sonrası iyi olduğunu düşünüyorum.

K14: Mevduat bankalarının performansı beklenenin üzerinde diyebilirim.

K15: Bankacılık krizi sonrası iyi olduğunu düşünüyorum.

K16: Bankacılık krizi sonrası iyi olduğunu düşünüyorum.

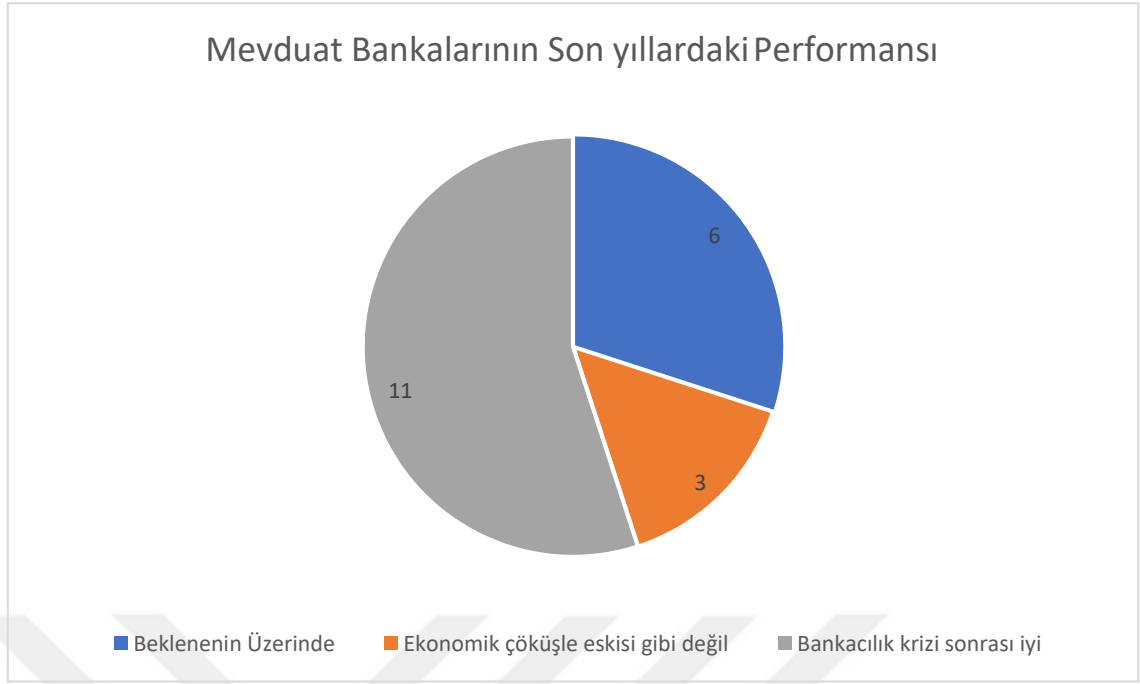
K17: Bankacılık krizi sonrası iyi olduğunu düşünüyorum.

K18: Mevduat bankalarının performansı beklenenin üzerinde diyebilirim.

K19: Bankacılık krizi sonrası iyi olduğunu düşünüyorum.

K20: Bankacılık krizi sonrası iyi olduğunu düşünüyorum.

6 katılımcı mevduat bankalarının performansının beklenenin üzerinde olduğunu düşünmektedirler. 3 katılımcı ekonomik çöküş ile beraber finans sisteminin de eskisi kadar kolay olmadığını düşünmektedirler. 11 katılımcı bankacılık krizi sonrası iyi olduğunu düşünmektedirler.

Şekil 4.11. Mevduat Bankalarının Son Yıllardaki Performansı

Soru 11. Mevduat bankalarının bankacılık sektörü içinde payı katılım bankalarına göre daha yüksektir. Türkiye’de mevduat bankalarının bankacılık sektörü içerisindeki payının daha da artması için neler yapılmalıdır?

K1: Ürün çeşitlendirmesine gidilmesi ve şube, ATM ağının arttırılması, fiyatları rekabetçi hale gelmesi

K2: Daha fazla müşteriye ulaşılması

K3: Reklamların artırılması ve faiz avantajlarının sunulması

K4: Reklamların artırılması ve faiz avantajlarının sunulması

K5: Daha fazla müşteriye ulaşılması

K6: Daha fazla müşteriye ulaşılması

K7: Daha fazla müşteriye ulaşılması

K8: Ürün çeşitlendirmesine gidilmesi, şube, ATM ağının arttırılması, fiyatların rekabetçi hale gelmesi

K9: Ürün çeşitlendirmesine gidilmesi, şube, ATM ağının arttırılması, fiyatların rekabetçi hale gelmesi

K10: Daha fazla müşteriye ulaşılması

K11: Müşteri portföylerini çeşitlendirmek adına reklam ve pazarlama faaliyetlerine önem verilmelidir.

K12: Müşteri portföylerini çeşitlendirmek adına reklam ve pazarlama faaliyetlerine önem verilmelidir.

K13: Ürün çeşitlendirmesine gidilmesi, şube, ATM ağının arttırılması, fiyatların rekabetçi hale gelmesi

K14: Müşteri portföylerini çeşitlendirmek adına reklam ve pazarlama faaliyetlerine önem verilmelidir.

K15: Ürün çeşitlendirmesine gidilmesi, şube, ATM ağının arttırılması, fiyatların rekabetçi hale gelmesi

K16: Reklamların artırılması ve faiz avantajlarının sunulması

K17: Ürün çeşitlendirmesine gidilmesi, şube, ATM ağının arttırılması, fiyatların rekabetçi hale gelmesi

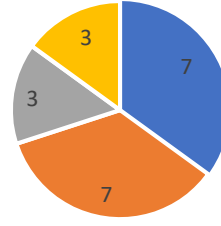
K18: Daha fazla müşteriye ulaşılması

K19: Daha fazla müşteriye ulaşılması

K20: Ürün çeşitlendirmesine gidilmesi, şube, ATM ağının arttırılması, fiyatların rekabetçi hale gelmesi

7 katılımcı ürün çeşitlendirmesine gidilmesi ve şube, ATM ağının arttırılması, fiyatları rekabetçi hale gelmesinin, 7 katılımcı daha fazla müşteriye ulaşılmasının, 3 katılımcı müşteri portföylerini çeşitlendirmek adına reklam ve pazarlama faaliyetlerine önem verilmesinin, 3 katılımcı reklamların artırılması ve faiz avantajlarının sunulmasının mevduat bankacılığının sektördeki payını daha da artıracağını düşünmektedirler.

Mevduat Bankalarının Payının Artırılabilmesi İçin

- Ürün çeşitlendirme, Şube ve ATM ağını genişletme, rekabetçi fiyatlar
- Daha fazla müşteriye ulaşma
- Reklam v ePazarlama
- Reklam ve Faiz Avantajı

Şekil 4.12. Mevduat Bankalarının Payının Arttırılması

Soru 12. Mevduat bankalarının ortalama büyüklük hacminin üzerinde, yüksek tutarlı fon toplama ve fon kullandırma işlemleri yaptığını düşünüyor musunuz? Düşünceniz bu yönde ise avantaj ve\veya dezavantajları hakkında yorumlarınız nelerdir?

K1: Evet düşünüyorum. Kar avantajı ve daha fazla müşteri sağlar.

K2: Hayır Düşünmüyorum.

K3: Hayır Düşünmüyorum.

K4: Hayır Düşünmüyorum.

K5: Hayır Düşünmüyorum.

K6: Evet düşünüyorum. Kar avantajı ve daha fazla müşteri sağlar.

K7: Hayır Düşünmüyorum.

K8: Evet düşünüyorum. Kar avantajı ve daha fazla müşteri sağlar.

K9: Evet düşünüyorum. Kar avantajı ve daha fazla müşteri sağlar.

K10: Hayır Düşünmüyorum.

K11: Hayır Düşünmüyorum.

K12: Hayır Düşünmüyorum.

K13: Hayır Düşünmüyorum.

K14: Evet düşünüyorum. Kar avantajı ve daha fazla müşteri sağlar.

K15: Hayır Düşünmüyorum.

K16: Evet düşünüyorum. Kar avantajı ve daha fazla müşteri sağlar.

K17: Hayır Düşünmüyorum.

K18: Evet düşünüyorum. Kar avantajı ve daha fazla müşteri sağlar.

K19: Evet düşünüyorum. Kar avantajı ve daha fazla müşteri sağlar.

K20: Hayır Düşünmüyorum.

8 katılımcı mevduat bankalarının ortalama büyüklük hacminin üzerinde, yüksek tutarlı fon toplama ve fon kullandırma işlemleri yaptığını ve bu durumun kar avantajı ve daha fazla müşteri sağlayacağını düşünmektedirler. 12 katılımcı mevduat bankalarının ortalama büyüklük hacminin üzerinde, yüksek tutarlı fon toplama ve fon kullandırma işlemleri yaptığını düşünmemektedirler.

Şekil 4.13. Mevduat Bankalarının Büyüklük Hacimleri Üzerinde İşlemleri

Soru 13. Mevduat bankalarının mevcut stratejileri ile bankacılık sektörünün büyümesine beklenen faydayı sağlayacağını düşünüyor musunuz?

K1: Evet

K2: Evet

K3: Evet

K4: Hayır

K5: Evet

K6: Hayır

K7: Evet

K8: Evet

K9: Evet

K10: Evet

K11: Evet

K12: Evet

K13: Evet

K14: Evet

K15: Hayır

K16: Evet

K17: Evet

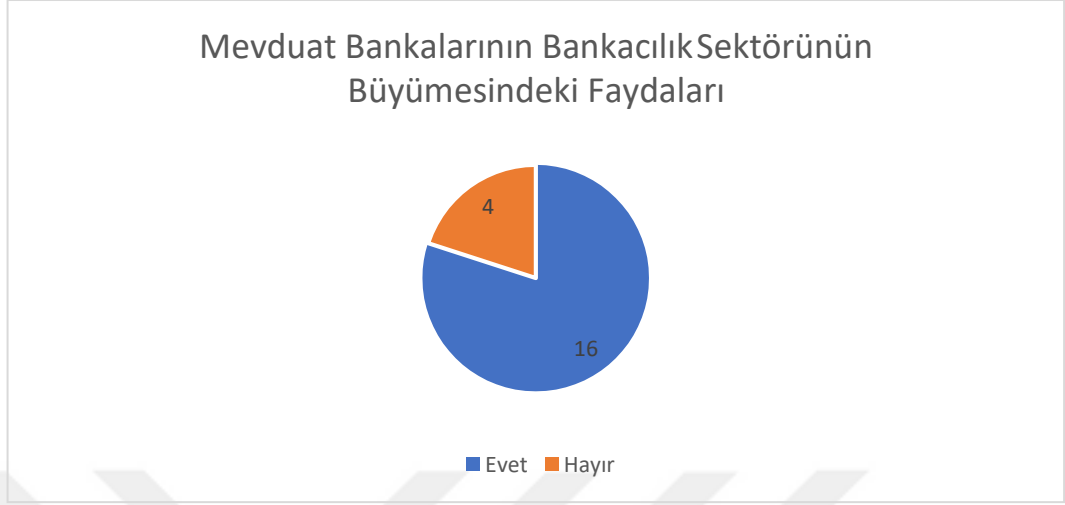
K18: Evet

K19: Evet

K20: Hayır

16 katılımcı mevduat bankalarının mevcut stratejileri ile bankacılık sektörünün büyümesine beklenen faydayı sağlayacağını düşünmektedirler. 4 katılımcı ise

mevduat bankalarının mevcut stratejileri ile bankacılık sektörünün büyümesine beklenen faydayı sağlayacağını düşünmemektedirler.

Şekil 4.14. Mevduat Bankalarının Sektörün Büyümesindeki Faydaları

Soru 14. Mevduat Bankalarının hedefleri neler olmalıdır?

K1: Tüm müşterileri kapsayan ürünler, rekabetçi olmak, maksimum kar marjı, yüksek itibar.

K2: Bireysel ve ticari finansman, yatırım teşviki, nakit akışı ve mevduat toplama

K3: Yeni müşteriler kazanmak ve müşteri memnuniyetini artırmak

K4: Yeni müşteriler kazanmak ve müşteri memnuniyetini artırmak

K5: Bireysel ve ticari finansman, yatırım teşviki, nakit akışı ve mevduat toplama

K6: Bireysel ve ticari finansman, yatırım teşviki, nakit akışı ve mevduat toplama

K7: Bireysel ve ticari finansman, yatırım teşviki, nakit akışı ve mevduat toplama

K8: Yeni müşteriler kazanmak ve müşteri memnuniyetini artırmak

K9: Yeni müşteriler kazanmak ve müşteri memnuniyetini artırmak

K10: Bireysel ve ticari finansman, yatırım teşviki, nakit akışı ve mevduat toplama

K11: Yeni müşteriler kazanmak ve müşteri memnuniyetini artırmak

K12: Yeni müşteriler kazanmak ve müşteri memnuniyetini artırmak

K13: Bireysel ve ticari finansman, yatırım teşviki, nakit akışı ve mevduat toplama

K14: Yeni müşteriler kazanmak ve müşteri memnuniyetini artırmak

K15: Yeni müşteriler kazanmak ve müşteri memnuniyetini artırmak

K16: Yüksek mevduat

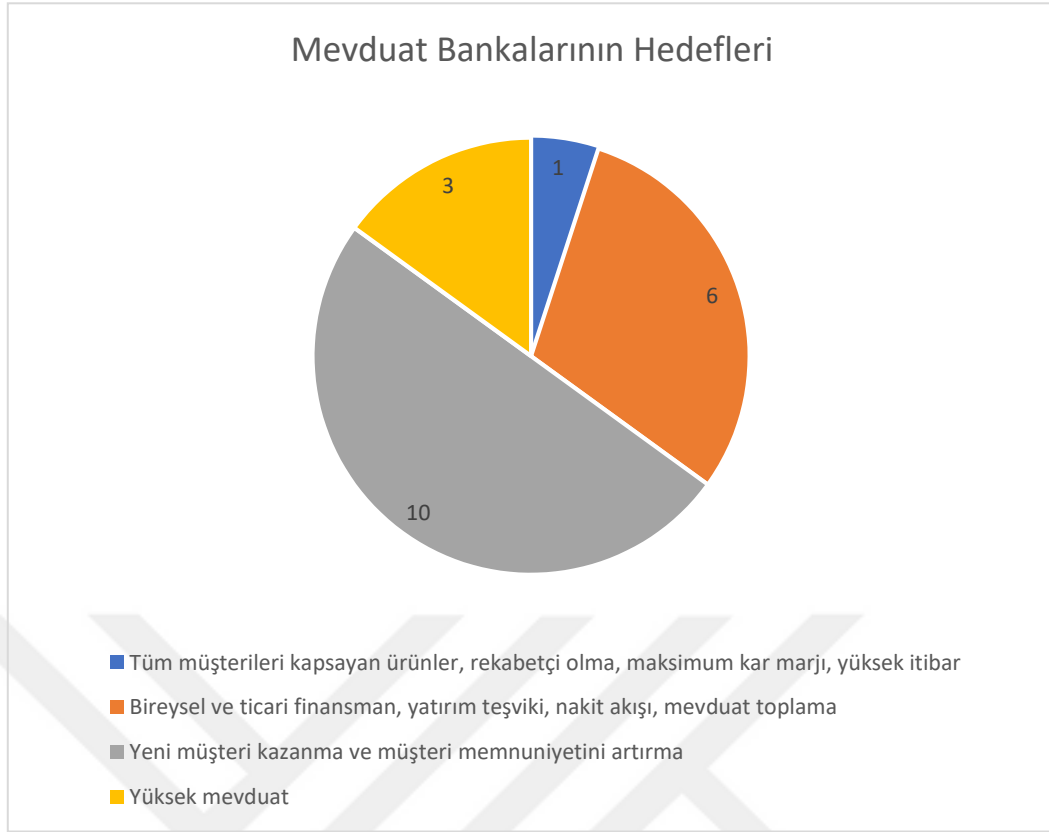
K17: Yüksek mevduat

K18: Yeni müşteriler kazanmak ve müşteri memnuniyetini artırmak

K19: Yüksek mevduat

K20: Yeni müşteriler kazanmak ve müşteri memnuniyetini artırmak

1 katılımcı tüm müşterileri kapsayan ürünler, rekabetçi olmak, maksimum kar marjı ve yüksek itibarın mevduat bankalarının hedefleri olmasını düşünmektedir. 6 katılımcı bireysel ve ticari finansman, yatırım teşviki, nakit akışı ve mevduat toplamının mevduat bankalarının hedefleri olmasını düşünmektedirler. 10 katılımcı yeni müşteriler kazanmanın ve müşteri memnuniyetini artırmanın mevduat bankalarının hedefleri olmasını düşünmektedirler. 3 katılımcı yüksek mevduatı mevduat bankalarının hedefleri olmasını düşünmektedirler.

Şekil 4.15. Mevduat Bankalarının Hedefleri

Soru 15. Katılım bankaları ile mevduat bankalarını karşılaştırdığınızda ne düşünüyorsunuz?

K1: Mevduat bankaları her kesime hitap ederken, katılım bankaları ağırlıklı muhafazakar kesime hitap etmektedir.

K2: İkisinin de farkı olmadığını, katılım bankalarının insanların dini değerlerine hitap ederek fark yaratmaya çalıştığını düşünüyorum.

K3: Bankacılık sektörü içerisinde en büyük pay mevduat bankalarındır. Fakat katılım bankaları da ülkemizde daha gelişmektedir ileride paylarının yükseleceğini düşünüyorum.

K4: İkisinin de farkı olmadığını, katılım bankalarının insanların dini değerlerine hitap ederek fark yaratmaya çalıştığını düşünüyorum.

K5: İkisinin de farkı olmadığını, katılım bankalarının insanların dini değerlerine hitap ederek fark yaratmaya çalıştığını düşünüyorum.

K6: İkisinin de farkı olmadığını, katılım bankalarının insanların dini değerlerine hitap ederek fark yaratmaya çalıştığını düşünüyorum.

K7: İkisinin de farkı olmadığını, katılım bankalarının insanların dini değerlerine hitap ederek fark yaratmaya çalıştığını düşünüyorum.

K8: İkisinin de farkı olmadığını, katılım bankalarının insanların dini değerlerine hitap ederek fark yaratmaya çalıştığını düşünüyorum.

K9: Bankacılık sektörü içerisinde en büyük pay mevduat bankalarındır. Fakat katılım bankaları da ülkemizde daha gelişmektedir ileride paylarının yükseleceğini düşünüyorum.

K10: İkisinin de farkı olmadığını, katılım bankalarının insanların dini değerlerine hitap ederek fark yaratmaya çalıştığını düşünüyorum.

K11: Mevduat bankaları her kesime hitap ederken, katılım bankaları ağırlıklı muhafazakar kesime hitap etmektedir.

K12: İkisinin de farkı olmadığını, katılım bankalarının insanların dini değerlerine hitap ederek fark yaratmaya çalıştığını düşünüyorum.

K13: İkisinin de farkı olmadığını, katılım bankalarının insanların dini değerlerine hitap ederek fark yaratmaya çalıştığını düşünüyorum.

K14: Mevduat bankaları her kesime hitap ederken, katılım bankaları ağırlıklı muhafazakar kesime hitap etmektedir.

K15: Bankacılık sektörü içerisinde en büyük pay mevduat bankalarındır. Fakat katılım bankaları da ülkemizde daha gelişmektedir ileride paylarının yükseleceğini düşünüyorum.

K16: Mevduat bankaları her kesime hitap ederken, katılım bankaları ağırlıklı muhafazakar kesime hitap etmektedir.

K17: Mevduat bankaları her kesime hitap ederken, katılım bankaları ağırlıklı muhafazakar kesime hitap etmektedir.

K18: Mevduat bankaları her kesime hitap ederken, katılım bankaları ağırlıklı muhafazakâr kesime hitap etmektedir.

K19: Bankacılık sektörü içerisinde en büyük pay mevduat bankalarındır. Fakat katılım bankaları da ülkemizde daha gelişmektedir ileride paylarının yükseleceğini düşünüyorum.

K20: İkisinin de farkı olmadığını, katılım bankalarının insanların dini değerlerine hitap ederek fark yaratmaya çalıştığını düşünüyorum.

6 katılımcı mevduat bankaları her kesime hitap ederken, katılım bankaları ağırlıklı muhafazakar kesime hitap ettiğini düşünmektedirler. 10 katılımcı ikisinin de farkı olmadığını, katılım bankalarının insanların dini değerlerine hitap ederek fark yaratmaya çalıştığını düşünmektedirler. 4 katılımcı Bankacılık sektörü içerisinde en büyük payın mevduat bankalarının olduğunu, fakat katılım bankaların da ülkemizde daha geliştiğini, ileride paylarının yükseleceğini düşünmektedirler.

Şekil 4.16. Katılım ve Mevduat Bankalarının Karşılaştırılması

4.4.2. Katılım Bankası Mülakat Sonuçları

Soru 1. Kaç yıldır bankacılık yapıyorsunuz? Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştınız mı?

K1: 5 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K2: 8 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K3: 5 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K4: 1 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K5: 10 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K6: 10 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K7: 30 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K8: 5 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K9: 5 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K10: 10 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K11: 5 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K12: 8 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K13: 8 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K14: 5 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K15: 5 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K16: 8 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

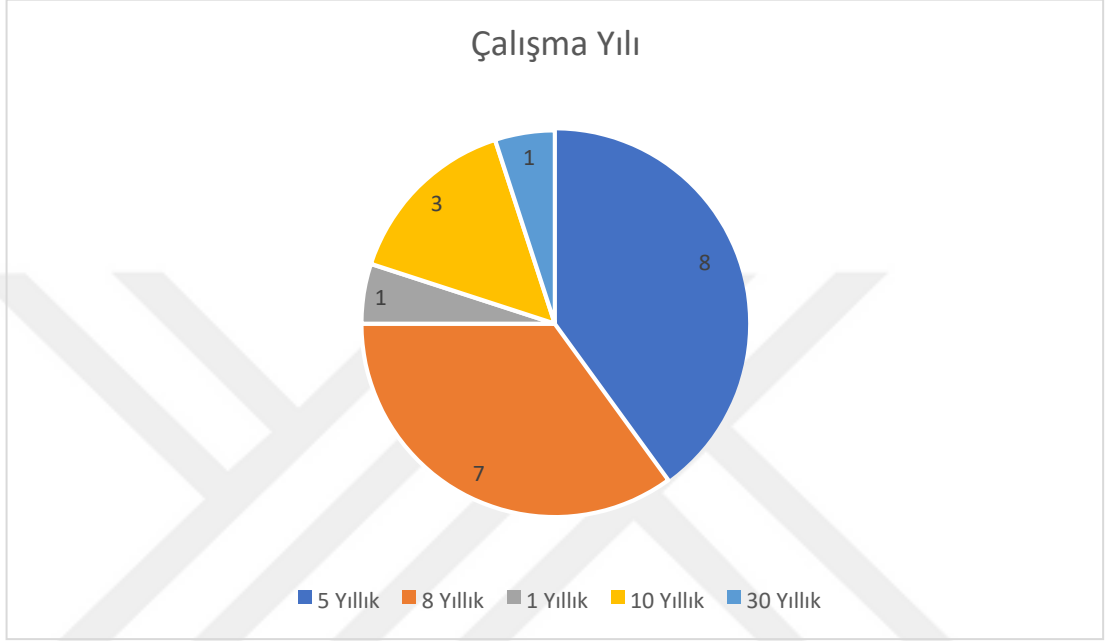
K17: 8 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalıştım.

K18: 8 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

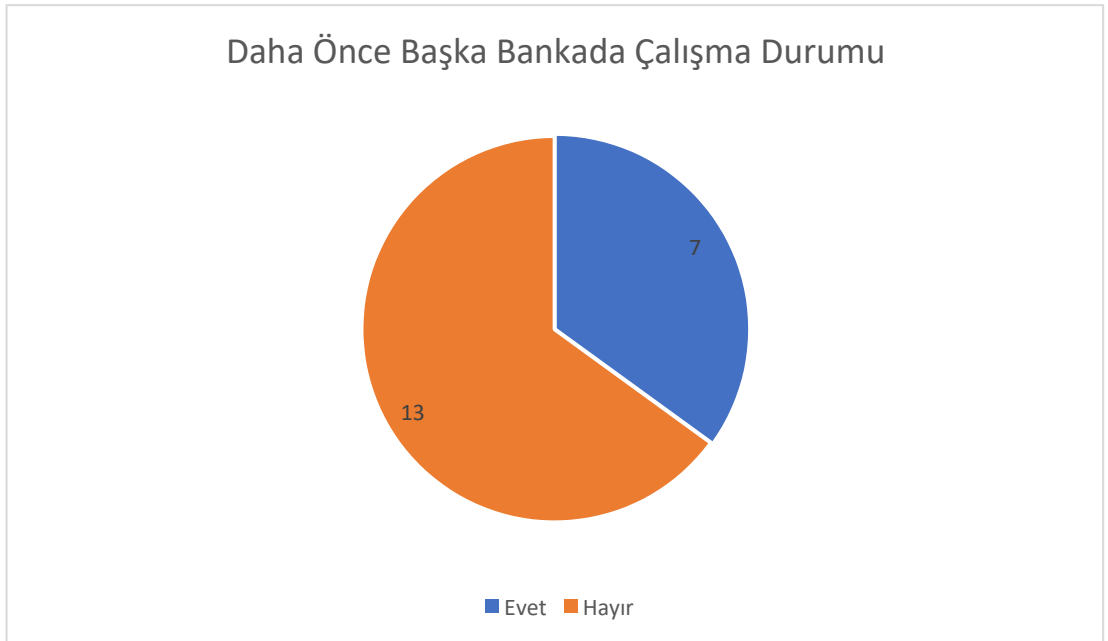
K19: 8 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

K20: 5 yıllık bankacıyım. Daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadım.

8 katılımcı 5 yıllık bankacıdır. 7 katılımcı 8 yıllık bankacıdır. 1 katılımcı 1 yıllık bankacıdır. 3 katılımcı 10 yıllık bankacıdır. 1 katılımcı 30 yıllık bankacıdır. 13 katılımcı daha önce bir finans kuruluşunda çalışmamıştır. 7 katılımcı daha önce başka bir finans kuruluşunda çalışmıştır.

Şekil 4.17. Çalışma Yılı

Şekil 4.18. Daha Önce Bankada Çalışma Durumu

Soru 2. Ticari/Bireysel hangi birimde çalışıyorsunuz?

K1: Bireysel Bankacılık

K2: Ticari Bankacılık

K3: Bireysel Bankacılık

K4: Ticari Bankacılık

K5: Bireysel Bankacılık

K6: Ticari Bankacılık

K7: Hem Ticari Hem Bireysel Bankacılık

K8: Bireysel Bankacılık

K9: Ticari Bankacılık

K10: Hem Ticari Hem Bireysel Bankacılık

K11: Ticari Bankacılık

K12: Ticari Bankacılık

K13: Ticari Bankacılık

K14: Ticari Bankacılık

K15: Ticari Bankacılık

K16: Ticari Bankacılık

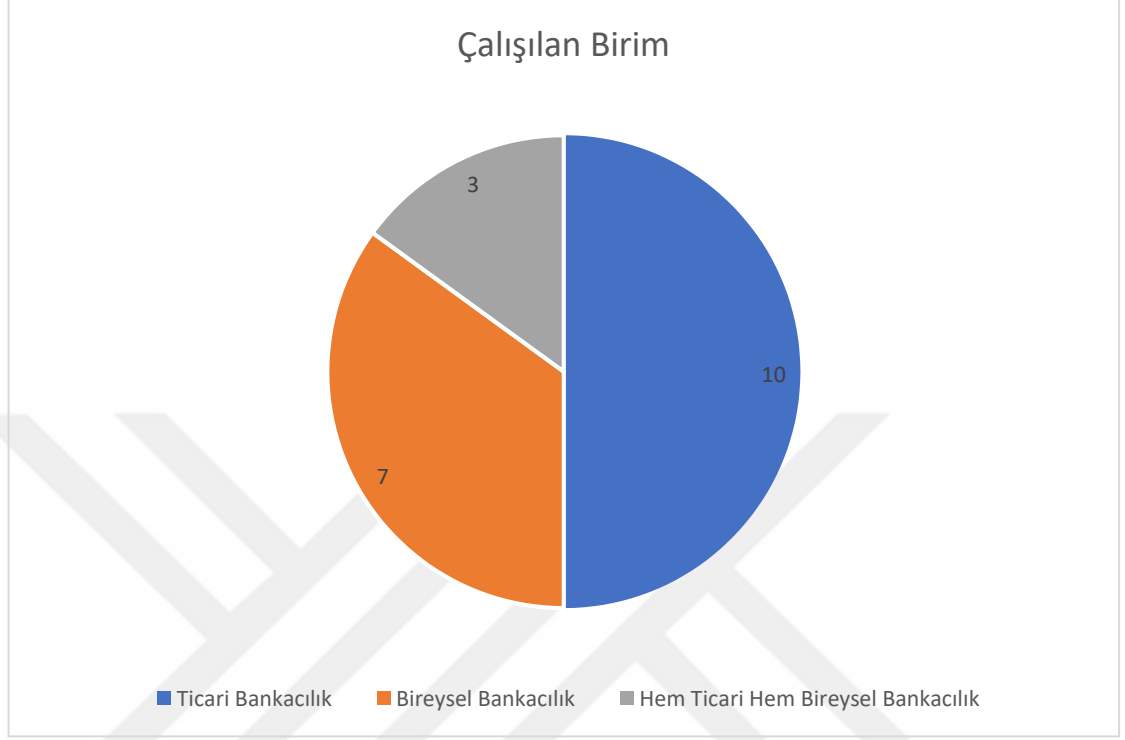
K17: Bireysel Bankacılık

K18: Bireysel Bankacılık

K19: Hem Ticari Hem Bireysel Bankacılık

K20: Bireysel Bankacılık

7 katılımcı bireysel bankacılık biriminde çalışmaktadır. 10 katılımcı ticari bankacılık biriminde çalışmaktadır. 3 katılımcı hem ticari hem bireysel bankacılık biriminde çalışmaktadır.

Şekil 4.19. Çalışılan Birim

Soru 3. Katılım bankaları hakkında ne düşünüyorsunuz?

K1: İslam anlayışına dayalı, kar ve zarar ortaklığını benimseyen ve muhafazakar kesime hitap eden bir bankadır.

K2: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K3: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K4: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K5: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K6: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K7: İslam anlayışına dayalı, kar ve zarar ortaklığını benimseyen ve muhafazakar kesime hitap eden bir bankadır.

K8: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K9: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K10: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K11: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K12: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K13: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K14: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K15: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K16: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K17: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K18: Reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalardır.

K19: İslam anlayışına dayalı, kar ve zarar ortaklığını benimseyen ve muhafazakar kesime hitap eden bir bankadır.

K20: İslam anlayışına dayalı, kar ve zarar ortaklığını benimseyen ve muhafazakar kesime hitap eden bir bankadır.

4 katılımcı katılım bankalarını İslam anlayışına dayalı, kar ve zarar ortaklığını benimseyen ve muhafazakar kesime hitap eden bir banka olarak görmektedirler. 16 katılımcı katılım bankalarını reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalar olarak görmektedirler.

Şekil 4.20. Katılım Bankaları Hakkındaki Görüşler

Soru 4. Müşterilerinizin bankanızı seçmesinin nedenleri nelerdir? (İnanç, düşük oran, kişisel ilişkiler vs.)

K1: İnanç, düşük oranlar, kişisel ilişkiler

K2: İnanç, düşük oranlar, kişisel ilişkiler

K3: İnanç, düşük oranlar, kişisel ilişkiler

K4: İnanç, düşük oranlar, kişisel ilişkiler

K5: İnanç, düşük oranlar, kişisel ilişkiler

K6: İnanç, kişisel ilişkiler

K7: İnanç, kişisel ilişkiler

K8: İnanç

K9: İnanç

K10: İnanç, düşük oranlar, kişisel ilişkiler

K11: İnanç, düşük oranlar

K12: İnanç, kişisel ilişkiler

K13: İnanç, düşük oranlar

K14: İnanç, kişisel ilişkiler

K15: İnanç, kişisel ilişkiler

K16: İnanç, düşük oranlar

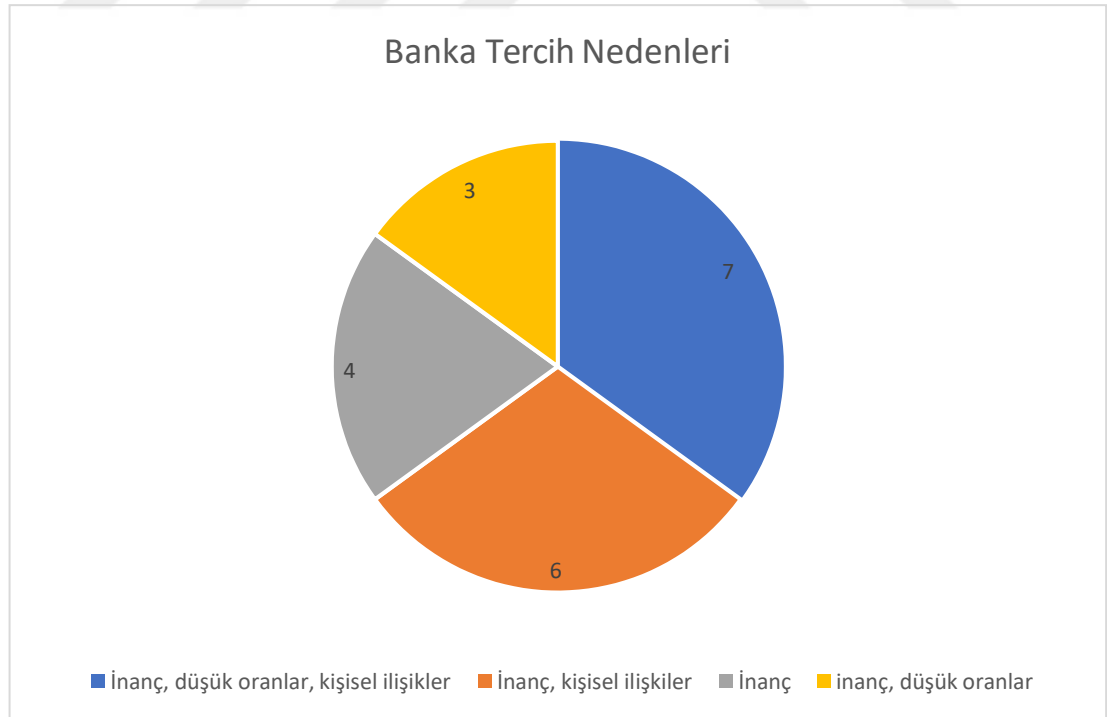
K17: İnanç

K18: İnanç

K19: İnanç, düşük oranlar, kişisel ilişkiler

K20: İnanç, kişisel ilişkiler

7 katılımcı inanç, düşük oranlar, kişisel ilişkiler, 6 katılımcı inanç, kişisel ilişkiler, 4 katılımcı inanç, 3 katılımcı inanç, düşük oranların müşterilerin bankalarını seçme nedenlerinden olduğunu düşünmektedirler.

Şekil 4.21. Katılım Bankaları Tercih Nedenleri

**Soru 5. Banka olarak daha çok hangi müşteri segmentine hitap ediyorsunuz?
(Ticari/Bireysel)**

K1: Bireysel ağırlıklı

K2: Ticari ağırlıklı

K3: Ticari ağırlıklı

K4: Ticari ağırlıklı

K5: Bireysel ağırlıklı

K6: Ticari ağırlıklı

K7: Ticari ağırlıklı

K8: Her ikisine de eşit

K9: Her ikisine de eşit

K10: Her ikisine de eşit

K11: Ticari ağırlıklı

K12: Ticari ağırlıklı

K13: Ticari ağırlıklı

K14: Ticari ağırlıklı

K15: Ticari ağırlıklı

K16: Ticari ağırlıklı

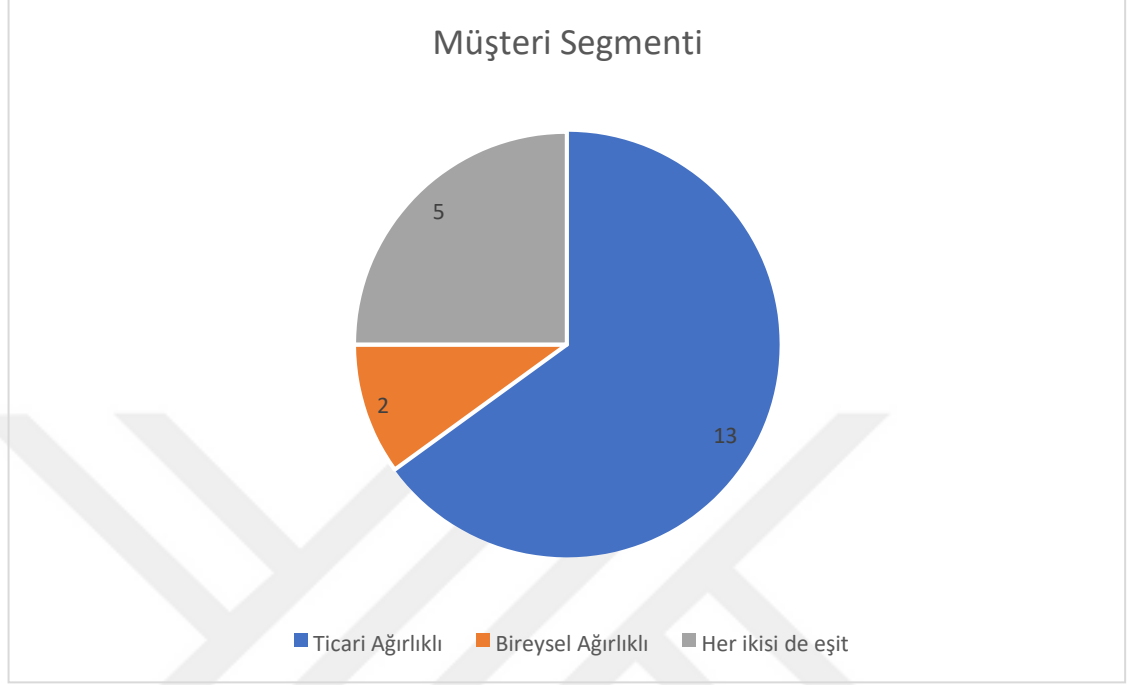
K17: Her ikisine de eşit

K18: Her ikisine de eşit

K19: Ticari ağırlıklı

K20: Ticari ağırlıklı

5 katılımcı her ikisine de eşit hitap ettiklerini, 13 katılımcı Ticari ağırlıklı müşterilere hitap ettiklerini, 2 katılımcı Bireysel ağırlıklı müşterilere hitap ettiklerini belirtmektedirler.

Şekil 4.22. Katılım Bankaları Müşteri Segmenti

Soru 6. Ticari müşterilerinize hangi ürünleri sunuyorsunuz ve bu sunduğunuz ürünlerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

K1: Ticari araç finansmanı, arsa, işyeri, konut finansmanı, KOBİ kart, Leasing vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K2: Tüm katılım bankacılık ürün ve hizmetleri sunuluyor. Fakat bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K3: Teminat mektubu, şirket kartı, kurumsal finansman desteği, çek, taşıt ve işyeri finansmanı vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K4: Yatırım ortaklığı amaçlı finansal destekler vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K5: Kurumsal finansman destekleri, internet ve mobil bankacılık hizmetleri, kart hizmetleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K6: Teminat mektubu, Leasing, kurumsal finansman destekleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K7: Tüm katılım bankacılık ürün ve hizmetleri sunuluyor. Fakat bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K8: Yatırım ortaklığı amaçlı finansal destekler vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K9: Tüm katılım bankacılık ürün ve hizmetleri sunuluyor. Fakat bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K10: Tüm katılım bankacılık ürün ve hizmetleri sunuluyor. Fakat bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K11: Murabaha, muradaba, sukuk, çek, şirket kredi kartı, ödeme işlemleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K12: Kurumsal finansman destekleri, internet ve mobil bankacılık hizmetleri, kart hizmetleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K13: Tüm katılım bankacılık ürün ve hizmetleri sunuluyor. Fakat bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K14: Pos, çek karnesi, kredi ürünleri, şirket kredi kartı, ödeme işlemleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K15: Pos, çek karnesi, kredi ürünleri, şirket kredi kartı, ödeme işlemleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K16: Murabaha, muradaba, çek, sukuk, kredi kartı, ödeme işlemleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K17: Katılım bankalarına özel kredi kullandırma ve fon toplama hesapları, pos, çek vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K18: Para transferleri, mevduat toplama ürünleri, pos, ödeme sistemleri, çek, senet işlemleri, nakdi ve gayri nakdi krediler vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K19: Ticari krediler, murabahalar, ticari kartlar ve poslar vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K20: Kurumsal finansman destekleri, internet ve mobil bankacılık hizmetleri, kart hizmetleri vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

5 katılımcı tüm katılım bankacılık ürün ve hizmetleri sunduklarını, 1 katılımcı Ticari araç finansmanı, arsa, işyeri, konut finansmanı, KOBİ kart, Leasing, 1 katılımcı Teminat mektubu, şirket kartı, kurumsal finansman desteği, çek, taşıt ve işyeri finansmanı, 2 katılımcı yatırım ortaklığı amaçlı finansal destekler, 3 katılımcı kurumsal finansman destekleri, internet ve mobil bankacılık hizmetleri, kart hizmetleri, 1 katılımcı teminat mektubu, Leasing, kurumsal finansman destekleri, 2 katılımcı Murabaha, muradaba, sukuk, çek, şirket kredi kartı, 2 katılımcı Pos, çek karnesi, kredi ürünleri, şirket kredi kartı, ödeme işlemleri, 1 katılımcı Katılım bankalarına özel kredi kullandırma ve fon toplama hesapları, pos, çek, 1 katılımcı Para transferleri, mevduat toplama ürünleri, pos, ödeme sistemleri, çek, senet işlemleri, nakdi ve gayri nakdi krediler, 1 katılımcı Ticari krediler, murabahalar, ticari kartlar ve poslar vb. gibi hizmetlerin sunulduğunu belirtmektedir. Fakat bu ürünlerin ticari müşterileri için yeterli olduğunu düşünmemektedirler.

Soru 7. Bireysel müşterilerinize hangi ürünleri sunuyorsunuz ve sunduğunuz ürünlerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

K1: Araç finansmanı, konut finansmanı, ihtiyaç kart vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K2: Tüm bireysel katılım bankacılık ürün ve hizmetleri sunuluyor. Fakat bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K3: Cari hesap, internet bankacılığı, kart, katılma hesabı, konut, arsa, işyeri ve taşıt finansmanı, para transferi vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K4: Tüm bireysel katılım bankacılık ürün ve hizmetleri sunuluyor. Fakat vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K5: Bireysel finansman, masrafsız hesap, para transfer işlemleri, mikro finansman vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K6: Araç finansmanı, konut finansmanı, ihtiyaç kart vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K7: Tüm bireysel katılım bankacılık ürün ve hizmetleri sunuluyor. Fakat bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K8: Araç finansmanı, konut finansmanı, ihtiyaç kart vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K9: Tüm bireysel katılım bankacılık ürün ve hizmetleri sunuluyor. Fakat bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K10: Taşıt konut, ihtiyaç kredisi, cari ve katılma hesapları vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K11: Taşıt konut, ihtiyaç kredisi, cari ve katılma hesapları vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K12: Taşıt konut, ihtiyaç kredisi, cari ve katılma hesapları vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K13: Tüm bireysel katılım bankacılık ürün ve hizmetleri sunuluyor. Fakat bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K14: Konut, taşıt, ihtiyaç kredisi, kredi kartı vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K15: Konut taşıt ihtiyaç kredisi, kredi kartı vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K16: Araç finansmanı, konut finansmanı, ihtiyaç kart vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

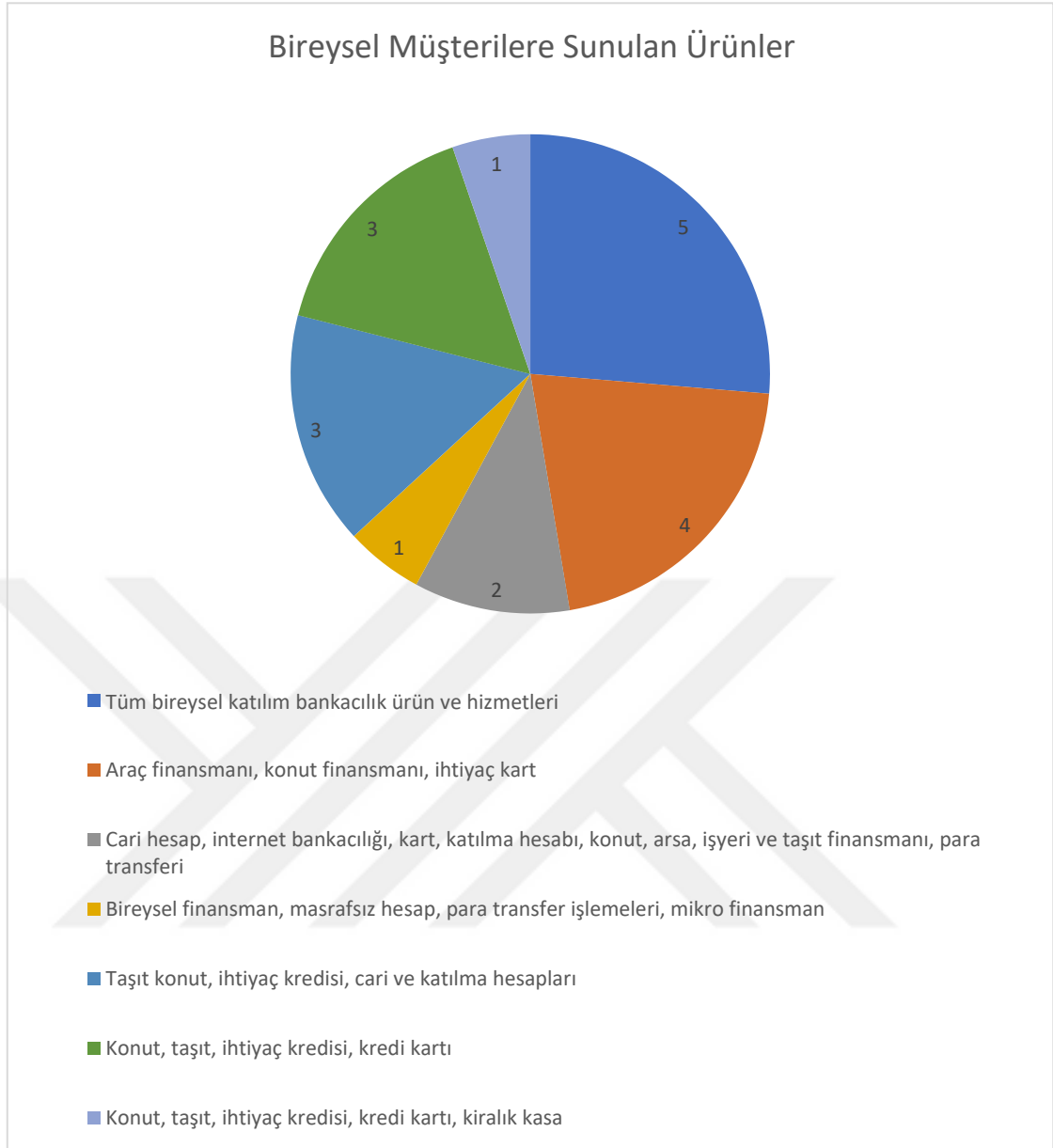
K17: Cari hesap, internet bankacılığı, kart, katılma hesabı, konut, arsa, işyeri ve taşıt finansmanı, para transferi vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K18: Konut, taşıt, ihtiyaç kredisi, kredi kartı, kiralık kasa vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K19: Meslek kolu bazında krediler vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

K20: Araç finansmanı, konut finansmanı, ihtiyaç kart vb. bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum.

5 katılımcı tüm bireysel katılım bankacılık ürün ve hizmetlerini sunduklarını, 4 katılımcı araç finansmanı, konut finansmanı, ihtiyaç kart, 2 katılımcı cari hesap, internet bankacılığı, kart, katılma hesabı, konut, arsa, işyeri ve taşıt finansmanı, para transferi, 1 katılımcı bireysel finansman, masrafsız hesap, para transfer işlemleri, mikro finansman, 3 katılımcı taşıt konut, ihtiyaç kredisi, cari ve katılma hesapları, 3 katılımcı konut, taşıt, ihtiyaç kredisi, kredi kartı, 1 katılımcı konut, taşıt, ihtiyaç kredisi, kredi kartı, kiralık kasa, 1 katılımcı meslek kolu bazında krediler vb. gibi ürünlerin bireysel müşterilere sunulduğunu belirtmektedir. Fakat bu ürünlerin bireysel müşterileri için yeterli olduğunu düşünmemektedirler.

Şekil 4.24. Bireysel Müşterilere Sunulan Hizmetler

Soru 8. Hem bireysel hem ticari segmentte müşterilerinize sunduğunuz ürünler açısından mevduat bankalarına göre avantajlı/dezavantajlı durumlarınız nelerdir?

K1: Düşük oranlar, mal alımına aracılık, tüm ihtiyaçlara cevap vermesi avantaj

K2: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

K3: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

K4: Yakın ilişkiler, inançlara hitap etmesi avantaj, ürün sayısının azlığı dezavantaj

K5: Masrafsız bankacılık avantaj

K6: İslami bankacılık avantaj

K7: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

K8: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

K9: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

K10: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

K11: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

K12: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

K13: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

K14: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

K15: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

K16: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

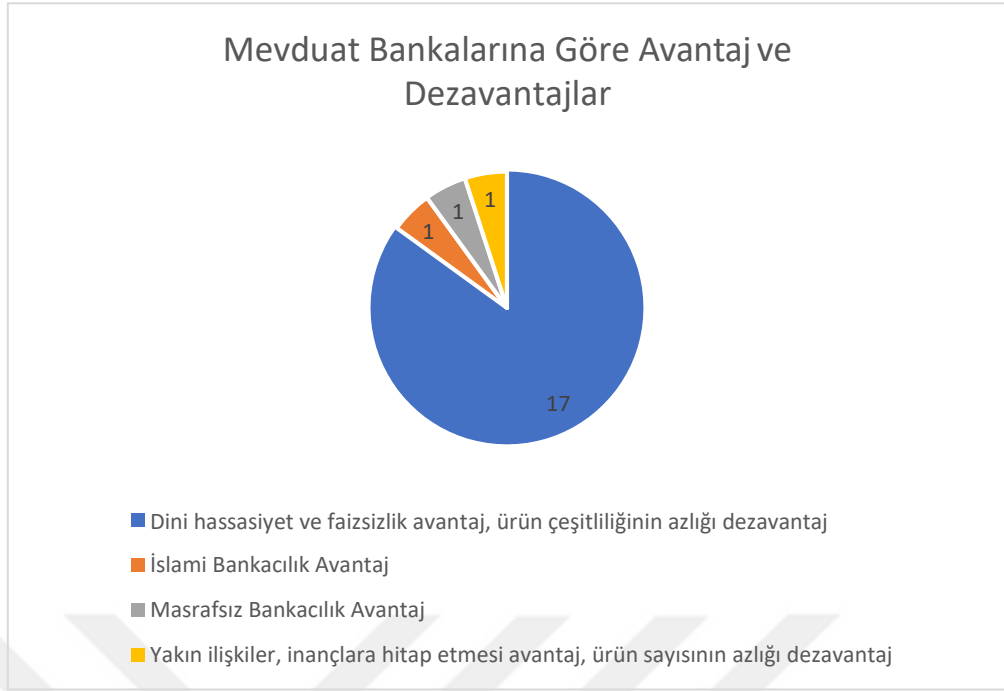
K17: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

K18: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

K19: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

K20: Dini hassasiyet ve faizsizlik avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığı dezavantaj

17 katılımcı katılım bankalarının dini hassasiyet ve faizsiz olmasını avantaj, ürün çeşitliliğinin azlığını ise dezavantaj olarak görmektedirler. 1 katılımcı İslami bankacılığın avantaj olduğunu düşünmektedir. 1 katılımcı masrafsız bankacılığın avantaj olduğunu düşünmektedir. 1 katılımcı yakın ilişkilerin, inançlara hitap etmenin avantaj, ürün sayısının azlığını ise dezavantaj olarak görmektedir.

Şekil 4.25. Mevduat Bankalarına Göre Avantaj ve Dezavantajlar

Soru 9. Katılım bankalarının müşteri kazanımlarında öncelik olarak mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünüyor musunuz? Düşünceniz bu yönde ise avantaj ve\veya dezavantajları hakkında yorumlarınız nelerdir?

K1: Mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K2: Mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K3: Mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K4: Mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K5: Mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K6: Mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K7: Mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K8: Evet. Bankacılık sektörü içerisindeki payını artırmak için

K9: Mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K10: Evet. Bankacılık sektörü içerisindeki payını artırmak için

K11: Mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K12: Mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K13: Evet. Bankacılık sektörü içerisindeki payını artırmak için

K14: Mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K15: Mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K16: Mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

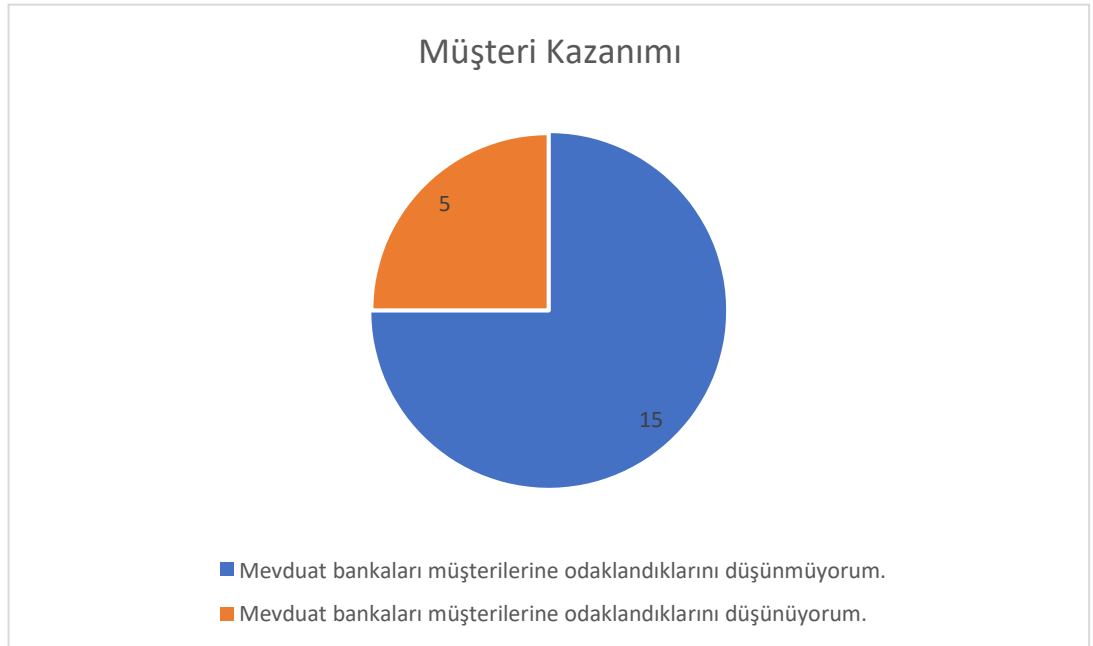
K17: Mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

K18: Evet. Bankacılık sektörü içerisindeki payını artırmak için

K19: Evet. Bankacılık sektörü içerisindeki payını artırmak için

K20: Mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmüyorum.

15 katılımcı katılım bankalarının mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmemektedirler. 5 katılımcı katılım bankalarının bankacılık sektörü içerisindeki payını artırmak için mevduat bankaları müşterilerine odaklandıklarını düşünmektedirler.

Şekil 4.26. Müşteri Kazanımı

Soru 10. Türk katılım bankacılığı son yıllardaki performansını nasıl değerlendirirsiniz?

K1: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

K2: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

K3: Katılım bankalarının son yıllardaki performanslarını yeterli görmüyorum.

K4: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

K5: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

K6: Katılım bankalarının son yıllardaki performanslarını yeterli görmüyorum.

K7: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

K8: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

K9: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

K10: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

K11: Katılım bankalarının son yıllardaki performanslarını yeterli görmüyorum.

K12: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

K13: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

K14: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

K15: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

K16: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

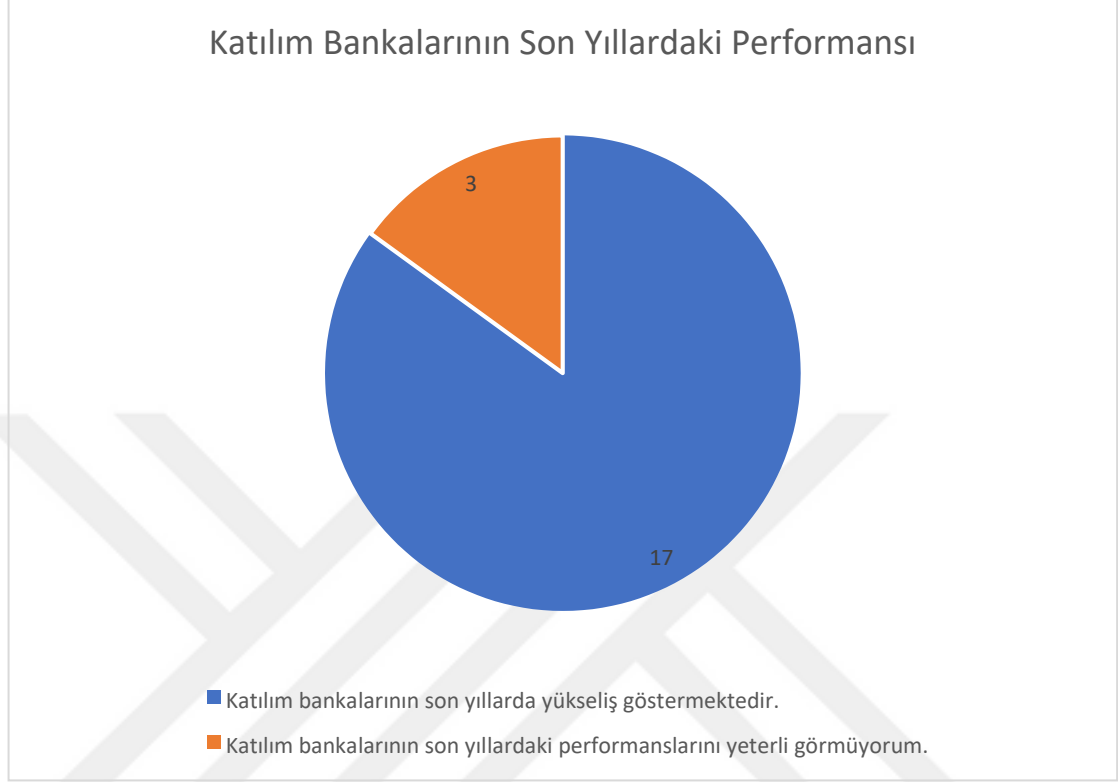
K17: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

K18: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

K19: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

K20: Katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünüyorum.

17 katılımcı katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini düşünmektedirler. 3 katılımcı ise katılım bankalarının son yıllardaki performanslarını yeterli görmemektedirler.

Şekil 4.27. Katılım Bankalarının Son Yıllardaki Performansı

Soru 11. Katılım bankalarının bankacılık sektörü içinde payı mevduat bankalarına göre daha düşüktür. Türkiye’de katılım bankalarının bankacılık sektörü içerisindeki payının artması için neler yapılmalıdır?

K1: Oranların düşürülerek sektördeki payının artırılması

K2: Bilinirliğinin artırılması, devlet desteği

K3: Ürün çeşidi arttırılmalı, dijitalleşme, işlemlerin hızlandırılması

K4: Ürün çeşitliliği, Şube ve ATM ağının genişletilmesi

K5: Ürün çeşitliliği, Şube ve ATM ağının genişletilmesi

K6: Ürün çeşitliliği, Şube ve ATM ağının genişletilmesi

K7: Oranların düşürülerek sektördeki payının artırılması

K8: Oranların düşürülerek sektördeki payının artırılması

K9: Ürün çeşidi arttırılmalı, yeni müşteri kazanımı

K10: Ürün çeşidi arttırılmalı, yeni müşteri kazanımı

K11: Ürün çeşidi arttırılmalı, yeni müşteri kazanımı

K12: Bilinirliğinin artırılması, devlet desteği

K13: Ürün çeşidi arttırılmalı, yeni müşteri kazanımı

K14: Ürün çeşidi arttırılmalı, yeni müşteri kazanımı

K15: Ürün çeşidi arttırılmalı, yeni müşteri kazanımı

K16: Oranların düşürülerek sektördeki payının artırılması

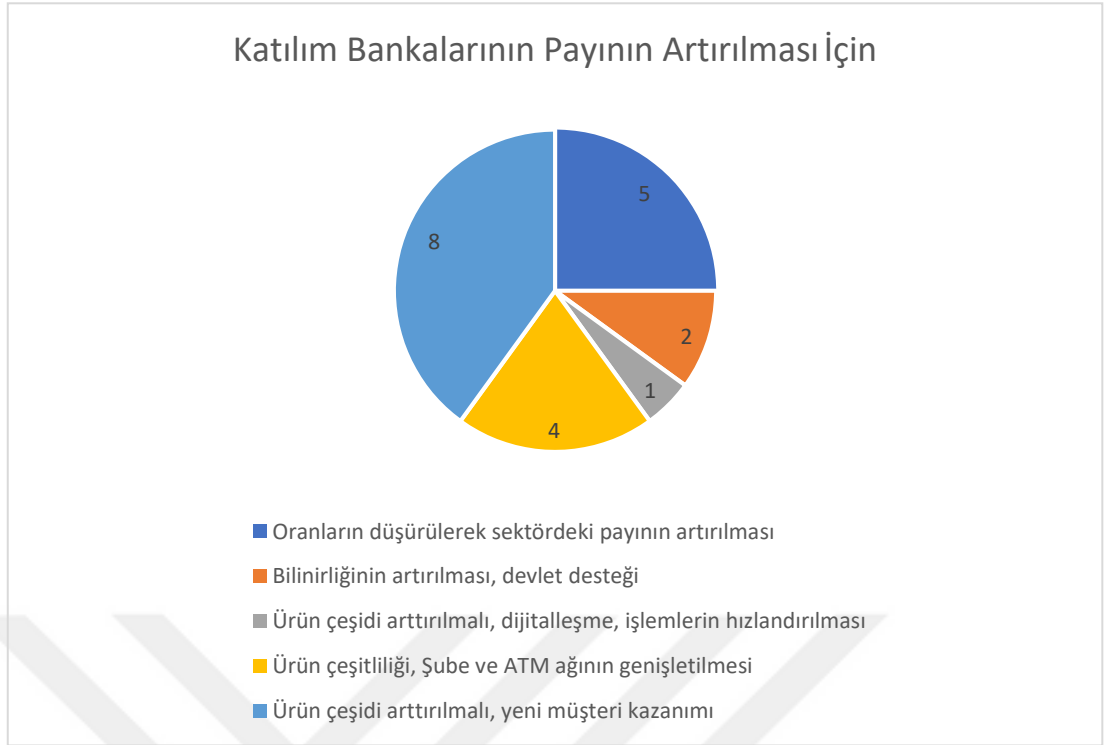
K17: Oranların düşürülerek sektördeki payının artırılması

K18: Ürün çeşidi arttırılmalı, yeni müşteri kazanımı

K19: Ürün çeşidi arttırılmalı, yeni müşteri kazanımı K20:

Ürün çeşitliliği, Şube ve ATM ağının genişletilmesi

5 katılımcı oranların düşürülerek sektördeki payının artırılması, 2 katılımcı bilinirliğinin artırılması, devlet desteği, 1 katılımcı ürün çeşidi arttırılmalı, dijitalleşme, işlemlerin hızlandırılması, 4 katılımcı ürün çeşitliliği, Şube ve ATM ağının genişletilmesi, 8 katılımcı ürün çeşidi arttırılmalı, yeni müşteri kazanımı ile katılım bankacılığının sektördeki payını daha da artıracığını düşünmektedirler.

Şekil 4.28. Katılım Bankalarının Payının Artırılması

Soru 12. Katılım bankalarının ortalama büyüklük hacminin üzerinde, yüksek tutarlı fon toplama ve fon kullandırma işlemleri yaptığını düşünüyor musunuz? Düşünceniz bu yönde ise avantaj ve\veya dezavantajları hakkında yorumlarınız nelerdir?

K1: Evet. Dönemsel olarak büyüklük hacminin üzerinde işlem yapılıyor.

K2: Hayır Düşünmüyorum.

K3: Hayır Düşünmüyorum.

K4: Evet. Dönemsel olarak büyüklük hacminin üzerinde işlem yapılıyor.

K5: Hayır Düşünmüyorum.

K6: Hayır Düşünmüyorum.

K7: Hayır Düşünmüyorum.

K8: Hayır Düşünmüyorum.

K9: Evet. Dönemsel olarak büyüklük hacminin üzerinde işlem yapılıyor.

K10: Evet. Dönemsel olarak büyüklük hacminin üzerinde işlem yapıyor.

K11: Hayır Düşünmüyorum.

K12: Hayır Düşünmüyorum.

K13: Evet. Dönemsel olarak büyüklük hacminin üzerinde işlem yapıyor.

K14: Evet. Dönemsel olarak büyüklük hacminin üzerinde işlem yapıyor.

K15: Evet. Dönemsel olarak büyüklük hacminin üzerinde işlem yapıyor.

K16: Hayır Düşünmüyorum.

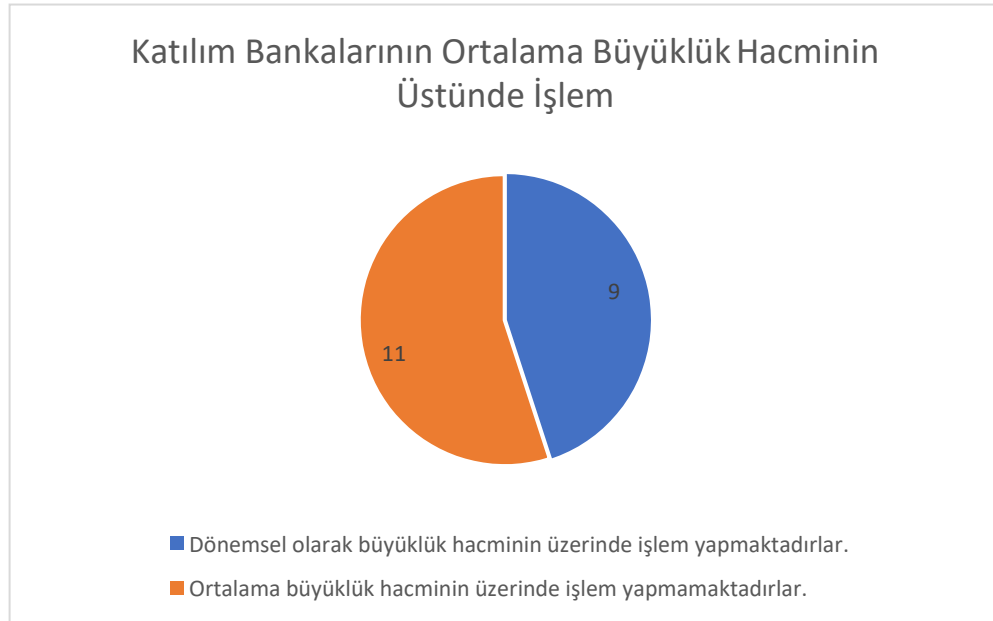
K17: Hayır Düşünmüyorum.

K18: Evet. Dönemsel olarak büyüklük hacminin üzerinde işlem yapıyor.

K19: Evet. Dönemsel olarak büyüklük hacminin üzerinde işlem yapıyor.

K20: Hayır Düşünmüyorum.

9 katılımcı katılım bankalarının dönemsel olarak büyüklük hacminin üzerinde işlem yaptıklarını düşünmektedirler. 11 katılımcı ortalama büyüklük hacminin üzerinde işlem yaptıklarını düşünmemektedirler.

Şekil 4.29. Katılım Bankalarının Büyüklük Hacimleri Üzerinde İşlemleri

Soru 13. Katılım bankalarının mevcut stratejileri ile katılım bankacılığının büyümesine beklenen faydayı sağlayacağını düşünüyor musunuz?

K1: Evet

K2: Hayır

K3: Evet

K4: Evet

K5: Evet

K6: Hayır

K7: Evet

K8: Hayır

K9: Hayır

K10: Evet

K11: Hayır

K12: Hayır

K13: Evet

K14: Hayır

K15: Hayır

K16: Hayır

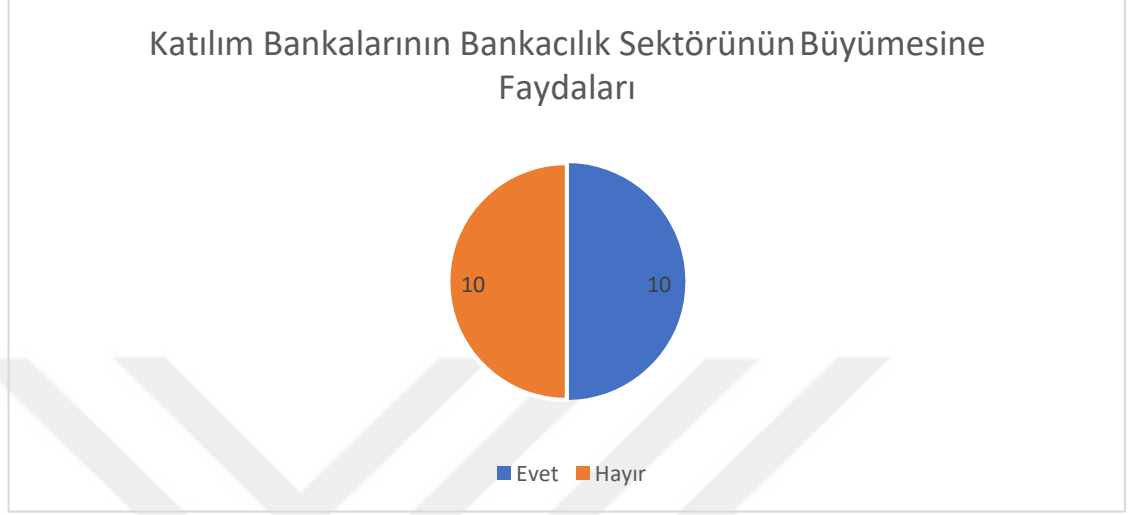
K17: Hayır

K18: Evet

K19: Evet

K20: Evet

10 katılımcı katılım bankalarının mevcut stratejileri ile bankacılık sektörünün büyümesine beklenen faydayı sağlayacağını düşünmektedirler. 10 katılımcı ise katılım bankalarının mevcut stratejileri ile bankacılık sektörünün büyümesine beklenen faydayı sağlayacağını düşünmemektedirler.

Şekil 4.30. Katılım Bankalarının Sektörün Büyümesindeki Faydaları

Soru 14. Katılım Bankalarının hedefleri neler olmalıdır?

K1: Sektördeki payın artırılması

K2: Sektördeki payın artırılması

K3: Finansman desteği, fon toplama, faizsiz sistemin yaygınlaştırılması

K4: Sektördeki payın artırılması

K5: Ürün çeşitliliğinin artırılması ve müşteri memnuniyeti

K6: Ürün çeşitliliğinin artırılması ve müşteri memnuniyeti

K7: Sektördeki payın artırılması

K8: Sektördeki payın artırılması

K9: Sektördeki payın artırılması

K10: Sektördeki payın artırılması

K11: Sektördeki payın artırılması

K12: Sektördeki payın artırılması

K13: Sektördeki payın artırılması

K14: Sektördeki payın artırılması

K15: Sektördeki payın artırılması

K16: Sektördeki payın artırılması

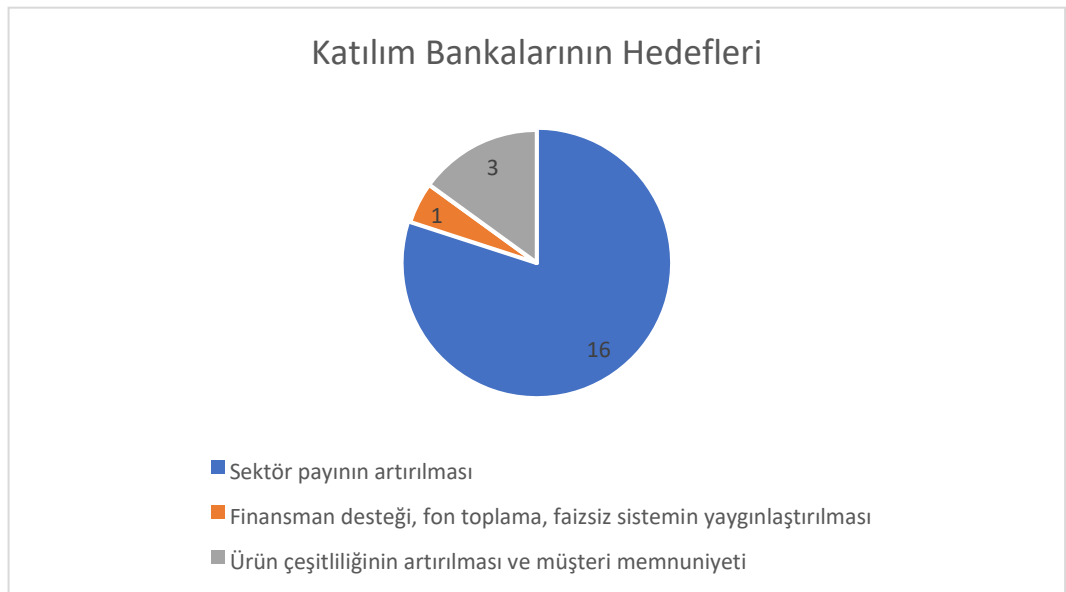
K17: Sektördeki payın artırılması

K18: Ürün çeşitliliğinin artırılması ve müşteri memnuniyeti

K19: Sektördeki payın artırılması

K20: Sektördeki payın artırılması

16 katılımcı sektör payının artırılmasının katılım bankalarının hedefleri olması gerektiğini düşünmektedirler. 1 katılımcı finansman desteği, fon toplama, faizsiz sistemin yaygınlaştırılmasının katılım bankalarının hedefleri olması gerektiğini düşünmektedir. 3 katılımcı ürün çeşitliliğinin artırılması ve müşteri memnuniyetinin sağlanmasının katılım bankalarının hedefleri olması gerektiğini düşünmektedirler.

Şekil 4.31. Katılım Bankalarının Hedefleri

Soru 15. Katılım bankaları ile mevduat bankalarını karşılaştırdığınızda ne düşünüyorsunuz?

K1: Katılım bankaları kar ve zarar ortaklığı ile faizsizlik prensibi ile çalışmaktadır. Mevduat bankaları ise faize dayalıdır.

K2: Katılım bankaları reel ekonomiyi mevduat bankalarından daha fazla güçlendirmektedir.

K3: Katılım bankaları reel ekonomiyi mevduat bankalarından daha fazla güçlendirmektedir.

K4: Katılım bankaları kar ve zarar ortaklığı ile faizsizlik prensibi ile çalışmaktadır. Mevduat bankaları ise faize dayalıdır.

K5: Katılım bankaları reel ekonomiyi mevduat bankalarından daha fazla güçlendirmektedir.

K6: Katılım bankaları kar ve zarar ortaklığı ile faizsizlik prensibi ile çalışmaktadır. Mevduat bankaları ise faize dayalıdır.

K7: Katılım bankaları kamu yatırımları ile daha güçlenecektir.

K8: Katılım bankaları kamu yatırımları ile daha güçlenecektir.

K9: Katılım bankaları kamu yatırımları ile daha güçlenecektir.

K10: Katılım bankaları kar ve zarar ortaklığı ile faizsizlik prensibi ile çalışmaktadır. Mevduat bankaları ise faize dayalıdır.

K11: Katılım bankaları kar ve zarar ortaklığı ile faizsizlik prensibi ile çalışmaktadır. Mevduat bankaları ise faize dayalıdır.

K12: Katılım bankaları kar ve zarar ortaklığı ile faizsizlik prensibi ile çalışmaktadır. Mevduat bankaları ise faize dayalıdır.

K13: Katılım bankaları kar ve zarar ortaklığı ile faizsizlik prensibi ile çalışmaktadır. Mevduat bankaları ise faize dayalıdır.

K14: Katılım bankaları kar ve zarar ortaklığı ile faizsizlik prensibi ile çalışmaktadır. Mevduat bankaları ise faize dayalıdır.

K15: Katılım bankaları kar ve zarar ortaklığı ile faizsizlik prensibi ile çalışmaktadır. Mevduat bankaları ise faize dayalıdır.

K16: Mevduat bankalarına göre avantajlı oranlar sunmalıdır.

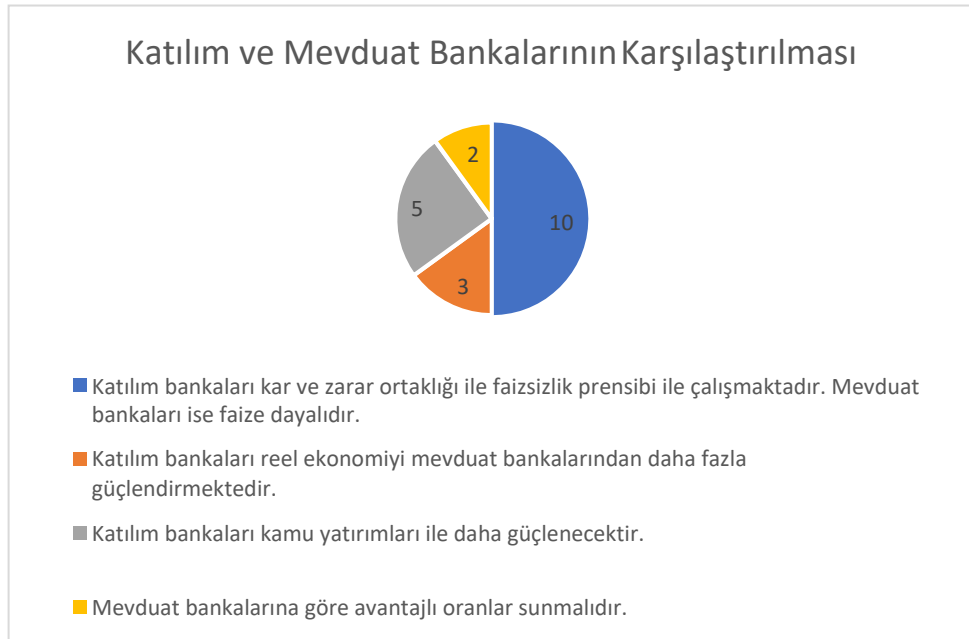
K17: Mevduat bankalarına göre avantajlı oranlar sunmalıdır.

K18: Katılım bankaları kamu yatırımları ile daha güçlenecektir.

K19: Katılım bankaları kamu yatırımları ile daha güçlenecektir.

K20: Katılım bankaları kar ve zarar ortaklığı ile faizsizlik prensibi ile çalışmaktadır. Mevduat bankaları ise faize dayalıdır.

10 katılımcı katılım bankalarının kar ve zarar ortaklığı ile faizsizlik prensibi ile çalıştığını, mevduat bankalarının ise faize dayalı olduğunu belirtmektedirler. 3 katılımcı katılım bankalarının reel ekonomiyi mevduat bankalarından daha fazla güçlendirdiğini düşünmektedirler. 5 katılımcı katılım bankalarının kamu yatırımları ile daha güçleneceğini düşünmektedirler. 2 katılımcı katılım bankalarının mevduat bankalarına göre avantajlı oranlar sunması gerektiğini düşünmektedirler.

Şekil 4.32. Katılım ve Mevduat Bankalarının Karşılaştırılması

SONUÇ

Bankaların işleyişlerinin temelinde fon talep edenlerin ihtiyaçlarını ve isteklerini karşılayabilmek amacıyla, mevduat sahiplerinin fonlarını kullanarak gelir sağlayan kâr amaçlı işletmeler olmaları yer almaktadır. Katılım bankaları İslami esaslara dayalı olarak hizmet veren bankalardır. Faiz İslami inançlara göre haramdır ve katılım bankaları da bu prensibe uygun olarak çalışmaktadırlar. Katılım bankaları bu açıdan inançları gereği tasarruflarını yastık altında değerlendiren insanlara hitap etmektedirler. Katılım bankalarında tasarruflarını değerlendirmek isteyen insanlar, mevduat bankalarındaki gibi faiz getirisi elde etmemektedirler, kar ve zarara ortak olmaktadır.

1970'li yıllarda temelleri atılan katılım bankacılığı faaliyetleri günümüzde bankacılık sektöründeki payını artırmaktadır. Ülkemizde de son yıllarda sayıca artan katılım bankacılığının sunduğu ürünler açısından mevduat bankacılığının hem bir alternatifi hem de tamamlayıcısı olduğu görülmektedir. Özellikle inançları gereği tasarruflarını yastık altında tutan bireylerin fonlarını ekonomiye kazandırarak ekonomik gelişmeye katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada yaklaşık son 50 yılda finans sektörünün önemli bir parçası olan katılım bankalarının mevduat bankalarına iyi bir alternatif olup olmadığı yönünde bir uygulama yapılmıştır. Uygulama da derinlemesine görüşme ile elde edilen bulgular çerçevesinde mevduat ile katılım bankalarının çalışanların bakış açılarına göre karşılaştırılması yapılmıştır. Elde edilen bulgular şöyledir;

Mevduat bankası katılımcılarının, 12 yıllık, 25 yıllık, 5 yıllık, 10 yıllık bankacı oldukları ve katılımcıların yarısının daha önce başka bir finans kurumunda çalıştığı diğer yarısının ise daha önce başka bir finans kurumunda çalışmadığı görülmektedir. Katılım bankası katılımcılarının, 5 yıllık, 8 yıllık, 1 yıllık, 10 yıllık, 30 yıllık bankacı oldukları ve katılımcıların çoğunluğu daha önce bir finans kuruluşunda çalışmamış, diğer katılımcılar ise daha önce başka bir finans kuruluşunda çalıştığı görülmektedir. Mevduat bankası katılımcıları 5 ile 25 yıl arası bankacılık yapanlardan, katılım bankası katılımcılarının ise 1 ile 30 yıl arası bankacılık yapanlardan oluştuğu görülmektedir.

Hem katılım bankası hem de mevduat bankası katılımcılarının çoğunluğu ticari bankacılık biriminde görev yapmaktadır.

Mevduat bankası katılımcılarının çoğunluğu mevduat bankalarının ülke ekonomisinin kalkınması için önemli bir yere sahip olduğunu düşünmektedir. Katılım bankası katılımcılarının çoğunluğu katılım bankalarını reel ekonomiye etki eden ve faizsizlik prensibine bağlı bankalar olarak görmektedirler. Hem katılım hem de mevduat bankalarının ülke ekonomisi açısından önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Mevduat bankası katılımcıları, güven, kurum kültürü, kurumsal bankacılık, sahip olduğu prensipler, kişisel iletişim, oranlar, müşteri odaklılık, ticari ilişkiler, şube sayısı ve ürün çeşitliliğinin müşterilerin bankalarını seçme nedenlerinden olduğunu düşünmektedirler. Katılım bankası katılımcıları, inanç, düşük oranlar, kişisel ilişkilerin müşterilerin bankalarını seçme nedenlerinden olduğunu düşünmektedirler. Katılım bankalarının mevduat bankalarına oranla tercih edilme nedenleri arasında inanç, düşük oranlar ve kişisel ilişkilerin olduğu söylenebilir.

Hem mevduat bankası hem de katılım bankası katılımcıları daha çok ticari ağırlıklı müşterilere hitap ettikleri görülmektedir.

Mevduat bankası katılımcıları, taksitli ticari kart, sigorta, yatırım ürünleri, hazine ürünleri, taksitli kredi, borçlu cari kredi, doğrudan borçlandırma sistemi, pos, çek, teminat mektubu, artı para, çeşitli krediler, nakit kredi, DBS, proje finansmanı, Leasing, Faktöring, yatırım ve işletme kredileri, KMH, şirket kartı, çek karnesi, nakit ve günlük nakit, ticari krediler, kredi kartları, mevduat ürünleri, her çeşit nakdi ve gayri nakdi hizmetler, KOBİ danışmanlık hizmetleri, vadeli vadesiz mevduat, Kambiyo işlemleri, sigorta, Forward, swap, opsiyon vb. ürünlerin ticari müşterilere sunulduğunu belirtmektedir ve bunların yeterli olduğunu düşünmektedirler. Katılım bankası katılımcıları, Ticari araç finansmanı, arsa, işyeri, konut finansmanı, KOBİ kart, Leasing, Teminat mektubu, şirket kartı, kurumsal finansman desteği, çek, yatırım ortaklığı amaçlı finansal destekler, internet ve mobil bankacılık hizmetleri, kart hizmetleri, Murabaha, Mudarebe, Sukuk, şirket kredi kartı, Pos, kredi ürünleri, ödeme işlemleri, katılım bankalarına özel kredi kullandırma ve fon toplama hesapları, para transferleri, mevduat toplama ürünleri, ödeme sistemleri, nakdi ve

gayri nakdi krediler, ticari krediler, murabahalar vb. gibi hizmetlerin ticari müşterilere sunulduğunu belirtmektedir. Fakat bu ürünlerin ticari müşterileri için yeterli olduğunu düşünmemektedirler. Mevduat ve katılım bankalarının ticari müşterilerine birçok ürün sundukları fakat katılım bankası ürün çeşitliliğinin pek yeterli olmadığı ve geliştirilmesi gerektiği söylenebilir.

Mevduat bankası katılımcıları, kredi kartı, artı para, krediler, mevduat, fatura talimatları, bireysel kredi, sigorta, eksi hesap, bireysel emeklilik, yatırım ürünleri, bireysel kart, konut, taşıt kredileri, sigorta ürünleri, mevduat, fatura talimatları, Portföy hizmetleri, vadeli ve vadesiz hesaplar, internet bankacılığı, telefon bankacılığı vb. ürünleri bireysel müşterilerine sunduklarını ve bunların yeterli olduğunu düşünmektedirler. Katılım bankası katılımcıları, araç, konut, arsa, işyeri finansmanı, ihtiyaç kart, katılımcı cari hesap, internet bankacılığı, katılma hesabı, para transferi, bireysel finansman, masrafsız hesap, mikro finansman, kiralık kasa, meslek kolu bazında krediler vb. gibi ürünlerin bireysel müşterilere sunulduğunu belirtmektedir. Fakat bu ürünlerin bireysel müşterileri için yeterli olduğunu düşünmemektedirler. Mevduat ve katılım bankalarının bireysel müşterilerine birçok ürün ve hizmet sundukları fakat katılım bankalarının bireysel müşterilere sundukları ürünlerin ve hizmetlerin pek yeterli olmadığı söylenebilir. Katılım bankalarının ürün ve hizmet çeşitliliğini artırmaları gerekmektedir.

Mevduat bankalarının avantajları: Mevduat bankalarının ürün çeşitliliği ve hitap ettiği kitlenin genişliği, mevduat bankalarının daha aydın ve eğitimli bir kesime hitap etmesi, mevduat bankalarının kısa vadeli işlemler sunması ve dönemsel hizmetler sunması, mevduat bankalarından elde edilecek gelirin yatırım sürecine bağlı olarak net olması olarak görülmektedir. Mevduat bankalarının dezavantajları ise: Faiz üstünlüğü sunulamayan ürünler, dini görüşe göre bazı müşterilerin mevduat bankalarından uzak durması, dini hassasiyetlerden dolayı müşteri kaybetmeleri, katılım bankacılığında kar ve zarara ortak olunması olarak görülmektedir.

Katılım bankalarının avantajları: Katılım bankalarının dini hassasiyet ve faizsiz olması, İslami bankacılığa dayalı olması, masrafsız bankacılığın olması, yakın ilişkiler ve inançlara hitap etmesi olarak görülmektedir. Katılım Bankalarının dezavantajları ise: katılım bankalarının ürün sayısının ve çeşitliliğinin azlığı olarak görülmektedir.

Dini hassasiyetlerin, dini inançların katılım bankaları açısından bir avantaj olduğu mevduat bankaları için ise dezavantaj olduğu söylenebilir. Bunlarla birlikte katılım bankalarının ürün sayısının ve çeşitliliğinin azlığı dezavantaj olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılım bankalarının ürün sayısını ve çeşitliliğini artırmaları gerekmektedir.

Hem katılım bankası hem de mevduat bankası katılımcılarının çoğunluğu kendi müşterilerine odaklandıklarını belirtmektedirler. Mevduat bankalarının katılım bankaları müşterilerine odaklansalar bile dini hassasiyetten dolayı bu müşterileri elde etmelerinin pek mümkün olamayacağı söylenebilir.

Mevduat bankası katılımcıları, mevduat bankalarının performansının beklenenin üzerinde olduğunu, ekonomik çöküş ile beraber finans sisteminin de eskisi kadar kolay olmadığını, bankacılık krizi sonrası performanslarının iyi olduğunu düşünmektedirler. Katılım bankası katılımcıları, katılım bankalarının son yıllarda yükseliş gösterdiğini ve son yıllardaki performanslarını yeterli olduğunu düşünmektedirler. Katılım bankalarının performansının gelecekte daha iyi olabileceği ön görülmektedir.

Mevduat bankası katılımcıları, ürün çeşitlendirmesine gidilmesi ve şube, ATM ağının artırılması, fiyatları rekabetçi hale gelmesinin, daha fazla müşteriye ulaşılmasının, reklam ve pazarlama faaliyetlerine önem verilmesinin, faiz avantajlarının sunulmasının mevduat bankacılığının sektördeki payını daha da artıracığını düşünmektedirler. Katılım bankası katılımcıları, oranların düşürülerek sektördeki payının artırılması, bilinirliğinin artırılması, devlet desteği, ürün çeşidinin artırılması, dijitalleşme, işlemlerin hızlandırılması, Şube ve ATM ağının genişletilmesi, yeni müşteri kazanımı ile katılım bankacılığının sektördeki payını daha da artıracığını düşünmektedirler.

Hem katılım bankası hem de Mevduat bankası katılımcılarının çoğunluğu bankalarının ortalama büyüklük hacminin üzerinde, yüksek tutarlı fon toplama ve fon kullandırma işlemleri yaptığını düşünmemektedirler.

Mevduat bankası katılımcılarının çoğunluğu mevduat bankalarının mevcut stratejileri ile bankacılık sektörünün büyümesine beklenen faydayı sağlayacağını düşünmektedirler. Katılım bankası katılımcılarının yarısı katılım bankalarının

mevcut stratejileri ile bankacılık sektörünün büyümesine beklenen faydayı sağlayacağını düşünmektedir yarısı ise düşünmemektedir. Katılım bankası stratejilerinin geliştirilmesi gerektiği söylenebilir.

Mevduat bankası katılımcıları, tüm müşterileri kapsayan ürünler, rekabetçi olma, maksimum kâr marjı, yüksek itibar, bireysel ve ticari finansman, yatırım teşviki, nakit akışı, mevduat toplama, yeni müşteriler kazanma, müşteri memnuniyetini artırma, yüksek mevduat sağlamanın mevduat bankalarının hedefleri olmasını düşünmektedirler. Katılım bankası katılımcıları, sektör payının artırılması, finansman desteği, fon toplama, faizsiz sistemin yaygınlaştırılması, ürün çeşitliliğinin artırılması ve müşteri memnuniyetinin sağlanmasının katılım bankalarının hedefleri olması gerektiğini düşünmektedirler.

Mevduat bankası katılımcıları, mevduat bankalarının her kesime hitap ederken, katılım bankaları ağırlıklı muhafazakâr kesime hitap ettiğini, katılım ve mevduat bankalarının ikisinin de farkı olmadığını, katılım bankalarının insanların dini değerlerine hitap ederek fark yaratmaya çalıştığını, bankacılık sektörü içerisinde en büyük payın mevduat bankalarının olduğunu, fakat katılım bankaların da ülkemizde daha geliştiğini, ileride paylarının yükseleceğini düşünmektedirler. Katılım bankası katılımcıları, katılım bankalarının kar ve zarar ortaklığı ile faizsizlik prensibi ile çalıştığını, mevduat bankalarının ise faize dayalı olduğunu, katılım bankalarının reel ekonomiyi mevduat bankalarından daha fazla güçlendirdiğini, katılım bankalarının kamu yatırımları ile daha güçleneceğini ve katılım bankalarının mevduat bankalarına göre avantajlı oranlar sunması gerektiğini düşünmektedirler.

Hem katılım hem de mevduat bankalarının ülke ekonomisi açısından önemli bir yere sahip olduğu, katılım bankalarının mevduat bankalarına oranla tercih edilme nedenleri arasında inanç, düşük oranlar ve kişisel ilişkilerin olduğu, mevduat ve katılım bankalarının ticari ve bireysel müşterilerine birçok ürün sundukları fakat katılım bankası ürün çeşitliliğinin pek yeterli olmadığı ve ürün sayısını ve çeşitliliğini geliştirilmesi gerektiği, dini hassasiyetlerin, dini inançların katılım bankaları açısından bir avantaj olduğu mevduat bankaları için ise dezavantaj olduğu, mevduat bankalarının katılım bankaları müşterilerine odaklansalar bile dini hassasiyetten dolayı bu müşterileri elde etmelerinin pek mümkün olamayacağı söylenebilir.

Sonuç olarak derinlemesine araştırma yöntemi kullanılarak toplanan veriler analiz edilmiş ve katılım bankalarının, mevduat bankalarına yakın bir zamanda başta aktif büyüklüğü olsun, müşterilerine sunduğu hizmetler olsun aynı seviyelere gelemeyeceği görülmüştür. Katılım bankalarının sektördeki payının son yıllarda başta devlet desteği ile giderek arttığı görülmekte ancak katılımcıların da ifade ettiği gibi ürün çeşitliliğinin kısıtlı olması, fon kullandırmada oranların daha yüksek olması ve toplanan fonlarda oranların düşük olması gibi nedenlerle katılım bankaları istenen ivmeyi yakalayamamaktadır. Sektörde rekabet açısından bu sorunla mücadele etmek için topladığı fonlara getiri garantisi sağlayan katılım bankaları prensiplerinde esneklikler yaparak büyümeye çalışmaktadır. Mevcut haliyle mevduat bankalarına önemli bir alternatif olan katılım bankaları, başta toplanan fonlarda sağlanacak esneklik olmak üzere, ürün çeşitliliğini artırırsa mevduat bankaları ile rekabet eden önemli kuruluşlar olabilecektir.

Katılım bankalarının topladığı fonları reel sektöre kazandırarak ekonomik gelişmeye sağladığı katkı dünya ve ülkemiz ekonomisi açısından oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

- Akhan, A. (2010). *Katılım Bankaları İle Mevduat Bankalarının Müşteri Odaklılıklarının Karşılaştırılması*. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- AlbarakaTürk. (2015). *Katılım Bankacılığı Sistemi, Çalışma Esasları ve Uygulaması*. Albaraka Türk Yayınları, 30. Yıla Özel Cep Kitapçığı.
- Alkış, A. (2018). İslam Hukukunda Katılım Bankacılığı Fon Toplama ve Kullandırma Yöntemleri. *Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 120-133.
- Alsu, E., Taşdemir, A., & Kallo, Z. (2018). Katılım Bankalarının Performanslarının Değerlendirilmesi: Topsis Yöntemi ile Uluslararası Karşılaştırma. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 303-316.
- Aras, O. N., & Öztürk, M. (2011). Reel Ekonomiye Katkıları Bakımından Katılım Bankalarının Kullandığı Fonların Analizi. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 3(2), 167-179.
- Avcı, T., & Aktaş, M. (2015). Katılım Bankalarının Kar Payı Ödemeleri İle Mevduat Bankalarının Faiz Ödemelerinin Birbirlerine Yakın Olmasının Nedenlerinin Araştırılması. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(4), 41-51.
- Aydın, N. (2006). Bankacılık Uygulamaları. *Anadolu Üniversitesi Yayınları*, 13-30.
- Bayındır, S. (2005). Bir Finansman Yöntemi Olarak Kullanılan Sermaye Ortaklığının İslâm Hukuku Açısından Değerlendirilmesi. *Usul İslam Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 139-157.
- BDDK. (2020). *Aylık Bankacılık Sektörü Verileri (Gelişmiş Gösterim)*. BDDK: <https://www.bddk.org.tr/BultenAylik/tr/Home/Gelismis> adresinden alındı
- Çelenk, H., & Çebi, A. (2019). Finansman Sağlamada Mudarabe Sukuk Ve Müşareke Sukukun Ortaklığa Dayalı Kira Sertifikaları Boyutuyla

Değerlendirilmesi Ve Muhasebeleştirilmesi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 17(1), 124-142.

Çidem, T. (2020). *Türkiye’de Katılım Bankacılığı: Mevcut Durum, Tartışmalar Ve Öneriler*. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Doktora Tezi.

Çiftci, H. S., & Fıdanlı, O. (2018). Katılım Bankacılığı Hizmetlerinde Pazarlama Faaliyet Ve Uygulamaları: Sektörel Uygulamalar Ve Yaşanan Problemler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(12), 474-494.

Çoban, O., Çoban, A., Kodaz, Ş. S., & Kurt, D. B. (2018). Mevduat Bankalarında Karlılık Analizi: Türkiye Örneği. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(18), 523-537.

Demirhan, D. (2010). Türkiye'deki Mevduat Bankalarının Finansal Yapıya İlişkin Kararlarının Karlılık Üzerine Etkileri. *Ege Üniversitesi İİBF Dergisi*, 157- 168.

Dikici, Y. (2018). Katılım Bankaları İle Mevduat Bankalarının Çok Kriterli Karar Verme Yöntemi İle Karşılaştırılması. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 117-125.

Dinçer, Ö. (2016). Türkiye'de Katılım Bankacılığının Multi-Moora Yöntemi ile Finansal Performans Analizi. Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan, E. K. (2018). Türk Bankacılık Sisteminde Etkinlik ve 2008 Küresel Finansal Krizi: Katılım Bankacılığının Geleneksel Bankacılık ile Karşılaştırmalı Analizi. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Gökçen, G., & Gönen, İ. (2017). Katılım Bankalarının Finans Sektörü İçindeki Yeri Ve Katılım Bankalarına Yönelik Müşteri Algısı. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 61-77.

Gül, M. E., Torun, T., & Dumrul, C. (2017). Türk Katılım Bankalarının Fon Kaynaklarını Etkileyen Faktörler Ve Bu Bankaların Klasik Bankalarla

İlişkileri Üzerine Bir Uygulama. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*(50), 141-166.

Güler, E. (2016). Türk Bankacılık Sisteminde Mevduat Faizi Değişimlerinin Katılma Fonları Üzerindeki Etkisi Ve Likidite Riski Yönetimi. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 8(15), 385-412.

Havva, A. (2018). Türkiye’de Bankacılık Sektörünün Gelişimi (2000-2016). *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 25-42.

İlter, B., & Gökmen, H. (2009). Mevduat Bankalarında İlişkisel Fayda ile Müşteri Memnuniyeti Arasındaki İlişki Üzerine bir İnceleme: İzmir İli Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 1-32.

Kalaycı, İ. (2013). Katılım Bankacılığı: Mali Kesimde Nasıl Bir Seçenek? *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 51-74.

Kale, S. (2017). Türk Bankacılık Sektörünün Aracılık Fonksiyonu. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 209-220.

Kara, E. (2019). *Katılım Bankalarında Müşteri Tercihlerini Belirleyen Faktörler: Trabzon İlindeki Katılım Bankaları Müşterileri Üzerine Bir Araştırma*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

Karaca, S. S., Ekşi, İ. H., & Altemur, N. (2019). Türkiye’deki Katılım Bankalarının Etkinlik Analizi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 10(2), 280-290.

Kartal, M. T. (2018). Türkiye’de Faizsiz Bankacılık Alanında Yayınlanmış Tezlerin Analizi. *Maliye ve Finans Yazıları*(110), 175-198.

Kepenek, Y., & Yentürk, N. (2011). *Türkiye Ekonomisi*. İstanbul: Remzi.

Kumaş, M. S., & Abdullayev, E. (2016). Bir Finansman Modeli Olarak Mudârabe’nin Faizsiz Bankacılıkta Etkin Şekilde Kullanılması Sürecinde Sivil Toplum Örgütlerinin Aktif Rol Üstlenmesi. *Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 67-87.

- Mengüç, I. T. (2017). Türkiye’de Bankacılık Sektörünün Yapısal Değişimi. *Bankacılık ve Sermaye Piyasası Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 1-14.
- Öngen, H. B. (2019). Katılım Bankacılığının Türk Bankacılık Sektörü İçindeki Payının Seçilmiş Göstergelere Göre Değerlendirilmesi. *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi*, 4(1), 21-43.
- Özkan, H. (2012). Katılım Bankacılığının Klasik Bankalarla Karşılaştırılması ve Muhasebe Uygulamaları. Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Parasız, İ. (2007). *Modern Bankacılık Teori ve Uygulama*. Bursa: Ezgi Yayınevi.
- Pehlivan, P. (2016). Türkiye’de Katılım Bankacılığı ve Bankacılık Sektöründeki Önemi. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 296-324.
- Sakinç, S. Ö., & Poyraz, F. (2018). Katılım Bankalarında Yönelik Yatırımcı Algısı: Çorum İli Örneği. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 433-454.
- Şahin, H. (2006). *Türkiye Ekonomisi*. Bursa: Ezgi.
- Takan, M., & Boyacıoğlu, M. (2015). *Bankacılık, Teori, Uygulama ve Yöntem*. Ankara: Nobel.
- TKBB. (2020). *TKBB Yayınları*. TKBB: <https://www.tkbb.org.tr/tkbb-yayinlari> adresinden alındı
- Tuncay, M. (2018). Katılım Bankaları İle Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırılması. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 160-176.
- Tunç, H. (2013). *Katılım Bankacılığı Felsefesi, Teorisi ve Türkiye Uygulaması*. İstanbul: Nesil.

Türkmenoğlu, R. E. (2007). Katılım Bankacılığı ve Türkiye'deki Finansal Yapı. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

Yetiz, f. (2016). Bankacılığın Doğuşu ve türk Bankacılık Sistemi. *Niğe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 107-117.

Yurttadur, M., & Demirbaş, H. (2017). Türkiye’de Bulunan Katılım Bankaları ve Özel Sermayeli Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırılması. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 89-117.

